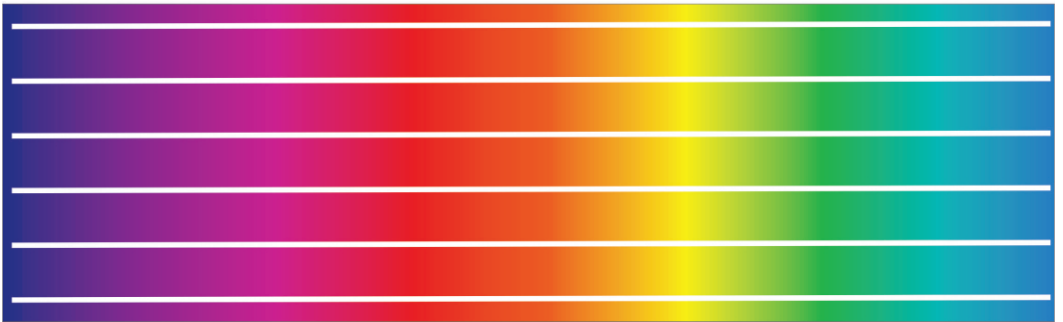

Eşref ADALI

Kazakistan

Sunuş

2011 yılından 2021 yılına kadar çeşitli nedenlerle gittiğim Kazakistan'ın belli yerlerini görme fırsatım oldu. Bu ziyaretlerimin bazıları konferans ve toplantılara katılmak için bazıları ise ders vermek üzere gerçekleşti. 2011 yılından sonra 2013, 2014, 2016, 2018 ve 2021 yıllarında Kazakistan'da bulundum.

Bu kitapta Astana, Almati, Türkistan ve Borabay'da gördüklerimi anlatacağım.

Kazakistan'a ilk gidişim 2011 yılında bir davet üzerine oldu. 2011 kasımının son haftasını kapsayan bu ziyarette Astana'nın soğuğuyla tanıştım. Havada buz iplerinin yüzümü çizdiğini hatırlıyorum. Bu ziyaret sırasında Piramit'te toplantıya katıldım; Başkanlık Müzesi ve Han Çadırını gezebildim.

İkinci gidişim 2013 Ekim ayına denk geldi. Bu gidişimin nedeni L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde düzenlenen bir konferansa çağrılmam idi. Bu konferanstaki konuşmamın konusu "Türk Abecesine Geçiş Süreci" idi. Bu konferans sırasında Kazak bilim insanları ile tanışma olanağım oldu. Bundan daha önemlisi Türk dillerinin bilgisayar ile işlenmesini odağına alan TurkLang konferansının başlatılması oldu. Bu ziyaretim sırasında Astana'yı, Bayterek Kulesi'ni, Han Çadırı'nı gezebildim.

Üçüncü gidişim L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nin 20. yıl kutlamalarına katılmak. Bu ziyaret 2014 yılı mayıs ayında oldu. Bu gidişimde Türkistan bölgesini ayrıntılı biçimde gezme şansım oldu. (Opera,Türkistan, Yazı, Minyatür Kazak)

Dördüncü ziyaret 2016 yılı mayıs ayında L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde ders vermek üzere oldu. Bu ziyaretim sırasında Astana dışında Burabay'ı gezebildim.

Beşinci gidişim 2018 yılı kasım ayında L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde ders vermek üzere oldu. Zor kış koşullarında ancak kapalı yerleri gezebildim, operaya gidebildim.

Altıncı gidişim 2019 yılı kasım ayında L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde ders vermek üzere oldu. Zor kış koşullarında ancak kapalı yerleri gezebildim, operaya gidebildim.

Son gidişim 2021 yılı aralık ayında L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi'nde ders vermek üzere oldu. Zor kış koşullarında ancak kapalı ortamlarda bulundum. İstanbul'a döndüğüm hafta içinde Kazakistan'da olaylar patlak verdi ve ulaşım kesildi.

İçindekiler

Sunuş

Kazakistan

1

Tarihi	2
Kazak Hanlığı	3
Rus İmparatorluğu	3
Sovyetler Birliği	4
Coğrafya	6
Doğal Kaynaklar	6
İklim	7

Astana

9

Tarihçe	10
Rus İmparatorluğu dönemi	11
Sovyetler Birliği dönemi	11
Coğrafya	12
İklim	12
Astana'da Gördüklerim	13
Barış ve Uzlaşma Sarayı	14
Bayterek Kulesi	16
Khan Shatyr (Büyük Çadır)	18
Hazret Sultan Camisi	21
Bağımsızlık Meydanı	23
Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi	24
Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi	26
Astana Okyanus Akvaryumu (Ailand Oceanarium)	37
Astana Operası	38
Gezi Anısı	39
Meseum of The History of Turkic Writing	40
LN Gumilev Kutlama	42

Almati

45

Tarihçe	46
XII.-XV. Yüzyıllar	46
XVI.-XVIII. Yüzyıllar	47
Sovyet Dönemi	47
II. Dünya Savaşı	48
Sanayileşme	48
Bağımsızlık Sonrası	49

Almati'de Görülecek Yerler	49
Doğal güzellikler	49
Müze ve anıtlar	49
Almati Gezi Anıları	50
Cumhuriyet Meydanı	51
Tarih	51
Almati Merkez Camisi	52
Baiken Camisi	53
Ascension Katedrali	54
Tarihçe	54
Kazakistan Merkez Devlet Müzesi	55
Tarihçe	55
Kazakistan Doğa Tarihi Dermesi	57
Arkeolojik Derme	58
Etnografik Derme	60
Belgesel Fotoğraf Dermesi	62
Ender Kitaplar ve El Yazmaları Dermesi	62
Para Dermesi	62
Porselen ve Seramik Dermesi	63
Açık Derme: Arkeolojik Altın Salonu	63
Kök Tebe (Mavi Tepe)	66
Tarihçe	66
Panfilov'un 28 Muhafızı	68
Almati'daki Yirmi Sekiz Muhafız Anıtı	70
İle-Alatau Ulusal Parkı	70
Tarihçe	71
İklim	71
Bitki Örtüsü	72
Hayvanlar	72
Önemli Yerler	73
Gezi Anısı	73
Büyük Almati Gölü (Úlken Almaty Kóli)	74
Medeu ve Çimbulak	74
Tarihçe	75
Gezi Anısı	75
Sunkar	76
Butakovka (Butakovskiy) Şelalesi (Aşağı Butakova Şelalesi)	77
Türkistan	79
Tarihçe	80

Ahmet Yesevi	82
Divan-ı Hikmet	83
Fakr-name	84
Risale der Adab-ı Tarikat	84
Risale der Makamat-ı Erba'in	84
Ahmet Yesevi Külliyesi	84
Gezi Anısı	86
Külliye'deki Diğer Yapılar	87
Türbeler	87
Hamam	87
Abdulhayr Kadı Medresesi ve Halvet Camisi	89
Aristan Bab Türbesi	89
Tarihçe	89
Arystan Bab / Arslan Baba'nın Efsanevi Kökeni	90
Ukasha ata	91
Gezi Anısı	92
Türkistan Müzesini	93
Borabay	95
Burabay Gölü	96
Bitki Örtüsü ve Hayvanlar	97
Efsane	98
Gezi Anısı	98

Kazakistan

Kazakistan, topraklarının büyük bölümü Orta Asya'da, küçük bir bölümü ise Doğu Avrupa'da bulunan denize kıyısı olmayan bir ülkedir. Kuzey ve batıda Rusya, doğuda Çin, güneydoğuda Kırgızistan, güneyde Özbekistan, güneybatıda Türkmenistan ile sınır komşusudur ayrıca Hazar Denizi'nde kıyısı vardır. Başkenti Astana, en büyük şehri ve önde gelen kültür ve ticaret merkezi ise Almati'dir.

Ülkenin topraklarının yaklaşık yarısını yaylalar ve otlaklar oluşturmaktadır. Ülkenin güney ve doğu bölgeleri dağlıktır. Kazakistan'ın nüfusu yaklaşık 20 milyondur ve dünyada en düşük nüfus yoğunluğu olan ülkelerinden biridir. Ülkenin çoğunluğu kazaklar oluştururken Ruslar önemli bir azınlık olarak bulunmaktadır. Laik bir ülke olan Kazakistan'da Müslümanlar çoğunluktadır.

2 - Kazakistan

Kazakistan, 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılması sırasında birlikten bağımsızlığını ilan eden son ülke olmuştur. Kazakistan, Orta Asya'da bölgenin GSYİH'sının %60'ını oluşturmakta olup bölgede hem ekonomik olarak hem de siyasi olarak egemen konumdadır. Ülkenin zenginliği petrol ve gaz kaynaklarından gelmektedir. Ayrıca büyük mineral kaynakları bulunmaktadır. Ülke demir ve gümüş üretiminde dünyanın en önde gelen üreticilerinden arasında yer almaktadır.

Kazakistan, Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, Bağımsız Devletler Topluluğu, Şanghay İşbirliği Örgütü, Avrasya Ekonomik Birliği, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü, AGİT, İslam İşbirliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı ve TÜRKSOY'a üye devlet olup, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde Özel Misafir statüsüne sahiptir.

"Kazak" adı Kazakların göçebe kültürünü yansıtan bir Eski Türkçe sözcük olan "gezinmek" anlamına gelir. Farsça olan son eki -stan ise "arazi" veya "yer" anlamına gelir, bu nedenle Kazakistan sözcüğü tam anlamıyla "gezinlerin ülkesi" olarak çevrilebilir.

Tarihi

Antik çağda, Sakalar, Massagetler ve İskitler gibi çeşitli halklar bölgeyi hakimiyeti altına almıştır. Türk halkları VI. yüzyıldan başlayarak bölgeye girmiştir. XIII. yüzyılda, bölge Cengiz Han kuvvetleri tarafından ele geçirilmiştir. İmparatorluğun ardılı Altın Orda'nın XV. yüzyılda dağılmasının ardından, Kazak Hanlığı, günümüzdeki Kazakistan'a karşılık gelen bir alan üzerinde kurulmuştur. XVIII. yüzyıla kadar, Kazak Hanlığı üç jüz (kabile bölümleri) halinde parçalı yapıdaydı. Bu jüzler Rus İmparatorluğu tarafından teker teker ele geçirildiler. XIX. yüzyılın ortasına gelindiğinde, tüm Kazakistan Rus yönetimi altına girmiştir. 1917 Ekim Bolşevik Devrimi'nin ardından Sovyetler Birliği'nin bir özerk cumhuriyeti haline gelmiştir. Statüsü 1936'da birlik cumhuriyetliğine yükseltilmiştir. Sovyet hükümeti bölgeye Rus ve diğer etnik grupları yerleştirmiştir. Bunun sonucu olarak Sovyet döneminde Kazaklar kendi ülkelerinde azınlık durumuna düşmüşlerdir.

Eski dönem Kazak erkeği

Kazak bölgesi, karasal İpek Yolları'nın atası olan Avrasya ticareti Bozkır Rotası'nın önemli bir parçasıdır.

Eski çağlarda bölgede Saka ve Massagetler gibi çeşitli kültürlere sahip halklar yaşamışlardır. Bölgenin güneyinde, İskitler ve Pers İmparatorluğu bulunuyordu. MÖ 329 yılında, Büyük İskender Jaxartes Savaşı'nda İskitlere karşı, bugün Siri Derya (Seyhun) Nehri olarak bilinen günümüz Kazakistan'ın güney sınırına kadar uzanan Jaxartes Nehri boyunca savaşmışlardır.

Kazak Hanlığı

Kumanlar, XI. yüzyılın başlarında modern Kazakistan'ın bozkırlarına gelip daha sonra Kıpçaklar ile birleştiler ve geniş Kuman-Kıpçak Hanlığı'nı kurdular. Bu dönemde Antik kentler Taraz (Aulie-Ata) ve Hazrat-e Turkestan, İpek Yolu boyunca Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan yol üzerinde bulunuyordu. XIII. yüzyılın başlarında Moğol yönetimine bağlı olarak Kuman-Kıpçak birlikteliği Kazak Hanlığı olarak ortaya çıktı. Bu dönem boyunca, geleneksel göçebe yaşam tarzı ve hayvancılığa dayalı ekonomik yapı bozkır bölgelerinde devam etmiştir. XV. yüzyılda Türk kabileler arasında belirgin Kazak kimliğinin ortaya çıkması ile XVI. yüzyılın ortalarında Kazak dili, kültürü ve ekonomisi ortaya çıkmıştır.

Bölge, zaman içinde yerli Kazak Emirleri ve Farsça konuşan güneydeki komşuları arasında çekişmenin merkezi olmuştur. Bu dönemin etkin gücü Kazak Hanlığı'dır. XVII. yüzyılın başlarında kabileler arasındaki çekişmeler, anlaşmazlıklar Kazak Hanlığını zayıflatmıştır. Hive Hanlığı bu fırsatı değerlendirerek Mangışlak Yarımadası'nı ilhak etmiştir.

XVII. yüzyılda Kazaklar, Moğol Çungarlar ile savaşmıştır. Abulhair Han liderliğinde, Kazaklar Çungarlar'a karşı 1726'da Bulanty Nehri Savaşı'nda ve 1729 yılında Anrakay Savaşı'nda önemli zaferler kazanmıştır. Kazaklar, bu dönemlerde Volga Kalmukları'nın akınlarından zarar görmüşlerdir. Hokand Hanlığı, Kazakların güçsüzlüğünden yararlanarak, XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde başkent olan Almatı'nın de bulunduğu bugünkü Kazakistan'ın güney kısmını işgal etmiştir. Ayrıca, Buhara Emirliği, Ruslar kontrolü ele geçirene kadar Çimkent Bölgesi'ni yönetmiştir.

Rus İmparatorluğu

XVIII. yüzyılın ilk yarısında, Rus İmparatorluğu Kazak akınlarında korunmak üzere 46 kale ve 96 tabyadan oluşan Irtysh Hattını inşa etmiştir. XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Kazaklar Volga'nın merkezinde ortaya çıkan Pugaçov İsyanı'ndan yararlanarak, Rusların ve Volga Almanlarının yerleşim yerlerine akınlar yapmışlardır. XIX. yüzyılda Rus İmparatorluğu Orta Asya'daki etkisini arttırmaya başlamıştır.

[Altın adam](#)

4 - Kazakistan

İngiltere ve Rusya arasında kurgulanan “Büyük Oyun” uyarınca Orta Asya ve Hindistan iki ülkenin hedefi olmuştur. Çar II. Alexander döneminden başlayarak Ruslar Orta Asya'da yaşayan Rus kökenli kişilerin temel haklarının korunmasını bahane ederek bölgeyi sömürge konumuna getirmeye çalışmışlardır. Rus Çarları, bugünkü Kazakistan sınırları içerisinde yer alan pek çok bölgeyi etkili bir şekilde yönetmiştir. Ruslar 1735 yılında Orsk'da ilk karakolu inşa etmiştir. Buna ek olarak Rus dilinin okullarda ve yönetimde kullanılmasını zorlamışlardır.

Rusların uygulamak için çabaladıkları sistem, Kazaklar arasında kızgınlığın artmasında ve 1860'lı yıllarda Rus yönetimine karşı Kazak başkaldırıların çıkmasında etkili olmuştur. Bu durum, geleneksel göçebe yaşam tarzının ve hayvancılığa dayalı ekonominin bozulmasına, insanların açlık ve kıtlık yüzünden sıkıntılar yaşamasına ve bazı Kazak kabilelerin yok olmasına neden olmuştur.

1890'lardan başlayarak, Rus İmparatorluğu topraklarından gelen yerleşimciler bugünkü Kazakistan topraklarını özellikle de Semirechye ilini koloni haline getirmeye başlamıştır. 1906 yılında Orenburg'dan Taşkent'e kadar uzanan Trans-Aral Demiryolu'nun yapımının tamamlanması, bölgeye gelen yerleşimcilerin sayısını daha da artırmıştır. Özellikle, St. Petersburg'da kurulan “Göç Yönetimi” bölgedeki Rus etkinliğini artırmak amacıyla yapılan göçleri hem denetlemiş hem de teşvik etmiştir. XIX. yüzyıl boyunca yaklaşık 400.000 Rus, Kazakistan'a göç etmiş, XX. yüzyılın ilk otuz yılında ortalama bir milyon Slav, Alman, Yahudi ve başka uluslardan yerleşimciler bölgeye göç etmiştir.

Rus İmparatorluğu'nun son yıllarında Kazaklar ve yeni gelen yerleşimciler arasında toprak ve su için rekabetin ortaya çıkması, sömürge yönetimine karşı çok ciddi kızgınlıkların yaşanmasına neden olmuştur. 1916 yılında yaşanan “Orta Asya Ayaklanması” bu ayaklanmaların en önemlilerinden birisidir. Ayaklanma bir dizi çatışma ve her iki tarafta da acımasız katliamların yaşanması ile son bulmuştur.

Sovyetler Birliği

Kasım 1917'de Petrograd'da hükümetin çöküşünün ardından, Kazaklar kısa bir bağımsızlık dönemi yaşadı. 26 Ağustos 1920'de Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti içinde Kırgız Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (ÖSSC) kuruldu. Kırgız ÖSSC bugünkü Kazakistan bölgesini kapsıyordu, ancak idari merkezi çoğunlukla Rus nüfuslu

Kazak çadırı

Orınbor kasabasıydı. Haziran 1925'te Kırgız ÖSSC, Kazak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olarak yeniden adlandırıldı ve idari merkezi Kızılorda kasabasına, Nisan 1927'de ise Almatı'ye taşındı.

1920'lerin ve 1930'ların sonlarında zorunlu kolektivizasyonun yanı sıra Sovyet baskısı ve kıtlık yüksek ölümlere ve tedirginliğe yol açtı. 1930'larda bazı Kazaklar, Moskova'daki Sovyet hükümetinin izlediği siyasi misilleme politikalarının bir parçası olarak idam edildi.

5 Aralık 1936'da Kazak Otonom Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nden (RSFSR) ayrıldı ve Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu.

Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, sürgün edilen toplulukların gönderildiği yerlerden biri oldu. Bu kapsamda yaklaşık 400.000 Volga Alman'ı daha sonra Yunanlar ve Kırım Tatarları bölgeye sürüldüler.

1953'te Sovyetler Birliği lideri Nikita Kruşçev'in başlattığı "Bakir Topraklar Projesi", Kazakistan'ın geleneksel otlaklarının Sovyetler Birliği'nin temel tahıl üretilen bölgelerine dönüştürülmesi için tasarlanmıştı. Sovyet lider Leonid Brejnev tarafından başlatılan çağdaşlaşma hareketlerinin yanı sıra proje, Kazak nüfusunun büyük çoğunluğunun geçim kaynağı olmaya devam eden tarım sektörünün gelişmesini hızlandırmıştır. Yıllarca süren yokluk, savaş ve kızgınlık yüzünden 1959'lara gelindiğinde Kazaklar ülkede azınlık haline gelmiş ve nüfusun %30'unu oluşturmuştur. Etnik köken olarak Rus olanların sayısı ise toplam nüfusun %43'ünü oluşturmuştur.

1947 yılında Sovyetler Semipalatinsk kasabasının kuzey doğusunu atom bombası deneme sahası olarak kullandılar. 1989 yılına kadar bölgede yüzlerce nükleer deneme yapılmış ve bu denemelerin zararlı çevresel ve biyolojik sonuçları ortaya çıkmıştır. 1980'lerin sonlarında Kazakistan'daki nükleer karşıtı hareketler başlıca politik güç haline gelmiştir.

Almatı'de, Aralık 1986 yılında, daha sonra "Jeltoksan Ayaklanması" olarak adlandırılan ve genç Kazaklar arasında başlayan geniş çaplı gösteriler olmuştur. Hükümete ait birlikler ayaklanmayı bastırırken pek çok insan öldürülmüş veya hapse atılmıştır.

[Atların ilk olarak Kazakistan'da ehlileştirildiği söylenir](#)

6 - Kazakistan

Kazakistan, 1991'deki Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine bağımsızlığını ilan etmiştir.

1997'de hükümet, Kazakistan'ın başkentini Almati'den başkent Astana'ya taşıdı. 23 Mart 2019'da Astana'nın adı Nursultan Nazarbayev olarak değiştirildiye de Eylül 2022'de tekrar Astana oldu

Coğrafya

Avrupa'yı Asya'dan ayıran hat olarak kabul edilen Ural Nehri'nin her iki yakasına uzandığı için Kazakistan, iki kıtada toprakları bulunur.

2.700.000 Km²lik y  z  c  m  yle Kazakistan, dünyanın en büyük dokuzuncu. Kazakistan, Sovyetler Birliği'nin bir parçası iken topraklarının bir kısmı Çin'in Sincan Uygur   zerk Bölgesi ve bir kısmı da Özbekistan'a bağlı Karakalpakistan   zerk Cumhuriyeti tarafından ele geçirildi.

Rusya ile 6.846 Km, Özbekistan ile 2.203 Km, Çin ile 1.533 Km, Kırgızistan ile 1.051 Km ve Türkmenistan ile 379 Km sınırı bulunmaktadır. Başlıca şehirleri arasında başkent Astana, Almati, Karağandı,   imkent, Atırau ve   skemen bulunur.

Kazakistan'ın arazisi batıdan doğuya Hazar Denizi'nden Altay Dağları'na, kuzeyden güneye Batı Sibirya ovalarından Orta Asya'nın vahalarına ve çöllerine kadar uzanır. Yaklaşık 804.500 Km²lik bir alana sahip Kazak bozkırı, ülkenin üçte birini kaplar ve dünyanın en büyük kuru bozkır bölgesidir. Bozkır, geniş otlak alanları ve kumlu bölgelerle tanınmaktadır. Ülkedeki başlıca g  ller ve nehirler arasında Aral G  l  , Balkaş G  l   ve Zaysan G  l  ,   arın Kanyonu ile İli, İrtiş, İşim, Ural ve Seyhun nehirleri bulunur. Ayrıca Kazakistan'da 8500 akarsu bulunmaktadır.

  arın Kanyonu 80 Km uzunluğundadır, kırmızı bir kumtaşı platosunu keser ve kuzey Tanrı Dağları'ndaki (Almati'nin 200 Km doğusunda)   arın Nehri geçidi boyunca devam eder. Dik kanyon yamaçları, sütunları ve kemerleri 150 - 300 m arasında yüksekliğe sahiptir. Kanyonun erişilemezliği, orada Buzul   ağı'ndan kurtulan ve şimdi başka bölgelerde de yetişen ender bir dişbudak ağacı olan Fraxinus sogdiana için güvenli bir bölge olmuştur.

Doğal Kaynaklar

Kazakistan, bol miktarda erişilebilir mineral ve fosil yakıt kaynaklarına sahiptir. Petrol, doğalgaz ve maden çıkarımlarının geliştirilmesi için 1993 yılından bu yana Kazakistan'da 40 milyar doları açan yabancı yatırım çekmiştir. Doğal kaynaklar ülkenin endüstriyel üretimini yaklaşık %57'sini oluşturmaktadır. Bazı tahminlere göre Kazakistan dünyanın

ikinci en büyük uranyum, krom, kurşun ve çinko rezervlerine; üçüncü en büyük mangan rezervine ve beşinci en büyük bakır rezervine sahiptir. Ayrıca kömür, altın ve demir rezervleriyle ilk onda yer almaktadır. Aynı zamanda bir elmas ihracatçısıdır.

Şu anda kanıtlanmış en büyük 11. petrol ve doğal gaz rezervlerine sahiptir. Toplamda, 2,7 milyar tonun üzerinde petrol içeren 160 yatak bulunmaktadır. Petrol araştırmaları, Hazar Denizi kıyısındaki birikintilerin çok daha büyük bir yatağın yalnızca küçük bir parçası olduğunu göstermiştir. Bu alanda 3,5 milyar ton petrol ve 2,5 milyar metreküp gazın bulunabileceği söyleniyor. Genel olarak Kazakistan'ın petrol yataklarının tahmini 6,1 milyar tondur. Ancak, ülke içinde Atırau, Pavlodar ve Çimkent'te bulunan yalnızca üç rafineri vardır. Bunlar toplam ham petrol üretimini işleme kapasitesine sahip değildir ve büyük bir kısmı Rusya'ya ihraç edilmektedir.

Kazakistan ayrıca büyük fosforit yataklarına da sahiptir. Bilinen en büyüklerinden biri 650 milyon ton P₂O₅ ile Karatau havzası ve Kazakistan'ın kuzey batısında yer alan Aktöbe'deki 500–800 milyon ton cevher kaynağı ile Chilisai yatağıdır.

İklim

Kazakistan, ılık yazlar ve çok soğuk kışlar ile "aşırı" bir karasal iklime sahiptir. Nitekim başkent Astana, Moğolistan'ın başkenti Ulan Batur'dan sonra dünyanın en soğuk ikinci başkentidir. Yağışlar kurak ve yarı kurak koşullar arasında değişiklik gösterir, kış özellikle kurak geçer.

8 - Kazakhstan

1

Astana

Astana, daha önce Akmola, Akmolinsk, Tselinograd ve Nur-Sultan olarak da adlandırıldı; şu ana Kazakistan'ın başkentidir. Nüfusu bir milyonun üstündedir ve Almatı'den sonra ülkenin ikinci büyük şehridir.

Astana, Kazakistan'ın kuzeyinde, İşim Nehri kıyısında yer almaktadır. İlk olarak 1830 yılında Aqmoly olarak kurulan şehir, daha sonra Akmolinsk, Tselinograd ve Aqmola olarak yeniden adlandırıldıktan sonra 1998 yılında Kazakça'da "başkent" anlamına gelen Astana adını almıştır. 2019 yılında, eski cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in onuruna kısa bir süreliğine Nur-Sultan adını almıştır, ancak 2022 yılında tekrar Astana adını almıştır.

10 - Astana

Astana'nın, özellikle başkent olduktan sonra hızlı bir büyüme göstermiştir. Modern ve planlı bir şehre dönüşümü, Japon mimar Kisho Kurokawa tarafından tasarlanan bir ana plan doğrultusunda gerçekleşti. Bugün Astana, Akorda Rezidansı, Parlamento Binası ve Yüksek Mahkeme binası da içinde olmak üzere önemli devlet kurumlarına ev sahipliği yapan fütüristik mimarisiyle ünlüdür. Kazakistan ve Orta Asya'da kültür, eğitim ve ticaret için önemli bir merkez haline gelmiştir.

Şehir, Kazakistan'ın bağımsızlığını simgeleyen Bayterek, Han Şatir Eğlence Merkezi ve Orta Asya'nın en büyük camilerinden biri olan Hazreti Sultan Camisi gibi modern simge yapılarıyla ünlüdür. Kültürel ve dinler arası etkinliklere ev sahipliği yapmak üzere tasarlanan Barış ve Uzlaşma Sarayı, şehrin diyalog ve işbirliği merkezi rolünü vurgulamaktadır.

Ziyaretçiler için, Astana Operası ve Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi, Piramit ilginç yapılarıdır.

Astana, 2011 Asya Kış Oyunları'na "Geleceğin Enerjisi" temasına odaklanan Expo 2017'ye de ev sahipliği yaptı. Astana ayrıca, karşılıklı anlayış ve barışı teşvik etmek için dünyanın dört bir yanından dini liderleri bir araya getiren önemli bir etkinlik olan Dünya ve Geleneksel Dinler Liderleri Kongresi'ne de ev sahipliği yapmaktadır.

Astana, Nazarbayev Üniversitesi, L.N. Gumilyov Avrasya Ulusal Üniversitesi ve Astana Bilgi Teknolojileri Üniversitesi gibi önemli eğitim kurumlarına ev sahipliği yaparak eğitim ve yenilikçilik merkezi rolüne katkıda bulunmaktadır. Bu kurumlar, şehrin teknoloji, araştırma ve yüksek öğrenim alanlarındaki büyümesini destekleyerek Astana'yı bölgede giderek daha önemli bir bilgi ve ilerleme merkezi haline getirmektedir.

Tarihçe

Astana, XIX. yüzyılda Çarlık Rusyası döneminde Akmolı ("beyaz mezar") ve Akmolinsk adları ile bilinmekteydi. 1961 yılında Sovyetler Birliği döneminde "Bakır Topraklar Projesi" sırasında Tselinograd adını aldı. 1991 yılında Kazakistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından Akmola olarak değiştirildi. 1998'de şehrin ülkenin yeni başkenti olmasıyla Astana olarak değiştirildi.

[Kazak Eli Anıtı \(2013\)](#)

Rus İmparatorluğu dönemi

Akmolı yerleşimi, 1830 yılında İşim Nehri kıyısında, Fyodor Şubin liderliğindeki Sibirya Kazakları'na bağlı bir birlik tarafından bir okrug olarak kurulmuştur. Adını bölgede bulunan bir yerden aldığı tahmin edilmektedir. 1832'de yerleşim kasaba statüsüne sahip oldu ve Akmolinsk adını aldı. Kasabanın oldukça avantajlı konumu, 1863'te, Rus İmparatorluğu'nun Coğrafi ve İstatistiki Sözlüğü'nden bir özet olarak belirtilmiştir. Bu coğrafi merkezin doğuda Kargalı'ya, güneydeki Aktav kalesine ve batıda Atbasar'dan Kökşetav'a bağlanan yol ve hatların nasıl olduğunu açıklamaktadır. 1838'de, Kenesarı Han'ın yönettiği büyük ulusal kurtuluş hareketi sırasında Akmolinsk Kalesi yakıldı. Hareketin bastırılmasından sonra kale yeniden inşa edildi. 16 Temmuz 1863'te Akmolinsk resmi olarak bir uyezd (ilçe anlamında) kasabası ilan edildi. Rus kapitalist pazarının hızlı gelişimi sırasında, Sarıarka bölgeleri yönetim tarafından ekonomik amaçlarla aktif bir şekilde kullanıldı. Kazak bozkırlarını yöneten yönetmelik taslağını hazırlamak için imparatorluk 1865'te Bozkır Komisyonu oluşturdu. 21 Ekim 1868'de, Çar II. Aleksandr, Turgay, Ural, Akmolinsk ve Semipalatinsk oblastlarının yönetilmesine ilişkin bir yönetmelik taslağı imzaladı. 1869'da Akmolinsk yeni kurulan Akmolinsk Oblastı'nın merkezi oldu. Varlığının ilk 30 yılında nüfusu 2 bini geçmezken sonraki 30 yıl içinde nüfusu üç kat arttı. 1893'te Akmolinsk, 6,428 nüfuslu, 3 kilise, 5 okul ve 3 fabrikadan oluşan bir uyezd oldu.

[Kaz Munay Gaz binası \(2016\)](#)

Sovyetler Birliği dönemi

1917-1919 yılları arasında Rus İç Savaşı sırasında Akmolinsk Bolşevikler ve muhalifleri arasında bir çatışma merkeziydi.

II. Dünya Savaşı sırasında Akmolinsk, Rusya SFSC, Ukrayna SSC ve Beyaz Rusya SSC'den tahliye edilmiş tesislerden mühendislik araç ve gereçlerinin Kazakistan SSC'ye taşınması için bir yol görevi gördü. Savaş gereksinimlerine cevap vermek için yerel endüstriler görevlendirildi ve malzemeleri savaş alanlarına göndermede yardımcı oldu. Savaş sonrası yıllarda Akmolinsk, SSCB'nin savaş sonucu harap olan batısındaki ekonomik canlanman da örnek oldu. II. Dünya savaşı sonrasında çok sayıda Alman, Josef Stalin'in yönetimin emriyle buraya yerleştirildi.

12 - Astana

1950'lerde Kazak SSC'nin kuzey oblastları (eyalet), bölgeyi Sovyetler Birliği'nin ikinci tahlil üreticisi haline getirmek amacıyla Nikita Kruşçev tarafından yönetilen Bakir Topraklar Projesi'nin bir bölgesi haline geldi. Aralık 1960 tarihinde SBKP Merkez Komitesi Kazak SSC'nin kuzeyindeki beş oblastı kapsayan Tselinni Krayı'nı kurma kararı aldı. Akmolinsk Oblastı ise ayrı bir idari varlık olarak varlığını sürdürdü. Rayonları yeni kray yönetimine doğrudan bağlıydı ve Akmolinsk yeni Bakir Topraklar ekonomik bölgesinin yönetim merkezi ve krayın idari merkezi oldu. 20 Mart 1961 tarihinde Kruşçev'in önerisiyle Bakir Topraklar Projesi'ndeki rolüne uygun olarak Kazakistan SSC Yüksek Sovyeti, Akmolinsk kentinin adını Tselinograd olarak değiştirdi. 24 Nisan tarihinde de Akmolinsk Oblastı Tselinograd Oblastı adını aldı. 1963'te, ilk üç yeni yüksek katlı konut bölgesinde çalışma başladı. Buna ek olarak, şehir Bakir Topraklar Sarayı, Gençlik Sarayı, Sovyetler Evi, yeni bir havalimanı ve çeşitli spor salonları da dahil olmak üzere bir dizi yeni anıtsal binaya kavuştu. 1971'de Tselinni Krayı lağvedildi ve Tselinograd oblastın idari merkezi haline geldi.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından ve Kazakistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından şehir asıl adını yeniden kazandı ve adı Akmola oldu. 6 Temmuz 1994 tarihinde Kazakistan Yüksek Konseyi ülkenin başkentini Almatı'dan Astana'ya taşıma kararı aldı. Kazakistan'ın başkenti 10 Aralık 1997'de Akmola'ya taşındıktan sonra şehir 6 Mayıs 1998 tarihinde Astana adını aldı. 10 Haziran 1998'de Astana uluslararası alanda bir başkent olarak tanıtıldı. 16 Temmuz 1999'da Astana, UNESCO tarafından "Barış Şehri" unvanı aldı.

Coğrafya

Astana, Kazakistan'ın ortasında İşim Nehri'nin kıyısında yer almaktadır. Şehrin yüzölçümü 722 Km²'lik bir alanı kapsamaktadır. Astana'nın deniz seviyesinden 347 m yükseklikte bulunmaktadır. Astana, İşim Nehri'nden dolayı şekillenmiş bir kenttir.

[Ak Orda Başkanlık Sarayı \(2014\)](#)

İklim

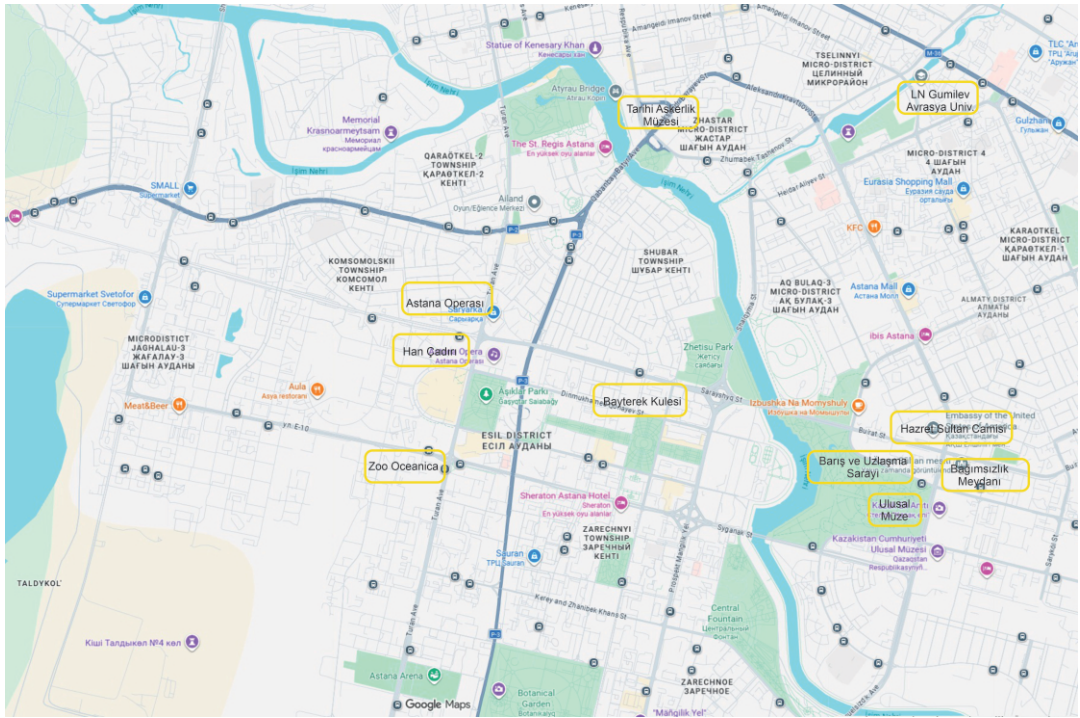
Astana, Ulan Batur'un ardından dünyanın ikinci en soğuk başkentidir. Şehir, sıcak yazları ve uzun, çok soğuk, kuru kışları ile nemli bir karasal iklime sahiptir. Yaz sıcaklıkları ara sıra +35 °C'ye yükselirken, kış sıcaklıkları ise -30 ila -35 °C'ye kadar düşmektedir. Ocak ayında

ortalama sıcaklık -14.2 °C olup en soğuk aydır ve en düşük sıcaklık rekoru Ocak 1893'te -51,6 °C olarak kaydedilmiştir.

İşim Nehri genel olarak Kasım ayının ikinci haftasından Nisan ayı başına kadar donmuş durumdadır. Astana, sık sık yüksek rüzgarları nedeniyle Kazaklar arasında bir üne sahiptir ve bunun etkileri özellikle kentin hızlı gelişen sol yakasında güçlü bir şekilde hissedilmektedir.

Astana'da Gördüklerim

2011-2021 arasında farklı nedenlerle gittiğim Astana'da gördüklerimi ve izlenimleri bu bölümde anlatacağım. Anlatmaya başlamadan Astana'da gördüğüm yerleri harita üzerinde göstermem uygun olur.

Astana'nın görülmesi gereken yerleri

Bariş ve Uzlaşma Sarayı

Bağımsız Kazakistan'ın 20. yıl kutlamaları için Bariş ve Uzlaşma Sarayında'ki gösteriye davetliydik. Kısaca "Piramit" olarak da anılan bu yapı İngiliz mimarlar Foster and Partners (baş tasarımcı) tarafından tasarlanmıştır. Türk mimarlık firması Tabanlıoğlu Architects, Foster tasarım adına inşaat paketlerini üstlendi. Mühendisler Buro Happold ise baş yapısal ve hizmet tasarımını üstlendi. İnşaatı Türk inşaat şirketi olan Sembol İnşaat tarafından gerçekleştirilmiştir.

[Bariş ve Uzlaşma Sarayı \(2011\)](#)

Saray'ın tepesinde mimarlık sanatçısı Brian Clarke'ın imzasını taşıyan modern bir vitray apeks (zirve ya da kulaş diyebiliriz) bulunmaktadır. Binanın tepesindeki vitray, sanatsal bir tasarımla güneş işığını içeri almaktadır. Piramit içerisinde bir opera salonu, konferans salonları ve bir müze barındıran çok amaçlı bir kültür merkezidir.

2006 yılında tamamlanan bu 62 m yüksekliğindeki piramit, dinler arası diyalog merkezi olarak hizmet vermektedir. Saray,  yılda bir düzenlenen Dünya ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi'ne ev sahipliği yapmaktadır.

Binanın Kazakça adı "Beibitşılık Pen Kelisım Sarayı" dır ve Bariş ve Uzlaşma Piramidi olarak da çevrilebilir. Başkent Astana'da her inancı kapsayan bağımsız ulusal manevi merkez olarak hizmet vermektedir.

Binanın piramit şeklindeki kısmı 62 metre yüksekliğinde olup, 15 m yüksekliğinde toprakla kaplı bir blok üzerine oturmaktadır. Bu yapının tamamı yer seviyesinin üzerindedir. Başkanlık Parkı'nın peyzajı alt katları kaplayacak şekilde yükselse de bunlar bodrum kat değildir.

Yapı, her biri 12 m uzunluğunda kenarlara sahip beş üçgen "kattan" oluşmaktadır.  üçgen "kattan" oluşan alt kısım açık renkli granit ile kaplanmıştır. Üstteki iki üçgen sırası, her bir tarafta dört üçgen, 9700 m² modern

[Bariş ve Uzlaşma Sarayı'nın fuayesi \(2011\)](#)

vitrayla kaplanmıştır. Bu vitray camlı tepeyi oluşturur ve uçan güvercinlerin seramik sırlı serigrafi baskılı görüntülerini içerir, binanın alt katının dört tarafındaki yirmi sekiz elmas şeklindeki vitray pencere de aynı şekilde 1076 m²lik bir alanı kaplar.

[Barış ve Uzlaşma Sarayı'nın tepesindeki vitray \(2011\)](#)

İnşaat, piramit yapısı için çelik çerçeve ve alt katlar için beton kullanılarak yapılmıştır. Mühendisler, -40 ila 40 °C'nin üzerinde 80 °C'nin üzerindeki sıcaklık değişimlerinden kaynaklanan genleşme ve büzülmeye dayanacak şekilde binayı tasarlamak zorunda kaldılar. Bu durum binanın 30 cm kadar genişleyebileceği anlamında gelir. Şehrin aşırı iklimi nedeniyle, mühendisler piramidin bir köşesini sabitlediler ve diğer üç köşeyi köprü yataklarına yerleştirdiler. Bu teknik köprü yapımında yaygın olarak kullanılan bir tekniktir, ancak bir binada ilk kez kullanılmıştır. Piramit'in içindeki ortamlar, Musevilik, Müslümanlık, Hristiyanlık, Budizm, Hinduizm, Taoizm ve diğer inançlar da içermektedir.

Ayrıca içinde 1.300 kişilik bir opera salonu, ulusal bir kültür müzesi, yeni bir "medeniyet üniversitesi", bir kütüphane ve Kazakistan'ın etnik ve coğrafi grupları için bir araştırma merkezi de bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, 62 m yüksekliğinde ve 62 x 62 m tabana sahip saf bir piramit formu içinde birleştirilmiştir. Bina, dini anlayış, şiddetten vazgeçme ve inanç ile insan eşitliğinin teşvik edilmesi için küresel bir merkez olarak tasarlanmıştır.

Barış Piramidi, kültürlerin, geleneklerin ve çeşitli milletlerin temsilcilerinin barış, uyum ve ahenk içinde bir arada yaşadığı Kazakistan ruhunu ifade etmektedir.

Gezi Anısı

Piramit'i ilk olarak 2011'de ve ikinci kez 2014'te görüp gezebildim. 2011 de, daha önce belirttiğim gibi Kazakistan'ın 20. yıl kutlaması için davetliydim. 20 Kasım 2011 de Kazakistan'ın bağımsızlığını kutlamak üzere Opera salonunda konser ve gösteriler olacaktı.

[Barış ve Uzlaşma Sarayı'ndaki Opera salonu \(2011\)](#)

16 - Astana

Astana'nın soğuk kış gününde Piramit'e gittik. Caddeden binaya kadar yürüdüğüm sırada, gözümün önünde uçan ip görünümüne buzların uçtuğunu gördüm. Bazıları yüzümü çizdi.

Biz davetliler, zamanında salona girip yerlerimize oturduk ve beklemeye başladık. Etkinliğin başlaması için devlet başkanının gelmesini bekledik. Yaklaşık yarım saat geçtikten sonra, sııldık ve fuayeye çıktık. Fuayede Kazaklarla iki saat kadar sohbet ettik. Sonunda salona gelmemiz duyuruldu. Salona girdiğimizde bizi koltuklarda başkalarının oturduğunu gördük. neyse yer gösterenler bize başka yerler buldular.

[20. Yıl Konseri \(2011\)](#)

Konser ve gösteriler oldukça başarılı idi. Orkestranın kadın şefi bence çok başarılı idi.

Bayterek Kulesi

Baiterek (Kazakça: Baiterek; "uzun kavak ağacı"), Astana'nın sembolü diyebileceğimiz bir anıt ve gözlem kulesidir. 1997 yılında yapılmıştır. Nurjol Bulvarı üzerinde bulunan kule, bağımsızlık sonrası Kazakistan'ın sembolü olarak kabul edilir.

Proje, Kazakistan Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in girişimiyle, bozkır bölgesinde yeni bir ulusal başkent oluşturma planının bir parçası olarak başlatılmıştır. Proje için 1996 yılında Kazak mimar Akmurza Rustembekov görevlendirildi. Nursultan Nazarbayev'in anılarına göre, Kazakistan'ın yeni başkentinin simgesi olacak bir yapı için çeşitli öneriler değerlendirildi. Örneğin, Zurab Tsereteli, tepesinde Altın Savaşçı figürü bulunan 200 m yüksekliğinde bir kemer inşa etmeyi önerdi. Arap mimarlar, tabanında büyük bir yurt şeklinde yapı bulunan 200 metrelik bir kule inşa etmeyi önerdiler. Cumhurbaşkanı Baiterek'i beğendi ve taslağı Kazakistan Mimarlar Birliği'nin onayıyla kule yapıldı.

105 m yüksekliğindeki yapı, yükseltilmiş bir meydanın içindeki geniş ve düz bir taban üzerinde yükseliyor. Dar

[Bayterek Kulesi \(2013\)](#)

silindirik bir şafttan oluşuyor ve tepeye yakın yerlerde genişleyen beyaz dal benzeri kirişlerle çevrili 22 m çapında altın aynalı bir küreyi destekliyor. Taban, bilet gişesi ve sergi alanını içerirken, şaft içinde gözlem güvertesine çıkan iki asansör bulunuyor. Anıtın girişleri göz hizasının altında yer alıyor ve çevredeki meydandan merdivenlerle ulaşıyor.

Gözlem alanı, yerden 97 m yükseklikte ve iki kattan oluşuyor. Birinci kattan Astana 360 derece gözlenebiliyor. İkinci kata merdivenle çıkılıyor. Bu katta, bağımsız Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in sağ elinin altın yaldızlı izi, süslü bir kaidenin üstünde duruyor. Bir yazı, ziyaretçileri el izine ellerini koymaya ve dilekte bulunmaya davet ediyor. El izinin yanında ve cumhurbaşkanlığı sarayına doğru yönlendirilmiş, Astana'da birkaç kez düzenlenen Dünya ve Geleneksel Dinler Liderleri Kongresi'ni anmak için yapılmış, küre ve 16 ışıktan oluşan ahşap bir heykel bulunmaktadır.

[Bayterek Kulesi, Gözlem alanı, 16 Işın \(2013\)](#)

Yaşam Ağacı

Türk mitolojisinde kutsal sayılan ve Türk kavimlerinin ortak değerlerini oluşturan olgudan biri "Yaşam Ağacı" dır. Yaşam Ağacı, Türk mitolojisinde yerle göğü birbirine bağlayan bir köprü olarak kabul edilir. Yine inanışa göre efsane Samruk Kuşu yumurtasını Yaşam Ağacına bırakarak iyiliği ve aydınlığı temsil eder. Yumurta bu inanışa göre güneşi tanımlıyor.

Bu kutsal hikaye Bayterek Kulesi'nin tasarımına esin kaynağı olmuştur. Kule Samruk Kuşu'nun altın yumurtasını Yaşam Ağacına bırakmasını anlatmaktadır. Kulenin tepesinde bulunan altın küre de güneşi betimliyor.

Kule, Astana'nın başkent seçildiği 1997 yılından bu yana şehrin sembolüdür. 105 m yüksekliği olan kulenin gözlem katının 97'nci metrede olması da aslında bu tarihin akıllarda kalması için özellikle seçilmiştir.

Bayterek Dünya Ağacı'nın fiziksel bir yorumudur. Farklı alemleri temsil eden üç seviyeye ayrılmıştır:

Yeraltı Alemi: Yerin 4,5 m altında bulunan alt katta bir kafe, akvaryumlar ve Kazak sanatçı Erbolat Tolepbay'ın eserlerinin sergilendiği "Bayterek" adlı mini galeri yer alıyor.

Dünyevi Alemi: Orta katta ziyaretçileri yukarı doğru taşıyan panoramik cam asansörler yer alıyor.

18 - Astana

Göksel Alemi: Anıtın tepesinde, geniş, ışıklı, gözlem katlarını barındıran büyük bir küre yer almaktadır. Kürenin camları güneş ışığıyla renk değiştirmektedir. Kürenin etrafında, bir ağacın dallarına benzeyen 101 metal çubuk bulunmaktadır. 101 sayısı, Kazakistan'da yaşayan etnik grubun sayısıdır.

Gezi Anısı

Bayterek Kulesi'ne 2011, 2013, 2014, 2019 yıllarında gitmişim. Astana'daki dostlarım bu kuleyi kentin sembolü olduğu için göstermeyi istediler. Kendi gözlemlemek için uygun bir yer olduğu için kuleyi görme konusunda her zaman istekli oldum ve her gittiğimde çevreye ilişkin fotoğraf çektim.

Nursultan Nazarbayev'in eline elimi koydum ancak bu tür şeylere değer vermediğim için bir dilekte bulunmadım.

Khan Shatyr (Büyük Çadır)

Khan Shatyr (Kazakça: Han Şatyr, şözcük anlamı: "Büyük Çadır"), Astana'da bulunan, çadır biçiminde, saydam bir alışveriş ve eğlence merkezidir.

90 m yüksekliğindeki çadır (kule dahil 150 m) 140.000 m²(14 hektar; 35 dönüm) alanı kaplayan 200 x 195 m elips şeklinde bir tabana sahiptir. Çadırın altında, 10 futbol sahasından daha büyük bir alanda, meydanlar ve kaldırım taşlı sokaklar, bir kayık nehri, alışveriş merkezi, mini golf ve kapalı plaj tesisi bulunan kentsel ölçekte bir park, alışveriş ve eğlence mekanı yer almaktadır. Kumaş çatı, Vector Foiltec tarafından sağlanan ETFE yastıklardan yapılmış olup, merkezi bir kuleden gerilmiş bir kablo ağı üzerinde asılıdır.

[Khan Shatyr \(Büyük Çadır\) \(2013\)](#)

Saydam malzeme güneş ışığının geçmesine izin verir ve bu da baca etkisiyle birlikte hava ısıtma ve soğutma sistemleri sayesinde ana mekânda 15–30 °C, perakende satış birimlerinde ise 19–24 °C arasında bir iç sıcaklığın korunmasını sağlar. Dış ortam sıcaklığı ise yıl boyunca -35 ile 35 °C arasında değişir.

Barış ve Uzlaşma Sarayı'nın inşasının ardından, cam bir piramit olan Han Şatir Eğlence Merkezi, İngiliz mimar Norman Foster (Foster ve Ortakları), (Sorumlu Ortaklar Filo Russo ve Peter Ridley) ve Mike Cook liderliğindeki İngiliz mühendisler Buro Happold tarafından

tasarlanan Astana'daki ikinci ulusal projeydi. Aldar Properties, geliştirmede ortaktı. İnşaat dokümantasyon mimarları Linea ve Gültekin'di. Çadır kentinin inşası Türk şirketi Sembol'ün sorumluluğundaydı.

Han Çadırı Başkanlık Sarayı ve Barış Piramidi'nin de yer aldığı en önemli şehir aksının kuzey noktasında bulunuyor. Han Çadırı'nın tasarımında Cengiz Han'ın çadırının örnek alındığı söylenmektedir.

[Khan Shatyr \(Büyük Çadır\) \(2011\)](#)

Han Çadırı Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in 70. doğum günü olan 5 Temmuz 2010'da açıldı. Açılıшта Andrea Bocelli konser verdi. Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de içinde bulunduğu çok sayıda davetli bu açılışa katılmıştır. Tören sonunda verilen yemek sırasında Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Rixos Yönetim Kurulu Han Çadırı'nın finansmanını karşılayan Fethah Tamince'ye "Kazakistan Dostluk Madalyası" takdim etti.

Han Çadırı alışveriş ve eğlence merkezi olarak hizmet vermektedir. 2011 yılında gittiğimde bir güzellik yarışmasını izleme olanağım oldu.

Han Çadırı Alışveriş ve Eğlence Merkezi'nde, lüks mağazalar, restoranlar ve kafeler, botanik bahçesi, sinema, SPA ve sağlık merkezi, çocuk kulüpleri, oyun alanları ile Maldivler'den getirilen deniz suyu ile oluşturulan yapay plaj bulunmaktadır. Plaj tam bir lüks gösterisi; küçük ama lüksün her şeyi var. 160 lüks mağaza ve butiğe ev sahipliği yapan alışveriş merkezinde 50'den fazla Türk markasının mağazaları bulunmaktadır.

Projeye İlişkin Ayrıntılar

Sembol İnşaat'ın inşa ettiği, ünlü İngiliz mimar Lord Norman Foster'ın tasarladığı Han Çadırı dünyanın en büyük çadır şeklinde tasarlanan yapısıdır.

Sembol İnşaat tarafından inşası tamamlanan ve dünyanın en büyük

[Khan Shatyr \(Büyük Çadır\) Tepesindeki tropikal plaj \(2011\)](#)

20 - Astana

çadırı olan "Han Çadırı"nın yapımındaki en önemli aşama 2.000 tonluk üç ayaklı çadır direğinin yerleştirilmesi olmuştur. Bu üç ayaklı menteşe tasarımı ayak 2008 yılında dikilmiştir.

Han Çadırı'nın yapımında 22.000 ton demir ve 140.000 m³ beton kullanılmıştır. Projede 30 m yüksekliğinde konik bir betonarme yapı ve bu yapının tam ortasında 10.000 ton ağırlığında ve 150 m yüksekliğinde demir bir direk mevcuttur. Direğin üzerine asılan bez, betonarme yapıya gerdirilmiş ve yapıya çadır havası verilmiştir.

[Khan Shatyr \(Büyük Çadır\) Güzellik Yarışması \(2011\)](#)

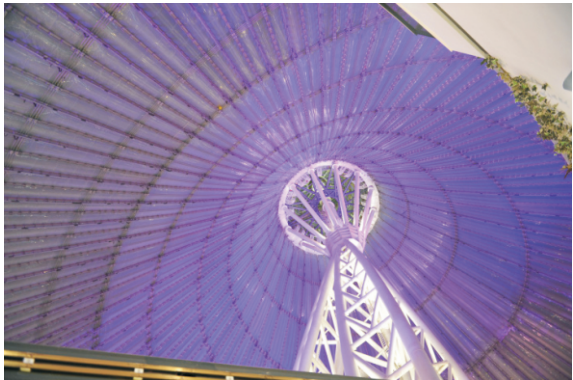
Binanın çatısı, Vector Foiltec'ten temin edilmiş merkezi bir bobine bağlı kablolar ağı üzerine asılmış ETFE-yastıklarından inşa edilmiştir. Güneş ışığının içeri girmesini sağlayan saydam malzeme, dışarıda yıl boyunca sıcaklık -35 ve +35°C arasında değişirken ısıtma ve soğutma sistemleriyle birlikte ana mekanda iç mekan sıcaklığının 15-30°C arasında ve perakende satış birimlerinde 19-24°C arasında kalacak şekilde tasarlanmıştır. Sıcaklığı ölçmek için cam yüzeyler üzerine duyargalar konmuştur.

Dünyanın en büyük çadırı olma imzasını taşıyan Han Çadırı, bir bataklık üzerine inşa edildi. Araziden inşaat başlamadan 120 bin m³ su boşaltıldı. Yaklaşık 17 futbol sahasına denk gelen 140 bin m² açık, 120 bin m² kapalı alan üzerine kurulan Han Çadırı'nda 12 bin 206 beton kazık, 300 fore kazık çakılmıştır.

Gezi Anısı

Astana'ya her gittiğimde uğradığım yerler arasında Han Çadırı vardır. Buraya yemek ve gezmek için giderdim. Bazı gidişlerimde defile ve güzellik yarışmasına denk geldim. Astana'da yaşayanlar için gerçekten güzel bir yaşam alanı olduğunu söyleyebilirim.

Han çadırının yakınında lüks sınıfı konutlar bulunuyor. Bu konutlardan Han Çadırı'na ulaşmak için tunel yapılmış.

[Khan Shatyr \(Büyük Çadır\) \(2011\)](#)

Zengin kişiler dışarıdaki soğuğa aldırış etmeden, çadırın tepesindeki plajda dinlenebiliyorlar.

Hazret Sultan Camisi

Hazreti Sultan Camisi (Kazakça: Äziret Sultan meşiti) Astana kentinde bulunan bir Cuma camisidir. Cuma camisi kavramı Türkiye dışında kullanılır ve cuma namazı bu camilerde kılınır ve devlet başkanı adına hutbe okunur.

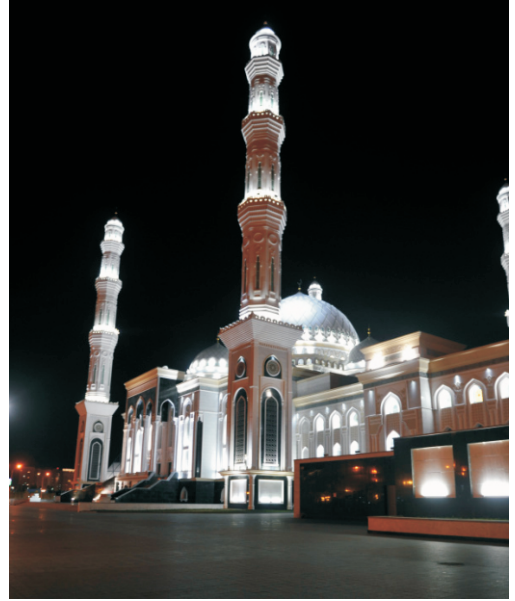
Camiye Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in önerisi üzerine "Hazreti Sultan" adı verilmiştir ve bu ad "Kutsal Sultan" anlamına gelir. Bilindiği üzere, "Hazreti Sultan", türbesi Türkistan'da bulunan "Divan-ı Hikmet" in yazarı Sufi şeyh Hoca Ahmet Yasavi'nin unvanıdır.

Mimari Özellikleri

"Hazreti Sultan" camisinin inşaatına Astana'da Haziran 2009'da başlanmıştır. Caminin inşasında farklı dönemlerde 1000 ila 1500 işçi çalışmıştır. Hazret Sultan Camisi, 6 Temmuz 2012'de ibadete açılmıştır.

Hazret Sultan Camisi, Kazakistana özgü bir mimariye sahiptir. Uzaktan bakıldığında caminin yalın beyaz cephesi dikkat çeker. Yaklaştıkça, duvarlarındaki yumuşak Kazak desenleri görülmeye başlar. Cephedeki zarif kemerler ve pilasterler (mimaride duvara yapışık sütun şeklinde kullanılan bir inşaat tekniğidir) ve dekoratif bantlar, caminin formuna katkıda bulunmaktadır.

Bina, geleneksel Kazak süslemeleriyle klasik İslami tarzda inşa edilmiştir. Yeşil Nehri'nin sağ kıyısında yer alan cami, Barış ve Uzlaşma Sarayı, "Kazak Eli" anıtı ve Bağımsızlık Meydanı'na bitişiktir. Beş bin ibadet edeni ağırlayabilir ve bayramlarda 10 bine kadar kişiye kadar kapasiteye sahiptir. Caminin alanı 11 hektardan fazla olup, inşaat alanı 17.700 m² dir. Hazret Sultan Camisinin kubbesi 51 m yüksek ve çapı 28,1 m dir. Bu ölçüleri ile Kazakistan'ın en büyük kubbesine sahiptir. Caminin ayrıca 10,45 ve 7,6 m çaplarında ve 33,46 ve 25,25 m yüksekliklerinde sekiz küçük kubbesi bulunmaktadır. Caminin köşelerinde 77 m yüksekliğinde 4 minare yer almaktadır. Mimari plana göre, cami, Mekke'ye doğru

[Hazret Sultan Camisi \(2014\)](#)

22 - Astana

yönlendirilmiş hilal şeklinde 80 metrelik bir kule ile taçlandırılmıştır. Caminin içinde abdest alma yeri, nikah kıyma alanı, Kur'an okuma salonları ve eğitim salonları bulunmaktadır.

Caminin İç Tasarımı

Caminin iç mekanında, yumuşak mavi tonları ve narin altın dokunuşlarıyla vurgulanan beyaz bir renk hakimdir. Ziyaretçiler duvarlardaki karmaşık Kazak motiflerinin yanı sıra 25 İslam büyüğünün adlarını hat sanatıyla yazılmış olarak görebilirler.

Caminin ana ibadet alanı 24 büyük beyaz dikmeyle desteklenen merkezi kubbe ile örtülüdür. Kubbeden sarkan avizenin 3 ton olduğu söyleniyor.

Caminin en değerli eşyaları arasında birkaç dikkate değer eser bulunmaktadır. Bunlar arasında Moskova'daki Darphane'de işlenmiş 162 sayfalık gümüş bir Kuran ve XII. yüzyılda Timur tarafından Kazakistan'a getirilen XIV. yüzyıldan kalma özgün el yazısı bir Kuran bulunmaktadır. Şu anda ana salondaki camekanda sergilenen bu 40 Kg'lık Kur'an, dünyadaki Kur'anın hayatta kalan en eski yazmalarından biridir.

[Hazret Sultan Camisi'nin ana ibadet alanı \(2014\)](#)

Gezi Anısı

Hazret Sultan Camisine birkaç kez gittim. Camide gördüklerimi anılarımı şöyle anlatabilirim:

Cami külliyesi yalnızca ibadet edilen bir yer olarak tasarlanmamış; dini bir kültür alanı olarak düşünülmüş. Cami içinde eğitim odaları, toplantı salonları, nikah salonu bu amaçlara hizmet ediyor.

Vefat etmiş bir kişi için düzenlenen anma toplantısı cami içindeki salonların birinde yapılabiliyor. Bu anma gününde Kur'an okunuyor ve ardında katılanlara ikramda bulunuluyor.

Caminin bodrum katı temizlenmek için düzenlenmiş. Bu katta abdest almak üzere çok sayıda çeşme bulunuyor. Aynı katta yıkanmak isteyenler için özel odacıklar da bulunuyor.

Camiye girerken ayakkabılarınızı verebileceğiniz büyük ve düzenli bir vestiyer bulunuyor.

İbadet kısmı iki parçalı: İlk kısım basık tavanlı ve ikinci kısım ana kubbenin altında bulunuyor. Türkiye'deki büyük camilerde ana kubbenin dikmelerin görüntüsünde kalmamasına çalışılmıştır. Bunun en güzel örneği Edirne'deki Selimiye camisidir. Selimiye'de 8 dikme duvar içine gömülerek görüntüden çıkarılmıştır. Hazret Sultan Camisinde ana kubbe 24 dikme ile desteklenmiştir ve bu dikmeler beni rahatsız etti. Süleymaniye camisinin kubbesi 53 m yükseklikte ve çapı 27,5 m'dir, dolayısıyla iki caminin kubbeleri eşit boyutta denebilir. Bu arada Selimiye Camisi 1557 de hizmete açıldı. O dönemde çelik ve beton yoktu.

[Hoca ve onu dinleyen kadınlar \(2014\)](#)

Mimber balkon gibi, imam hutbe okurken oturuyor ve elinde sopa taşıyor. Arap özentisi..

Orta Asya'daki Türk ülkelerinde gördüğüm bir uygulamayı Hazret Sultan Camisinde de gördüm. Caminin bir köşesinde kadınlar oturmuş hocayı bekliyorlar. Bir süre sonra genç bir hoca geldi ve birkaç sure okudu. Ardından, hocanın önünde duran sehpaye hediyeler kondu. Dayanamadım ve hocayla konuştum. Kendisi Türkiye'de eğitim görmüş. Kur'an'ın para karşılığı okunmaması gerektiğini hatırlattım; biraz yüzü kızardı.

Bağımsızlık Meydanı

Bağımsızlık Meydanı (Kazakça: Täuelsızdık alaıy), "Kazak Eli Meydanı" olarak da anılan bu meydan Astana'da Piramit'in yakınında bulunur.

"Kazak Eli" anıtı, Kazakların tarihi kaderine adanmış olan tarihteki ilk anıttır; açılışı 6 Temmuz 2008 tarihinde başkentin 10'uncu yıldönümünde, yapılmıştır.

Üstüne Samruk kuşları yerleştirilmiş ve "Birinci Cumhurbaşkanı ve Kazakistan Halkın", "Cesaret", "Yaratılış" ve "Gelecek" gibi anlamları temsil eden üssünde dört adet bronz kabartması bulunan bir Stel (dikili taş)'dir. Anıtın

[Bağımsızlık Meydanı \(2013\)](#)

toplam alanı 5 hektardır, bitişik bölgenin alanı ise 11 hektardır. Anıtın yazarları, mimar Samatbek Bokebay ve sanatçı Sembigali Smagulov.

Anıtın yüksekliği, Kazakistan'ın bağımsız bir devlet olduğu 1991 tarihini simgeleyen 91 metreyi oluşturmaktadır. Anıtın mermer tabanı, Kazakistan halkının düşüncelerini ve etnik uyumunu simgelemektedir. Üzerinde kutsal Samruk kuşları yerleştirilen gökyüzüne bakan Stela, Kazakistan halkının daha fazla gelişme ve refah için arzularını göstermektedir.

Sembolik olarak, yazarlar dört kısma ayrılan çok figürlü bir heykel oluşturmaya karar vermişler. Her birinin başlangıçta kendi anlamı ve fikri vardı ve ülkenin tarihinin farklı yönlerini göstermeyi amaçlamaktadır. Örneğin,

"Cesaret" bölümü antik askerlerin ve ülkenin modern savunucularının görüntüleri ülkenin kahramanlık dönemlerini betimlemektedir.

Merkezi kısmında, "Yaratılış" kompozisyonu metalurjist ve petrolcü, mühendis ve yetiştirici, inşaatçı ve astronotun kişiliğindeki Yaratıcı İnsanın ana görüntüsüdür. Anıtta ülkenin geleceği yansıtılıyor. "Gelecek" kompozisyon teması gençlerin ruhu, Kazakistan rüyasını elde etme arzusunu gösterir.

Anıtın diğer bir tarafında evlilik teması işlenmiştir. Genellikle dünyada, evlilik ve aile değerlerine hitap eden anıtları pek çok görmezsiniz. Onların yanında gençliği, iyimserliği, yeni bir arzuyu, tüm milletin genç ve büyüyen olduğunu sembolize eden gençlerin figürleri vardır. Tarihçilerin de belirttiği gibi, egemen Kazakistan'ın tarihinde on sekizinci yıldönümü, yeni ve görkemli yüksekliklere ulaşma yolunda yeni bir fırsattır.

"Kazak Eli" anıtı yakınlarındaki meydanda, ülkenin sosyal ve kültürel yaşamının ana nesnelerinden biri olan Bağımsızlık Sarayı, "Şabıt" Yaratıcılık Sarayı, "Khazret Sultan" Cami-i, Barış ve Uyum Sarayı yer alıyordu.

Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi

Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi Kazakistan tarihinin sergilendiği müzedir. Astana'nın eski ve modern tarihini ve cumhurbaşkanının başarılarını sergiler. Mavi kubbesi ile tanınır.

[Bağımsızlık Anıtı \(2013\)](#)

Müzenin yeni adı Tarihi Askerlik Müzesi'dir. Müzede Kazak tarihine ilişkin eserler ve bir kütüphane bulunmaktadır.

Bu müzeyi 2011 yılında ziyaret ettim, daha sonra önünden çok geçtim ancak girmedim. Türkiye elçiliği neredeyse Müzeye neredeyse bitişiktir. Müzede bulunan eserler daha sonra Kazak Ulusal Müzesine taşınmış. Günümüzde müzede Kazak Hanlığı tarihi, resimler ve semboller aracılığıyla gösterilmektedir. Çarlık iktidarının gelişi, Rus göçmenlerin eşyaları, 1916 ayaklanması, iç savaş, kolektivizasyon, Stalinist baskı ve II. Dünya Savaşı'nın tümü sergilenmektedir.

[Cumhurbaşkanlığı Kültür Merkezi \(2011\)](#)

2011 yılında ziyaret ettiğimde "Altın Adam" bu müzede sergileniyordu. Altın adam ya da Altın Elbiseli Adam, 1969'da Almati şehrinin 50 Km ve Salagar Alüvyonlu toprağının 20 Km doğusunda, garaj yapmak ve yolu düzenlemek için yapılan çalışmalar sırasında tesadüfen bulunan binlerce altın parçadan oluşan zırhtır. Kazakistan Tarih, Etnografya ve Arkeoloji Enstitüsü'nün arkeolog ekibi tarafından incelenen Esik kurganından çıkartılmıştır. İskitler veya Sakalara ait olduğu düşünülmektedir. MÖ V. yüzyıla ait olması ve kurganın bulunduğu bölgede MÖ V. yüzyılda Sakaların hüküm sürmesi gerekçesiyle Altın Elbiseli Adam'ın, 18 yaşlarında bir Saka prensi veya prensesi olduğu düşünülmektedir. Günümüzde Kazakistan Ulusal Müzesinde sergilenmektedir.

Kurganda bulunan elbise, sağdan sola doğru kapanan 'V' yakalı kısa kaftan, dar süvari pantolonu, diz altında kalan kısa yumuşak çizmeden oluşmaktadır. Bir İskit geleneği olan sivri başlık, bu zırhta da ortaya çıkmaktadır. Kaftan ve çizme üçgen biçiminde işlenmiş, küçük altın levhalar yan yana ve üst üste dikilerek altın bir zırhla kaplanmıştır. Kıyafette kullanılan ipliğin altın olduğu ve altının eğrilerle iplik haline getirildiği anlaşılmaktadır. Bel kısmında 16 büyük altın levha ile süslenmiş bir kemer, bir kın ve kabzası altın süslemeli bir kama vardır. Elbisenin üzerindeki sayıları 4000'i bulan bütün diğer altın levhalar; at, kaplan, geyik, pars, kurt, dağ keçisi, aslan ve yırtıcı kuş figürleri içermektedir.

[Altın Adam \(2011\)](#)

Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi

Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi (Kazakça: Qazaqstan Respublikasynyñ Ulttyq muzeii), Astana'da 2014 yılında açılan müzedir. Mavi cam ve beyaz mermerden oluşan müze, Kazakistan'ın tarihini ve kültürünü tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar segilenmektedir. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi'nin paha biçilmez koleksiyonu, "Kültürel Miras" hükümet girişimi kapsamında kamuya açılan çok sayıda hazineden oluşmaktadır. Müzenin yapısı, kendine özgü dış şekliyle dikkat çekmektedir.

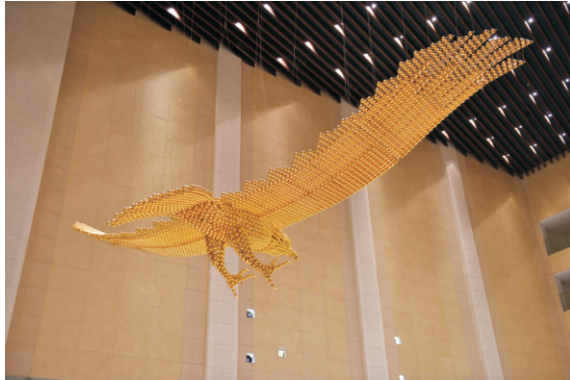
Binanın mimarı, Kazakistan Mimarlar Birliği üyesi Vladimir Laptev'dir. Mimar, dalgalanan bir bayrak fikrinden yola çıkmıştır.

Müze, bir ve dokuz kat yüksekliğinde yedi bloktan oluşmaktadır. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi 20 sergi salonundan oluşmaktadır. Bunlardan on altısı kalıcı, dördü ise geçicidir. Yaklaşık 14.000 m²'lik bir alan sergi alanını oluşturmaktadır. Salonlar şunlardır:

- Astana Salonu,
- Bağımsız Kazakistan Salonu,
- Altın Salonu,
- Antik ve Orta Çağ Tarihi Salonu,
- Tarih Salonu,
- Etnografya Salonu,
- Modern Sanat Salonları.

Giriş

Ana işlevi, ziyaretçiler için rahat bir ziyaret alanı olarak hizmet vermektir. Bilet satın almaktan ve rehberli turlara rezervasyon yaptırmaktan, yerel olarak üretilen hediyelik eşyaları satın almaya, "Altyn Qyran" sergisini, Kazakistan'ın tarihi ve bölgesel haritasını, geçici sergi salonlarını ve heykel galerisini, ayrıca okuma salonundaki bilimsel kütüphane koleksiyonunu keşfetmeye kadar tüm ziyaretçi hizmetlerini barındırır.

[Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi \(2016\)](#)

Paleontoloji Salonu

İnsanlığın ortaya çıkışından milyonlarca yıl önce, Dünya çok çeşitli bitki ve hayvanlarla doluydu. Bazı yaşam formları yok olurken, diğerleri yeniden ortaya çıktı ve yüz milyonlarca yıl boyunca yaşamın evriminin sürekli bir tarihini oluşturdu.

Paleontoloji Salonu, ziyaretçilerin yaşamın zaman içindeki evrimini izlemelerini sağlayan tutarlı ve görsel olarak ilgi çekici bir sergiyle bu tarihi ortaya koymaktadır. Avrasya'nın merkezinde yer alan Kazakistan toprakları, eski faunanın oluşumunda ve göçünde önemli bir rol oynamıştır. Bugün burada, çoğu küresel bilimsel öneme sahip 600'den fazla paleontolojik alan bilinmektedir. Kazakistanlı bilim insanları, bilime daha önce bilinmeyen yaklaşık 1000 eski tür keşfetti.

Salonun sergisi üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, Senozoyik Çağ'a (Paleojen, Neojen, Kuvaterner) ayrılmıştır. Burada bir mamut ve dev bir geyik iskeleti, mamut dişleri, ayrıca yünlü gergedanın boynuzları ve kemik kalıntıları sergilenmektedir. "Kuaterner Faunası" vitrini, bizon, yaban öküzü, tarih öncesi orman filleri ve diğer hayvanların kalıntılarını sunmaktadır. Neojen, "Kaz Uçuşu" doğal anıtından elde edilen materyaller ve Hipparion'un yeniden oluşturulmuş bir iskeleti ile temsil edilmektedir. Paleojen, dev gergedan Paraceratherium ve Brontotherium'un yeniden oluşturulmuş iskeletleri ve otantik kemikleri ile gösterilmektedir.

İkinci bölüm, Mezozoik Çağı (Triyas, Jura, Kretase) yansıtmaktadır. Kretase Dönemine özel önem verilmektedir: "Kazakistan Dinozorları" vitrini, tarih öncesi sürüngenlerin yeniden oluşturulmuş iskeletlerini ve resimlerini sunmaktadır. Merkezdeki sergi, bir Tyrannosaurus iskeletidir. Jura ve Triyas dönemleri, Kazakistan'ın en büyük Jura faunası alanı olan Karatau Jura Gölü bölgesinden elde edilen balık ve sürüngen fosilleriyle sunulmaktadır. Üçüncü bölüm ise Paleozoik Çağ'a ayrılmıştır ve brakiyopodlar, mercanlar, briyozanlar ve krinoidler gibi eski deniz organizmalarının fosillerinin yanı sıra taşlaşmış ağaç parçalarını içermektedir.

Antik ve Ortaçağ Tarihi Salonu

Eski ve Ortaçağ Tarihi Salonu, en eski antik çağlardan Orta Çağ'a kadar Kazakistan topraklarında insan uygarlığının oluşum ve gelişme sürecini kapsamlı bir şekilde yansıtan eşsiz bir sergi alanıdır. Kronolojik sırayla ve yerleşik bilimsel ilkelere göre sunulan sergi, yaklaşık bir milyon yıl önce günümüz Kazakistan topraklarına ilk kez ayak basan tarih öncesi insanların yaşadığı yerlerde keşfedilen taş aletlerden, Büyük Bozkır uygarlığının yüksek kültürel başarılarına kadar uzanan tarihi yolun izini sürüyor.

Sergi dört ana tarihi dönemi kapsıyor: Taş Devri, Tunç Çağı, Erken Demir Çağı ve Orta Çağ. Taş Devri bölümünde, ilk insanların yaşam tarzını ve emek faaliyetlerini gösteren arkeolojik buluntuların yanı sıra, göçebe uygarlığın ortaya çıkışında özel bir rol oynayan geçiş Eneolitik döneminin benzersiz Botai kültürüne ait değerli eserler yer alıyor.

Tunç Çağı sergisi, atalarımızın ekonomik uygulamalarını, askeri ilişkilerini ve manevi dünyasını yansıtan silahlar, aletler ve mücevherlerin yanı sıra, Kazakistan topraklarındaki yüksek düzeyde metalürji gelişimini kanıtlayan metalürji ve metal döküm işçiliğinin olağanüstü örneklerini sunuyor.

Erken Demir Çağı bölümünde Saka toplumunun binicilik kültürü gelenekleri, askeri gücü ve dünya görüşü, dünya sanat tarihinde özel bir yere sahip olan hayvan tarzı sanatta yaratılan at malzemeleri, silahlar ve eserler aracılığıyla ortaya konulmaktadır. Orta Çağ bölümü, ziyaretçilere Büyük İpek Yolu boyunca ortaya çıkan tarihi şehirlerdeki ticaretin gelişimini, kentsel yaşamı ve yüksek düzeydeki zanaatkarlığı tanıtıyor.

Sergi, arkeolojik araştırmalara dayanan antropolojik rekonstrüksiyonların yanı sıra, ziyaretçilerin Kazakistan topraklarındaki medeniyet tarihine dair daha derin ve daha kapsamlı bir anlayış kazanmalarına olanak tanıyan modern interaktif dokunmatik ekranlı kiosklerle tamamlanıyor. Antik ve Ortaçağ Tarihi Salonu, ulusal tarihin derinliğini, Büyük Bozkırın kalıcı ruhunu ve medeniyet mirasının sürekliliğini aktaran bir eğitim alanıdır.

Antik ve Ortaçağ Tarihi Salonu

Eski ve Ortaçağ Tarihi Salonu, en eski antik çağlardan Orta Çağ'a kadar Kazakistan topraklarında insan uygarlığının oluşum ve gelişme sürecini kapsamlı bir şekilde yansıtan eşsiz bir sergi alanıdır. Kronolojik sırayla ve yerleşik bilimsel ilkelere göre sunulan sergi, yaklaşık bir milyon yıl önce günümüz Kazakistan topraklarına ilk kez ayak basan tarih öncesi insanların yaşadığı yerlerde keşfedilen taş aletlerden, Büyük Bozkır uygarlığının yüksek kültürel başarılarına kadar uzanan tarihi yolun izini sürüyor.

Sergi dört ana tarihi dönemi kapsıyor: Taş Devri, Tunç Çağı, Erken Demir Çağı ve Orta Çağ. Taş Devri bölümünde, ilk insanların yaşam tarzını ve emek faaliyetlerini gösteren arkeolojik buluntuların yanı sıra, göçebe uygarlığın ortaya çıkışında özel bir rol oynayan geçiş Eneolitik döneminin benzersiz Botai kültürüne ait değerli eserler yer alıyor.

Tunç Çağı sergisi, atalarımızın ekonomik uygulamalarını, askeri ilişkilerini ve manevi dünyasını yansıtan silahlar, aletler ve mücevherlerin yanı sıra, Kazakistan topraklarındaki yüksek düzeyde metalürji gelişimini kanıtlayan metalürji ve metal döküm işçiliğinin olağanüstü örneklerini sunuyor.

Erken Demir Çağı bölümünde Saka toplumunun binicilik kültürü gelenekleri, askeri gücü ve dünya görüşü, dünya sanat tarihinde özel bir yere sahip olan hayvan tarzı sanatta yaratılan at malzemeleri, silahlar ve eserler aracılığıyla ortaya konulmaktadır. Orta Çağ bölümü, ziyaretçilere Büyük İpek Yolu boyunca ortaya çıkan tarihi şehirlerdeki ticaretin gelişimini, kentsel yaşamı ve yüksek düzeydeki zanaatkarlığı tanıtıyor.

[Madenci](#)

Sergi, arkeolojik araştırmalara dayanan antropolojik rekonstrüksiyonların yanı sıra, ziyaretçilerin Kazakistan topraklarındaki medeniyet tarihine dair daha derin ve daha kapsamlı bir anlayış kazanmalarına olanak tanıyan modern interaktif dokunmatik ekranlı kiosklarla tamamlanıyor. Antik ve Ortaçağ Tarihi Salonu, ulusal tarihin derinliğini, Büyük Bozkırın kalıcı ruhunu ve medeniyet mirasının sürekliliğini aktaran bir eğitim alanıdır.

Altın Salon No. 1

Altın Salon No. 1, Bronz Çağı'ndan Erken Demir Çağı'na kadar Kazakistan'ın arkeolojik alanlarına adanmış bir sergi alanıdır. Sergi, Büyük Bozkır uygarlığının oluşumunun binlerce yıllık tarihini ortaya koyarak, günümüz Kazakistan topraklarında yaşayan eski halkların yüksek düzeyde sosyal gelişimini, zanaatkarlığını, teknolojik bilgisini ve manevi inançlarını sergiliyor.

Salonun merkezi kavramsal ve sembolik imgesi, Türk dünya görüşünün önemli bir sembolü olan ve gökyüzü, yeryüzü ve yeraltı dünyası arasındaki bağlantıyı somutlaştıran efsanevi Baiterek Ağacı'dır. Bu imge, farklı arkeolojik dönemleri tek bir tarihi ve kültürel anlatıda birleştirerek tüm serginin kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

Bronz Çağı'ndan beri bölgenin ekonomik ve kültürel gücünün temellerinden biri haline gelen madencilik ve metalürji

[Madencilik](#)

gelişimine önemli bir önem verilmektedir. Orta, Doğu ve Kuzey Kazakistan'daki (Atasu, Myrzhik, Taldysai, Kalba, Narym) antik yataklardan elde edilen arkeolojik buluntular, büyük metalürji merkezlerinin ve metallerin çıkarılması, eritilmesi ve işlenmesi için gelişmiş teknolojilerin varlığını kanıtlamaktadır. Antik bir koruk fırını (geleneksel bir eritme fırını) içeren yeniden inşa edilmiş "Metal Eritme Atölyesi", mücevher ve günlük eşyaların üretim sürecini canlı bir şekilde göstermektedir.

[MÖ VII-VI. yüzyıla tarihlenen, Kazakistan'ın Karashoky bölgesinden çıkarılmış, kaplan şeklinde antik bir altın süsleme](#)

Tunç Çağı ve Andronovo kültürüne (MÖ III.-II. binyıl) ayrılmış bölümler, sosyal hiyerarşinin ortaya çıkışını ve mücevher yapımı, seramik ve diğer el sanatlarının gelişimini yansıtmaktadır. Erken Demir Çağı'na (MÖ I. binyıl) geçiş, kültürleri göçebe ve yarı göçebe yaşam tarzları altında şekillenen Saka, Sarmat ve Hun kabilelerinden elde edilen malzemelerle temsil edilmektedir.

Serginin doruk noktası, eski devletçiliğin ve bozkır medeniyetlerinin sanatsal dehasının sembolü haline gelen Issık kurganından Saka savaşçısı "Altın Adam" imgesiyle ilgili benzersiz keşiflerin yanı sıra Taldy-2, Araltobe ve Shilikty mezar komplekslerinden elde edilen eserlerle işaretlenmiştir. Bir bütün olarak ele alındığında, Altın Salon 1 sergisi, Kazakistan'ı Avrasya'daki en önemli eski metalurji, kültür ve medeniyet gelişim merkezlerinden biri olarak bütüncül bir şekilde anlamamızı sağlamaktadır.

[Esik Kurganı'nda bulunan Altın Elbiseli Adam'a ait zırhın bir parçası](#)

Altın Salon No. 2

Altın Salon No. 2, Saka-Sarmat sanat mirasının gelişmesine ve Büyük Bozkır'ın göçebe medeniyetlerinin sonraki gelişim aşamalarına adanmıştır. Sergi, hayvan figürlü sanat eserleri aracılığıyla eski toplumların dünya görüşü kavramlarını ortaya koymaktadır; bu

eşsiz sanat olgusunda hayvan imgeleri kozmolojik, dini ve sosyo-politik fikirlerin bir ifadesi olarak kullanılmıştır. Argali, kar leoparı, kartal ve at sembolizmi, güç, kudret, kutsal bilgi ve varoluşun üç alemi arasındaki bağlantının somutlaşmış hali olarak yorumlanmaktadır.

Salonun ana odak noktası, ziyaretçilerin eski göçebelerin ritüel uygulamalarına ve dünya görüşüne dalmalarını sağlayan olağanüstü mezar komplekslerinin yeniden inşalarıdır. Bunlar arasında, törensel olarak süslenmiş atlarıyla Berel kurganı, Şilikti ve Eleke Sazy yerleşimlerinin yeniden inşaları, Urzhar Rahibesi, Taksai Rahibesi ve Araltobe ile Taskopa'dan Sarmat şeflerinin mezar kompleksleri yer almaktadır. Bu kompleksler, yüksek düzeyde sosyal tabakalaşmayı, gelişmiş bir ritüel kültürünü ve kuyumcuların ve zanaatkarların olağanüstü işçiliğini göstermektedir.

Sergi ayrıca, Kangju devleti ve Kimak Kağanlığı dönemlerinin kültürel mirasını da yansıtarak, antik çağda ve erken Orta Çağ'da günümüz Kazakistan topraklarında meydana gelen etno-kültürel ve siyasi süreçlerin dinamiklerini göstermektedir. Sergilenen eserler – seramikler, silahlar, altın süs eşyaları, at koşum takımı parçaları ve aynalar – Büyük Bozkır halklarının yüksek düzeyde maddi kültürünü, kapsamlı kültürel bağlantılarını ve derin manevi geleneklerini kanıtlamaktadır.

[Bu parça, Kazakistan'daki Esik Kurganı'nda bulunan "Altın Elbiseli Adam" zırhının kemer tokasını süsleyen, M.Ö. 5.-4. yüzyıla tarihlenen İskit tarzı bir geyik figürüdür.](#)

Büyük Bozkır Taş Heykelleri Salonu

Salon, Avrasya'nın devlet oluşumunda ve medeniyet alanında önemli rol oynayan eski Türklerin tarihine ve kültürüne adanmıştır. Türklerin etnik kökeninden ve Aşina klanının efsanesinden, VI. yüzyılda Doğu Asya'dan Kuzey Kafkasya'ya kadar uzanan toprakları egemenliği altında birleştiren güçlü bir göçebe imparatorluğunun kurulmasına kadar, Türk Kağanlığı'nın ortaya çıkışının tarih öncesi dönemini sunmaktadır. Kağanlığın, Antik Dünyanın siyasi haritasını etkileyen büyük bir güç olarak önemi vurgulanmaktadır.

Özellikle XIX. yüzyılda keşfedilen ve V. Thomsen tarafından çözümlenen Orhon yazıtları başta olmak üzere, yazılı anıtlara özel önem verilmektedir. Bu kaynaklar sadece siyasi tarihi ve önde gelen hükümdarların (Kül Tegin, Bilge Kağan ve Tonyukuk) faaliyetlerini kaydetmekle kalmaz, aynı zamanda Türklerin manevi idealleri, sosyal örgütlenmesi ve diplomatik ilişkileri hakkında da bilgi vermektedir. Bu yazıtlar sayesinde, erken devlet oluşumunun ve Türk uygarlığının evrimini incelemek mümkün hale gelmiştir.

Ayrı bir bölüm, Türklerin manevi yaşamı hakkında değerli bir bilgi kaynağı olan balballara (taş heykeller) ayrılmıştır. Bu anıtlar, atalar kültü, sosyal statü ve VI.-VIII. yüzyıllardaki göçebelerin ortaya çıkışı hakkındaki fikirleri yansıtmaktadır. Heykellerin gerçekçiliği ve detaylı işçiliği, kostüm, silah ve aksesuarların yanı sıra anma ritüellerinin sembolizmini yeniden oluşturmayı mümkün kılmaktadır.

Sergi, Türk uygarlığının kapsamlı gelişimini ortaya koymaktadır: etnojenezden ve ilk devletlerin oluşumundan yazının ortaya çıkışına, sosyo-politik örgütlenmeye, askeri güce ve manevi kültüre kadar. Bu, Türklerin dünya tarihine önemli katkısını göstermekte ve Avrasya'nın geniş coğrafyasında erken devlet oluşumları sürecindeki rollerini vurgulamaktadır.

Kultigin Anıtı

Altın Orda Salonu (13.-15. Yüzyıllar)

13. yüzyılda, Cengiz Han'ın en büyük oğlu Cuçi'nin soyundan gelenler, Avrasya'nın geniş topraklarına yayılan güçlü bir devletin başında bulunuyordu. Uluğ Ulus veya Cuçi Ulus olarak bilinen bu devlet, Rus ve Batı Avrupa kroniklerinde Altın Orda olarak anılmaya başlandı. Tarihi, Kazak bozkırları ve modern Kazak halkının etnik ve kültürel temelini oluşturan kabilelerle yakından bağlantılıdır.

Sergide ziyaretçiler, Altın Orda hanlarının soyağacının yanı sıra, Altın Orda şehirlerinde bulunan gümüş ve bakır sikkeler, kompozit yay, ok uçları, su testileri, seramik tuğlalar, kaplar ve lambalar gibi arkeolojik buluntuları görebilirler. Özellikle ünlü Sairam Hazinesi'nden altın süs eşyaları ve sikkeler büyük ilgi çekmektedir.

“Kazakistan Tarihi, XIII.-XX. Yüzyıllar” Salonu

Kazakistan tarihine adanmış sergi salonu, XIII. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar olan dönemi kapsamaktadır. Sergide, Kazak Hanlığı'nın kuruluşu, dış politikası, batır ve biy kurumları, ulusal kurtuluş hareketi, eğitim alanındaki önde gelen şahsiyetler ve Sovyet döneminin kuruluşuyla ilgili tarihi eserler, belgeler ve anıt eşyalar yer almaktadır.

XIX. yüzyıldan kalma, tılsımlar asılmış
Kazak gümüş bileziği

Kazak Hanlığı Dönemi (XV.-XIX. Yüzyıllar)

Bu dönem, çeşitli etnik ve siyasi güçlerin birleşerek bağımsız bir hanlığın ortaya çıkışının temellerini attığı bir dönemdi. Sergi, Kazak Hanlığı'nın oluşumu ve gelişimindeki kilit aşamaları yansıtan benzersiz materyallerin yanı sıra Kazak yöneticilerinin otoritesini ve prestijini simgeleyen güç unsurlarını sunmaktadır. Sergilenenler arasında, Tole Bi, Kazybek Bi ve Ablai Han'a ait mühürlerin kopyaları ve güç ve sosyal statüyü göstermek için kullanılan çeşitli eşyalar bulunmaktadır. Bunlar arasında, süslemelerle bezenmiş ve Cengiz Han soyuna bağlılığı simgeleyen lüks geleneksel bir başlık olan murak, sancakların tepeleri, asatayak, yıldızlı miğferler ve diğer silah unsurları yer almaktadır.

Gümüş ve altın vermaylı (yaldızlı) ve akik taşlarla süslü Türkmen kolyesi.

Koleksiyonda ayrıca, özellikle Zhankozha Batyr'ın kılıcı ve Kenesary Han'ın savaşçısı Zhanaydar Orynbauly'nin kılıcı gibi saldırı ve savunma silahlarına ait örnekler de bulunmaktadır. Kadıların ve köy büyüklerinin mühürleri ile o dönemin Kazak ve Rus ordularında kullanılan silahlar da koleksiyonda özel bir yere sahiptir.

"Kazakistan Tarihi, XIX.-XX. Yüzyıllar" Dönemi

XIX. ve XX. yüzyıllardaki Kazakistan tarihi, dramatik olaylar ve derin çelişkilerle damgasını vurmuştur. Bu dönemin Kazak halkının önde gelen şahsiyetlerine adanmış sergide, Ş. Ualikhanov'un büyükannesi Aiganym'ın tegeni; büyük şair Abai Kunanbayev'in matarası ve semaveri; ilk yayımlanan şiir koleksiyonu ve Kazak halkı tarihindeki ilk profesyonel güreşçi K. Munaitpasov'un kişisel eşyaları yer almaktadır. Alaş Partisi ve Birinci ve İkinci Devlet Duma milletvekillerine ayrılmış bölümde, Alaşorda Halk Konseyi'nin mühürleri, Birinci ve İkinci Tüm Kazakistan Kongrelerinin tutanakları, A. Ermekov'un kol saati ve cetveli, M. Zhumabayev'in evrak çantası, Geçici ve Sovyet

Ahşap ve metalden yapılmış tarihi bir barutluk

hükümetleri tarafından çıkarılan rubleler, İç Savaş dönemine ait silahlar ve giysiler, ayrıca siyasi baskı, sürgün ve Kazakistan'da Sovyet iktidarının kurulmasını gösteren diğer sergilerle ilgili tarihi fotoğraf ve belgelerin kopyaları sergilenmektedir.

Büyük Vatanseverlik Savaşı (II. Dünya Savaşı) dönemine ayrılmış bölümde ise ziyaretçiler, Sovyetler Birliği Kahramanı B. Momyshuly'nin arkadaşına yazdığı bir mektup, K. Kaisenov'un hançeri, savaş katılımcılarının nişan ve madalyaları, belgeleri, 1940 yılına ait bir miğfer, bir Degtyaryov makineli tüfeği, saha teçhizatı ve diğer değerli sergileri görebilirler.

Etnografya Salonu No. 1

Salonun sergisi, göçebe Kazakların geleneksel taşınabilir keçe konutu olan kiiz ui'yi (yurt) sunmaktadır. Yurt, hareketli, son derece pratik ve kullanışlı bir konuttur: hızla kurulup sökülebilir, develer ve atlar üzerinde kolayca taşınabilir ve keçe örtüsü nem ve tozdan korur. Sıcak yaz günlerinde serin, kışın ise sıcak kalır.

Kazak toplumunun gelişimini şekillendiren ana faktör göçebe hayvancılıktır. Tarım ve avcılığın gelişimi de önemli bir rol oynamıştır. Sergi, hayvancılık ve tarıma özgü eserlerin yanı sıra avcılıkta kullanılan aletleri de içermektedir. Kazak halkının kendine özgü yaratıcılığının canlı bir alanı da geleneksel uygulamalı sanatlar ve el sanatlarıdır. Etnografya salonu, yetenekli zanaatkarlar tarafından yaratılan nesneler aracılığıyla, deri işçiliği, keçe yapımı, dokuma ve halı yapımı, kamış hasır dokuma, nakış, sanatsal ahşap ve kemik oymacılığı, mücevher yapımı ve diğerleri de dahil olmak üzere geleneksel el sanatları ve uygulamalı sanatların çeşitli alanlarını sunmaktadır.

Geleneksel Kazak kıyafetlerine ayrılmış bölüm, eşsiz örneklerle temsil edilmektedir: Batı Kazakistan bölgesinden 19. yüzyıla ait bir gelin kostümü; Han Zhangir'in eşi Hanşa Fatıma'nın 19. yüzyıla ait kıyafeti; 19. yüzyıla ait Kuzey Kazakistan'dan günlük

[Kadife şapan, XVIII. yüzyıldan kalma](#)
[Tole Biy'e ait giysisinin yenilenmiş](#)

[Yurt](#)

kadın kıyafetleri; 18. yüzyıldan kalma kız çocukları için ulusal giysiler; ve 20. yüzyıldan kalma bir kadın kürk mantosu.

Etnografya Salonu No. 2

Koleksiyonun önemli bir bölümünü mücevherler, geleneksel Kazak kıyafetleri örnekleri, keçeden yapılmış ev eşyaları, çeşitli halı türleri ve mobilyalar oluşturmaktadır. Kazak halkının ulusal süs eşyaları, paha biçilmez mücevher işçiliği eserleridir. Bunlar sadece güzellikleri için değil, aynı zamanda nazardan koruyucu muska olarak da takılırdı. Halı işleri koleksiyonun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Halı dokuma teknikleri ve becerileri, eski zamanlardan beri nesilden nesile aktarılmıştır. Salonun özel bir bölümünde, syrmak, tekemet, tuskiiz ve alasha (geleneksel keçe tekstilleri) gibi keçe ürünlerinin yanı sıra geleneksel mobilyalar ve ev eşyaları sergilenmektedir.

XIX. yüzyıl "Beldemshe" adı verilen bir salıncak etek

Etnografya Salonu No. 3

Bu salondaki sergi, Kazak halkının zengin geleneksel kültürünü yansıtmaktadır. Salonun oluşturulmasının ardındaki temel fikir, geleneği koruyarak, yüzyıllardır babadan oğula aktarılan eşsiz kültürümüzü canlandırmaya yardımcı olmaktır. Topluluğun yaşlı üyeleriyle yakın etkileşim, onların sosyal katılımını teşvik eder ve nesiller arası dinamik sürekliliği desteklerken, bilgi ve becerilerin aktarımını da kolaylaştırır.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin somut olmayan kültürel mirası, nesiller boyunca aktarılan gelenekleri, kültürel ifade ve temsil biçimlerini, bilgi ve becerileri, ayrıca ilgili araç ve nesneleri içerir ve ulusun somut olmayan kültürel mirasının paha biçilmez unsurlarını oluşturur.

Yurt (Salon)

Salondaki sergide, göçebe Kazakların geleneksel taşınabilir keçe konutu olan kiiz ui (yurt) sergilenmektedir. Yurtun her detayı, kendine özgü bir

Dombra

işçilik tarzını göstermektedir. Mavi gökyüzüne karşı yükselen şanyrak (yurtun tacı), eski Türklerin dünya görüşünde sonsuzluğu ve refahı simgelemektedir. Avrasya'daki göçebelerin en eski konutlarından biridir. Göçebe Kazakların geleneksel dünya görüşünde yurt, Kazak yaşamının sosyal, normatif ve ritüel yönlerini kapsayan kültürel bir merkezdir.

“Bağımsız Kazakistan” Salonu

“Bağımsız Kazakistan Tarihi” salonunda, ülkenin tarihinde belirleyici rol oynayan otantik belgeler sergilenmektedir: Devlet Egemenliği Bildirgesi, Kazakistan SSC'sinin Kazakistan Cumhuriyeti olarak yeniden adlandırılmasına ilişkin Kanun, Birinci Cumhurbaşkanı'nın atanmasına ilişkin kararname, Anayasa, devlet sembolleri, ilk tenge banknot ve hatıra paralarının örnekleri ve devlet ödülleri.

Sergi, bilim, kültür, spor ve sağlık alanlarındaki gelişmeye katkıda bulunan önde gelen şahsiyetlerin kişisel koleksiyonlarıyla tamamlanmaktadır.

Güzel Sanatlar Salonu No. 1

Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi Güzel Sanatlar Salonu, ülkenin sanatsal mirasının oluşumu ve tarihsel gelişiminin kapsamlı bir sanatsal yansımasını sunan resim, heykel ve grafik eserlerini sergiliyor. Sergi, Kazak görsel sanatının profesyonel okulun kurulmasından, ulusal geleneklerin çağdaş sanatsal biçimlerle birleştiği çağdaş aşamaya kadar olan gelişimini izliyor.

Resim bölümü, yarım yüzyıllık Kazak sanatını kapsayan kalıcı bir koleksiyona sahiptir. Kazak görsel sanatının profesyonel gelişimine yol açan ve ulusal sanat okulunun temellerini atan A. Kasteev ve N. Khludov'un eserleri, Güzel Sanatlar Salonu'nun ana yönünü belirliyor.

Grafik ve Heykel Salonu

Grafik ve Heykel Salonlarında sergilenen eserler, Kazak görsel sanatının kendine özgü karakterini, sanatsal geleneklerini ve mesleki gelişimini yansıtmaktadır. N. Mukhatayeva, A. Bilyk, A. Drevetsky, E. Mergenov, Sh. Tolesha, B. Tulekov ve K. Nurbatirov'un eserlerinde hem tarihi şahsiyetlerin hem de sıradan insanların felsefi temsilleri yer almaktadır. Burada, klasik gerçekçilik ve çağdaş formlar uyum içinde birleşerek izleyiciye eşsiz bir sanatsal deneyim sunmaktadır.

[Modern sanat eseri](#)

Grafik bölümü, gravür, litografi, oyma, linolyum baskı, suluboya ve pastel teknikleriyle yapılmış eserleri içermektedir. R. Velikanova, N. Gaev, U. Azhiyev, E. Sidorkin, I. Isabayev, N. Ashtem, K. Zakirov, A. Bakhtygaliev, A. Rakhmanov, K. Kametov ve diğer ustaların eserleri, folklor motiflerini, tarihi anlatıları ve çağdaş fikirleri etkileyici sanatsal kompozisyonlar halinde harmanlıyor.

Astana Okyanus Akvaryumu (Ailand Oceanarium)

Deniz veya okyanus kıyısına 3.000 Km'den fazla mesafede bulunması nedeniyle Guinness Rekorlar Kitabı'na "dünyanın açık denizlerden en uzak akvaryumu" olarak girmiştir. Kazakistan'ın başkenti Astana'da yer alan ve eski adı "Duman" olan bu tesis, günümüzde Ailand Aile Eğlence Merkezi bünyesinde hizmet vermektedir.

Yalnızca okyanus akvaryumunu gezebileceğiniz gibi, tesis içindeki diğer etkinliklere de katılabilirsiniz. Akvaryumda ilgi çeken kısımlar şunlardır:

Akrilik Tünel: 70 metre boyunda olan bu tuneli akvaryumun tabanında yer alan hareketli yürüyüş bandı sayesinde, köpekbalıkları ve dev deniz kaplumbağaları üzerinden yüzerken deniz tabanında yürüyormuş hissini yaşayabilirsiniz.

Geniş Canlı Çeşitliliği: 3 milyon litreden fazla su içeren tanklarda piranalar, deniz atları, resif köpekbalıkları ve dünyanın farklı bölgelerinden getirilmiş 100'den fazla türde binlerce deniz canlısı yaşamaktadır.

Gösteriler: Belirli saatlerde düzenlenen denizkızı şovları ve köpekbalığı besleme seansları ziyaretçilerin en çok ilgisini çeken etkinlikler arasındadır.

Etkinlikler: Akvaryumun bulunduğu Ailand merkezinde kapalı su parkı (aquapark), Orta Asya'nın en yüksek dönme dolaplarından biri (Ferris Wheel), "Jungle" animatronik tiyatrosu ve çocuk eğlence alanları bulunuyor.

[Astana Okyanus Akvaryumu \(Ailand Oceanarium\) \(2013\)](#)

Astana Operası

Astana Operası, Astana'da yer alan ve 2013 yılında inşa edilen Orta Asya'nın en büyük opera binasıdır. Klasik dünya mimarisi ve Kazak ulusal motiflerinin birleşimiyle tasarlanmıştır.

Geleneksel klasik mimari ile Kazak kültürüne ait unsurların harmanlandığı yapı, İtalyan mimarlık firması ABDR ve Mabetex Group tarafından inşa edilmiştir. Yapımına 6 Temmuz 2010'da başlanmış ve 2013 yılında Kazak operası Birzhan ve Sara temsili ile açılmıştır.

[Astana Operası \(2014\)](#)

Ana salon 1250, oda tiyatrosu salonu ise 250 seyirci kapasitelidir. Dünyanın en büyük üçüncü opera evi olarak kabul edilen Astana Operası'nın ana salonunda 13 metre yüksekliğinde 1,6 tonluk, renk değiştiren kristal avize asılıdır. Ana salonun yan taraflarında İtalyan tarzı localar bulunmaktadır.

Binada lokantalar ve topluluğun provaları için gerekli tesisler bulunur.

Bu salonda renk değiştiren kristal avize ve yan taraftaki localar dikkat çekicidir. Salonun akustiği oldukça iyi sayılır.

Zengin bir repertuara sahip olan opera; Abai ve Kız Jibek gibi Kazak ulusal eserlerinin yanı sıra dünya klasiklerinden bale ve operaları sergilenmektedir.

3000 m²'lik devasa sahne alanı ve dönüştürülebilir yapısıyla uluslararası yapım ölçünlerini tam olarak sağlamaktadır.

Opera binası, kendi orkestra, bale ve opera topluluğuna sahiptir. Topluluk, genellikle klasik opera eserleri sahneler. Repertuarında La Traviata operası, Tosca ve Fındıkkıran balesi gibi önemli klasik

[Astana Operası \(2014\)](#)

batı eserlerinin yanı sıra ulusal bestecilerin eserleri de bulunur.

Ulusal bestecilerin eserleri arasında M. Tulebayev'in Birzhan-Sara operası, A. Zhubanov ve L. Khamidi'nin Abai operası, E. Brusilovsky'nin Kyz Zhibek operası ve G. Zhubanova'nın müziğiyle Karagöz balesi sayılabilir.

Evrensel bestecileri eserleri içinde G. Verdi'nin Aida, La Traviata ve Don Carlos operaları; G. Puccini'nin La Bohème, Tosca, Madama Butterfly ve Turandot operaları; G. Bizet'nin Carmen operası; G. Rossini'nin Sevilla Berberi ve La Scala di Silken opera-farsı; ve P. Tchaikovsky'nin Eugene Onegin operası. P. Tchaikovsky'nin "Uyuyan Güzel", "Kuğu Gölü" ve "Fındıkkıran" baleleri; S. Prokofiev'in "Romeo ve Juliet"; A. Khachaturian'ın "Spartacus"; B. Asafiev'in "Bahçesaray Çeşmesi"; L. Minkus'un "La Bayadère" ve "Don Kişot"; A. Adam'ın "Le Corsaire" ve "Giselle"; L. Delibes'in "Coppelia"; M. Fokine'nin "Chopiniana" ve "Şehrazade"; B. Eifman'ın "Rodin"; R. Petit'nin "Notre Dame de Paris"; C. MacMillan'ın "Manon"u sayılabilir.

Baş Orkestra Şefi: Alan Buribayev, Bale Topluluğu Sanat Yönetmeni: Altynai Asylmuratova.

2014 yılında Astana Operası dünya çapında turneye çıktı (New York, Toronto, Paris, Antwerp ve Rotterdam).

Astana Operası, A. Zhubanov ve L. Hamidi'nin Abai operasıyla iki kez Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Edebiyat ve Sanat Ödülü'nü (2018) ve "Yılın Tiyatro Mekanı" kategorisinde BraVo Uluslararası Klasik Sanat Ödülü'nü

[Astana Operası \(2021\)](#)

Gezi Anısı

Astana'da bulunduğum, özellikle kış dönemlerinde benim gidebileceğim en uygun yer Astana Operası oldu. Her gittiğimde birden çok kez opera binasına gitti. Burada konser dinleyip ve opera izledim.

Opera'ya gelenlerin çoğunluğunun Astan'da yaşayan Rus ve yabancılar olduğunu söyleyebilirim. Gelenlerin çoğunluğu, özenli giyimleri ile dikkat çekiyordu. Gösteri öncesi fuayede sanki defile seyre diyorsunuz. Fuayenin iki yanında bulunan nerdivenlerde insanlar fotoğraflarını çektiyorlar.

2014 yılında A. Khachaturian'ın "Spartacus" balesini; 2018'de L. Delibes'in "Coppelia"sını, 2021'de G. Rossini'nin Sevilla Berberi'ni izledim. Ayrıca küçük salonda konser dinledim. Bence hepsi çok başarılı idi. Bale gösterilerinde ve konserlerde bazı Rus sanatçıları da görev alıyorlardı.

Opera ve klasik müzik konusunda, Kazakları oldukça bilgili ve başarı buldum.

Meseum of The History of Turkic Writing

Ders verdiğim LN Gumilev Üniversitesi'nin rektörlük binası içinde "Türk Yazısının Tarihi" isimli küçük ancak değerli bir müze buluyor. 18 Eylül 2003'te açılan müze, eski runik yazıların bilimsel kopyalarını, Orhon anıtlarını ve Türk yazılı kültürünün evrimini ayrıntılı biçimde sergilemektedir.

Müzenin temeli 2001 yılında Moğolistan'daki Kül Tigin kitabesinin birebir kopyasının yapılması ve LN Gumilev Üniversitesine getirilmesi ile başlamıştır. İki yıl aradan sonra Müze Türkolog Prof. Dr. Sartkozha Karzhaubay'ın yönetiminde kurulmuştur.

Müze iki bölümden oluşmaktadır.

Kül Tigin Avlusu: Bu avluda Kül Tegin kitabesinin birebir kopyası ve Orhun Anıtlarının fotoğrafları bulunmaktadır. Avlunun son kısmında "El tutka"adını alan yağlı boya tablosu bulunmaktadır. Tabloda Kazak halkının tarihteki bütün önderlerinin portreleri çizilmiştir. İkinci bir tarafında "Tomiris" adını alan İskitler ve Farsların savaşını yansıtan yağlı boya tablosu bulunmaktadır.

Yazıtlar Bölümü: Bu kısımda tarihte Türklerin kullandığı bütün yazıt örnekleri ve taş tablolar bulunmaktadır. En eskisi MÖ V-IV. yy. dönemine ait Esik kurganından bulunan İskitlerin yazıt örnekleri vardır. Dolayısıyla Göktürk yazıt örnekleri, Brahmi yazıtı, Uygur yazıtı, eski Çin yazıtı, Moğol yazıtı, Arap elifbalı yazıtlar ve başka örnekler sergilenmektedir.

Müzenin önemli eserlerinin biri de Kutluk kağan heykelinin başıdır. Heykel 2002 yılı Moğolistan'da bulunmuş olup Kazakistan'a getirilip müzeye koyulmuştur. Müzenin sağ kısmında arkeoloji alanı da oluşturulmuştur.

[Orhun yazıtlarından Kül Tegin Anıtının birebir kopyası \(2013\)](#)

Mayhan uul denilen yerde bulunan (dağ) Gök Türk kağan mezar maketi ve buluntuların fotoğrafları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Enisey yazıtların estampaj (kabartma yazı ve şekillerin üzerine kağıt konulması suretiyle kopya edilmesi işlemi) kopyaları, Çin'de bulunan Türk tarihine ait önemli kitabelerin estampajları bulunmaktadır.

[Kül Tegin ve askerleri](#)

Müze de Göktürk yazıtını ilk çözümleyen (ancak bazı yanlışları olan) V.Tomsen'in de ayrı bir köşesi bulunmaktadır. Aynı bölümde Göktürk liderleri adlı yağlı boyalı tablo bulunmaktadır. Burada Tonikok, Kutluk Kağan, Yoluk Tegin, Bilge Kağan, Külteginler'in portresi çizilmiştir.

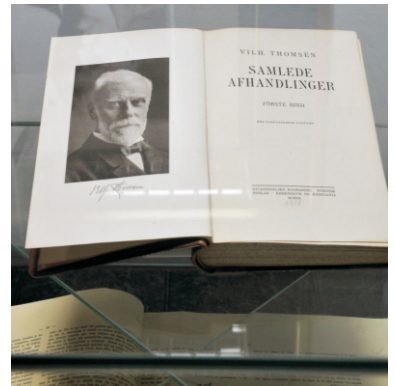
[Kutluk Kağan'ın başı](#)

Türk Yazısının Tarihi Müzesi'nde aşağıda sıralanan değerli eserler bulunmaktadır.

- Küülü-Çor Kitabesi. MÖ 740
- Bilge Kağan Kitabesi (735) ve Bilge Kağan heykeli
- Bilge Kağan'ın hatunu Bübi-Begim heykeli
- Gümüş tabaktaki kurban aşısı
- Tonyukuk Anıtı (738) ile Terkin Kitabesi (753)
- Bilge Törayın Kağan'ın 3 kitabesi (760)
- Üç dilde Türk-Çin-Soğd yazıtlarında yazılan ordu balık kitabesi

Kül Tigin, VII. yüzyılın sonu ile VIII. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Kül Tigin, Çin'e karşı mücadelede Doğu Türk Kağanlığı'nın yeniden kurulması sürecinde yer almıştır.

Kül Tigin, tarih boyunca Yenisey yazısının Orhon anıtları olarak bilinen dikitleri üzerindeki yazıtlar sayesinde tanınmaktadır. Bu metinler, I. V. Stebleva'nın "VI-VIII Yüzyıl Türk Halklarının Şiiri" adlı kitabında yer almaktadır. Kül Tigin ayrıca S. E. Malov'un "Eski Türk Yazıtlarına Ait Anıtlar" adlı kitabı sayesinde de bilinmektedir.

[Wilhelm Thomsen'in tezlerinin toplandığı kitabı](#)

Orhun anıtlarındaki büyük dikitin son bölümünde Kül Tigin hakkında şunlar anlatılmaktadır:

"Zaman gökyüzünü dağıtır.

İnsan oğulları doğdu, hepsi de ölecek."

Balasaguni se ise şöyle yazmaktadır:

"Hayat ve ölüm, eğer üzerinde düşünülmesi gereken bir şeyse.

Nereden geliyorum, bana ne kadar pahalı?

Ölüm bana verilmişse neden doğdum? Neden neşeliydim? -

Keder kaderimdir!

Dünyada ölümden daha korkunç ne var?

Ama doğan herkes ölür."

716 yılında bir isyanı önledi ve kardeşi Bilge Kağanı Türk tahtına oturttu. Onun şerefine, ölen ünlü kabile mensuplarının anısını için balballardan oluşturduğu geniş bir mezarlık yaptırdı. Mezarlıkdeğerli tarihi veriler içeriyor ve zengin dilbilimsel nesnesi sunuyor örneğin:

İnsanlara anlatmak istedikleri her şeyi,

Ebedi bir taşta -buraya!- yazdırdım.

Bakarsanız, harfleri okuyun!

"Kül Tigin Yazıtları" adıyla dünyaca ünlü olan bu eser, dünya kültürünün değerli bir anıtıdır.

Bilge Kagan, 734 yılında zehirlenerek öldürüldü. Adı Kül Tigin ve Bilge Kagan'ın şerefine taşlara oyuldu.

LN Gumilev Kutlama

L.N. Gumilyov Avrasya Ulusal Üniversitesi (ENU) (Kazakça: L.N. Gumiliov atyndaғы Euraziia ulttyq universiteti (EUU) Üniversite, 23 Mayıs 1996'da Akmola İnşaat Mühendisliği Enstitüsü ve Akmola Pedagoji Enstitüsü'nün birleşmesi sonucu kurulmuştur. Avrasya Birliği fikri ve Avrasyacılığın ilk savunucularından olan tarihçi ve etnolog Lev Gumilev'in anısına L.N. Gumilyov Avrasya Üniversitesi olarak adlandırılmıştır. 2000 yılında Kazakistan Uluslararası İlişkiler Bakanlığı Diploması Akademisi ile birleşmesi sonucu L.N. Gumilyov Avrasya Devlet Üniversitesi olarak yeniden adlandırılmıştır. 2001 yılında üniversite ulusal üniversite statüsü kazanarak L.N. Gumilyov Avrasya Ulusal Üniversitesi olmuştur.

ENU, beşeri bilimler, sosyal bilimler, doğa bilimleri, mühendislik ve askeri bilimler alanlarında lisans ve yüksek lisans eğitimi vermektedir. 2021 yılında L.N. Gumilyov Avrasya Ulusal Üniversitesi, Dünyanın En İyi 500 Üniversitesi arasında yer almıştır.

ENU, 28 bilimsel kurumu (araştırma enstitüleri, laboratuvarlar, merkezler), 13 okulu, Askeri Daireyi ve farklı ülkelerin kültür ve eğitim merkezlerini içermektedir. Üniversite, lisans, yüksek lisans ve doktora programları sunmaktadır.

Üniversite hem burslu öğrencileri hem de özel olarak finanse edilen öğrencileri kabul etmektedir. Üniversite 65 lisans programı, 68 yüksek lisans programı ve 38 doktora programı sunmaktadır.

25 Mayıs 2016 yılında üniversitenin 20. yılı kutlandı. Bu kutlamalara davet edildim. Kutlamalar üniversitenin konferans salonundaki müzik ve gösteriler ile başladı ardından yerleşkede kurulan çadırların içinde verilen ziyafetler ile devam etti.

LN 20. yıl kutlamalarından
seçmeler (2016)

2

Almati

Almati, Kazakistan'ın eski başkenti ve günümüzdeki en kalabalık kentidir. Güney Kazakistan'da, Kırgızistan sınırına yakın Trans-İli Alatau dağlarının eteklerinde yer alan Almati, kültür, ticaret, finans ve yenilikçiliğin önemli bir merkezidir.

700-900 m rakımda yer alan kentin içinden çevredeki dağlardan kaynaklanan ve ovalara akan Büyük Almati ve Küçük Almati nehirleri geçmektedir. Almati, Orta Asya'nın ikinci büyük şehri ve Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (BDT) dördüncü büyük şehridir.

46 - Almati

Almati, Sovyet döneminde 1929'dan 1991'e kadar ve bağımsızlığın ardından 1991'den başkentin 1997'de Akmola'ya (şimdiki Astana) taşınmasına kadar Kazakistan'ın başkenti olarak hizmet vermiştir. Artık başkent olmamasına karşın Almati, Kazakistan'ın en kozmopolit ve etkili şehri olmaya devam edilmektedir ve genellikle ülkenin kültürel ve finansal merkezi olarak kabul edilmekte ve halk arasında "Güney Başkenti" olarak anılmaktadır.

Almati adı, günümüzdeki kentin yakınlarında bulunan Ortaçağ yerleşimi Almatau'dan kaynaklanmaktadır ve "elma" sözcüğünden türemiştir. "Eski adı Alma-Ata, "elmaların babası" anlamına gelir." Bugünkü adı, Türkçe'de "baba" anlamına gelen bir sözcüğün çoğulu olabilir. XVI. yüzyılda yazılan Baburnama'da kentin adı Almatu olarak geçmektedir. Tian Shan dağlarının batısındaki bölgenin elmanın anavatanı olduğu düşünülmektedir.

Tarihçe

MÖ 1000-900 yılları arasında Bronz Çağı'nda, ilk çiftçiler ve sığır yetiştiricileri Almati topraklarında yerleşim yerleri kurdular. MÖ 700'den Hristiyanlık çağının başlangıcına kadar, bu topraklar, Tian Shan dağ silsilesinin kuzeyindeki bölgede yaşayan Sakalar ve daha sonra Wusun kabileleri tarafından kullanıldı. Bu dönemlerden kalma Saka yöneticilerinin höyükleri bulunmaktadır. En ünlü arkeolojik buluntular arasında Issık Kurgan'dan "Altın Adam" veya "Altın Savaşçı" da bulunmaktadır.

[Cumhuriyet Sarayı \(2016\)](#)

XII.-XV. Yüzyıllar

Günümüzdeki Almati ve çevresini kapsayan bölge, XII. yüzyılda 1218'de Moğol istilasına kadar Kara Hitay tarafından yönetildi. Yüzyılın sonunda imparatorluğun dağılmasına kadar Moğolların egemenliği altında kaldı, ardından bölge daha sonraki Çağatay Hanlığı'nın veya daha sonra ayrılan Moğolistan'ın bir parçası olmaya devam etti.

Bu bölge, batıda Taraz ve doğuda Almaliq gibi şehirlerin önemli uğrak noktaları olduğu, Batı ve Doğu arasında önemli bir ticaret yolu oldu. Ancak XV. yüzyılda Timur'un saldırıları ve ticaret yollarının güneye kayması nedeniyle kentin önemi azaldı ve bundan sonra Tarim

havzası Moğolistan'ın merkezi haline geldi. XV. yüzyıl boyunca Timur, Buhara Hanlığı ve Kazak Hanlığı ile yapılan savaşlar, Babür İmparatorluğu'nun Transoksanya'daki egemenliğini azalttı ve XVI. yüzyılın başlarında Almati bölgesi Kazak egemenliğine girdi.

XVI.-XVIII. Yüzyıllar

Dzungarlar bölgeyi istila ederek bir süre Kazak halkına hükmettiler. Kazaklar topraklarını korumak ve bağımsızlıklarını sürdürmek için savaştılar. 1730'da Kazaklar, Almati'nin 70 Km kuzeybatısındaki Anyrakay dağlarında Dzungarları yendiler. Bölge, Büyük Kazak Ordası (Uly Zhuz) tarafından yönetilmeye başlandı. XVIII. yüzyılda şehir ve bölge, Kokand Hanlığı sınırları içinde yer aldı, daha sonra 1850'lerde Rus İmparatorluğu'nun bir parçası oldu.

[Eski meclis, şimdi belediye binası \(2016\)](#)

Bölge üzerindeki kontrolünü sağlamak için Rusya, Bolşaya ve Malenkaya Almatinka nehirleri arasına Zailiyskoe Kalesi'ni 1854'te inşa ettiler. 1867'de, kale çevresindeki yerleşim o kadar büyümüştü ki, Almatinsk kasabası olarak yeniden düzenlendi ve kasabanın adı Verny (Vernyj) olarak değiştirildi. 28 Mayıs 1887'deki deprem Verny'yi neredeyse tamamen yok etti. 1906 yılına gelindiğinde, şehrin nüfusu 27.000'e ulaşmıştı ve bunların üçte ikisi Rus ve Ukraynalıydı. 3 Ocak 1911'de, Kebin depremi sonucu 770'ten fazla tuğla bina yıkılarak şehir neredeyse tamamen yok oldu.

Sovyet Dönemi

1918'de Rus Devrimi ve Bolşevik hükümetinin kurulmasının ardından Verny'de Sovyet iktidarı kuruldu. Şehir ve bölge, Türkistan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin (RSFSR) bir parçası oldu. 5 Şubat 1921'de, bölgesel hükümet temsilcileri, meslek birlikleri ve yerel dini grupların ortak kararı ile Verny'nin adı, şehrin eski isimlerinden biri olan Alma-Ata olarak değiştirildi.

1926'da, Çalışma ve Savunma Konseyi, Kazakistan'ın, özellikle bölgenin doğu ve güneydoğusundaki gelecekteki büyümesinin önemli bir unsuru olan Türkistan-Sibirya Demiryolu'nun inşasını onayladı. Türkistan-Sibirya Demiryolu inşaatı, Alma-Ata'nın Kazak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkenti olarak geleceğini etkileyen belirleyici bir ekonomik etki yaptı. 1930'da Alma-Ata'ya karayolu ve demiryolu inşaatı tamamlandı.

29 Nisan 1927'de hükümet, Kazak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkentini Kızıl-Orda'dan RFSFR içindeki Alma-Ata'ya taşımaya karar verdi. Bu karar kente akını başlattı.

1917 Ekim Devrimi'nin lideri Leon Troçki, eşi Natalia Sedova ve oğlu Lev Sedov ile birlikte, Joseph Stalin tarafından Alma-Ata'ya sürgün edildi. Troçki, Şubat 1929'da Alma-Ata'dan Türkiye'ye sınır dışı edildi ve oradan Meksika'ya sürgüne gitti.

Alma-Ata havaalanı 1930'da açıldı ve Alma-Ata'dan Sovyet hükümetinin merkezi olan Moskova'ya bağlantı sağlandı.

1936-38 Büyük Tasfiyesi Kazakistan'a da yayıldı ve burada çok sayıda insan öldürüldü. Sovyet hükümeti nüfusa hakim oldu. 1930'larda Kazak göçebeleri, geleneksel yaşam biçimlerinin bozulmasının ardından açlık çektiler.

[Bağımsızlık sembolü Altın adam anıtı \(2016\)](#)

II. Dünya Savaşı

II. Dünya Savaşı sırasında Sovyet hükümeti Avrupadaki sanayi tesislerini Alman istilasından korumak için Alma-Ata'ya taşıdı. Bu sırada, 26.000 kişi, 30'dan fazla sanayi tesisi, 8 hastane, 15 enstitü, üniversite ve teknik okul, Leningrad, Kiev ve Moskova'dan buraya taşındı. Bu taşınmanın sonucu olarak çok sayıda Rus kente geldi Kazaklar bölgede azınlık haline geldi.

Sanayileşme

1941-1945 yılları arasında şehrin sanayi potansiyeli önemli ölçüde arttı ve bu gelişme savaş sonrasında artarak devam etti. Alma-Ata'daki başlıca sanayi kuruluşları: meyve ve sebzeye dayalı gıda işleme (%36), hafif sanayi (%31) ve ağır sanayi (%33). Bölgenin başlıca ürünleri şunlardı:

Gıda: Et, un ve tahıllar (makarna fabrikası), süt, şaraplar, konserve meyve, tütün, şekerleme, alkollü içkiler, bira, maya ve çay (paketlenme)

Hafif sanayi: Tekstil, kürk, örme, halı, ayakkabı, giyim, matbaa ve Almatı Pamuk Kombinesi.

Ağır sanayi: Elektrik mühendisliği, döküm mühendisliği, otomobil tamiri, rulman tamiri, inşaat malzemeleri, ağaç işleme, beton yapılar ve yapısal elemanlar ve konut yapımı.

Bağımsızlık Sonrası

Kazakistan, 16 Aralık 1991'de (Kazakistan Bağımsızlık Günü) Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan etti. 28 Ocak 1993'te hükümet, şehrin adını Rusça Alma-Ata'dan Kazakça Almati olarak değiştirdi. 1997'de Kazakistan'ın başkenti Astana'ya taşındı

Almati'de Görülecek Yerler

Almati'daki önemli simge yapılar ve turistik yerler arasında Kazakistan Merkez Devlet Müzesi, Yükseliş Katedrali, Yeşil Çarşı, Arbat ve şehrin ve çevredeki dağların geniş manzaralarını sunan bir tepe noktası olan Kök Töbe bulunmaktadır. Şehir ayrıca Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi, Kazak-İngiliz Teknik Üniversitesi, Uluslararası Bilgi Teknolojileri Üniversitesi ve Narxoz Üniversitesi gibi prestijli eğitim kurumlarına da ev sahipliği yapmaktadır.

[Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi \(2024\)](#)

Doğal güzellikler

Almati Şehri kayak yapmak için ideal bir yerdir. Çimbulak kayak telesiyejleri deniz seviyesinden 3163 metreye kadar çıkmaktadır. Çimbulak kayak merkezinin yanında yer alan Büyük Almati Gölü, görülmeye değer doğal güzeleğe sahiptir. Ayrıca Almati yerleşim alanında 16 milyondan fazla ağaç olduğu tahmin edilmektedir.

Müze ve anıtlar

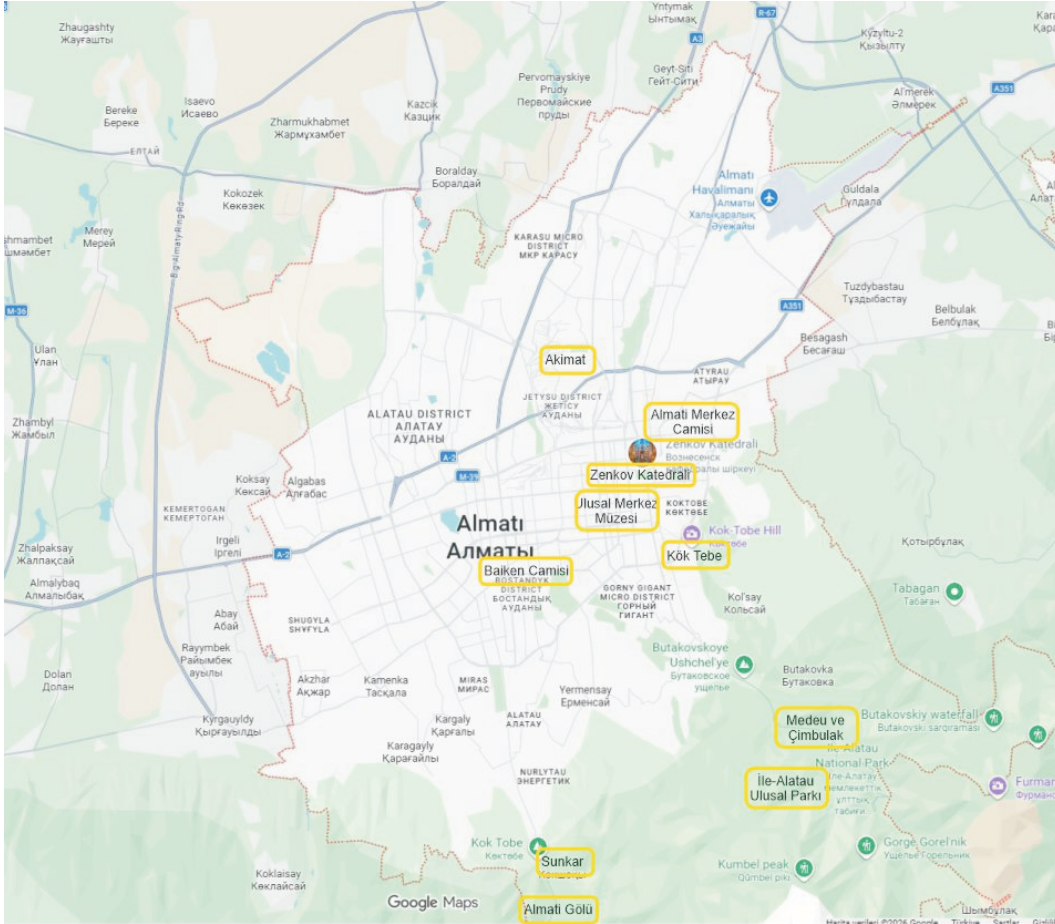
Merkez Müzesinde Kazakistan tarihine ilişkin öğeler bulabilirsiniz. Türkiye'de tarih kitaplarında olan Altın Elbiseli Adam'ın kostümünün bir kopyası da burada bulunmaktadır. Panfilov Parkında, II. Dünya Savaşı'nda yaşamını yitirenler anısına yanan ateş ve anıt görmeye değer, kudretli bir anıttır.

[Kazak-İngiliz Teknik Üniversitesi \(2024\)](#)

Almati Gezi Anıları

Almati'ye 2016 da gezip görmek amacıyla gittim ve kentin önemli yerlerini gezip görebildim. Almati'ye 2024 'te bir konferansa davetli konuşmacı olarak tekrar gittim. Bu gidişim de daha az yer gördüm. Almati'de gördüğüm yerleri harita üzerinde belirttim. Gezip gördüğüm yerler ile ilgili açıklamaları aşağıda bulacaksınız:

Almati'de gördüğüm yerler (2016-2024)

Cumhuriyet Meydanı

Cumhuriyet Meydanı (Kazakça: Respublika Alańy), Bağımsızlık Meydanı olarak da bilinen bu alan Almati'nin ana meydandır. Eski cumhurbaşkanlığı sarayı, daha sonra belediye binası olarak kullanılan bina bu alanda bulunur. Ayrıca Bağımsızlık Anıtı da bu alandadır.

Tarih

Bu alan, Kazakistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Dinmuhamed Kunayev'in kararıyla oluşturulmuştur. Alan, Kazakistan Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 60. yıldönümü onuruna 1980 yılında Brejnev Meydanı adıyla açıldı. Kazakistan başkentinin ana meydanı haline geldi ve Sovyetler Birliği'nin çöküşüne kadar kitlesel gösteriler, kutlamalar, festivaller, askeri geçit törenleri, mitingler ve şenliklerin yapıldığı yer oldu. Alana yaprak döken ve iğne yapraklı ağaçlar dikildi. 1981 yılında Kunayev ve parti çalışanları, yaya yoluna 70 adet Tien Shan köknarı dikti. 1986 yılında, Kunayev'in görevden alınmasını protesto etmek için başlayan olayların sonunda yaklaşık 200 kişi öldürüldü.

1992 yılında, meydanda en temel, en önemli ve en sevilen Nevruz bayramı ilk kez kutlandı. Daha önce, Perestroyka döneminde, Nevruz bayramının kutlanmasına yalnızca Lenin Meydanı'nda izin veriliyordu. Her yıl 22 Mart'ta, sabahtan gece yarısına kadar binlerce Almatili, Nevruz'u kutlamak için bu meydana geliyordu. Meydanda, her yıl 22 Mart'ta, bursak (Kazak kabarık ekmeği), deri, pirinç ve meşrubat satan çadırlar kuruluyordu. Ayrıca ünlü Kazak sanatçıların katıldığı şenlikli konserler de veriliyordu.

II. Dünya Savaşı'ndaki zaferin 50. yıldönümü ve Kazakistan'ın Bağımsızlığının 5. yıldönümünün şerefine 9 Mayıs 1995 ve 16 Aralık 1996 tarihlerinde meydanda geçit törenleri düzenlendi.

2007 yılında meydandaki, granit platform yıkıldığı ve yeraltı alışveriş ve eğlence merkezinin inşaatına başlandı. İnşaat nedeniyle, alanın %60'ı çitle çevrildi, çok sayıda Tien Shan köknar ağacı kesildi ve araç trafiği kısıtlandı. 2012'den önce, tüm Kazaklar için bağımsızlığın sembolü olan Cumhuriyet Meydanı, çukurlar ve kuyularla tahrip edildi. Almatililer, Nevruz kutlamalarının yapılamaması nedeniyle inşaatı olumsuz tepki gösterdiler.

[Cumhuriyet Meydanındaki düşünen baba heykeli \(2016\)](#)

2012 yılında yer altı alışveriş merkezinin inşaatı tamamlandı, ancak Nevruz kutlamaları 2014 yılına kadar kısıtlı izin verildi ve daha sonra kutlamalara tümüyle izin verildi.

2022'deki Kanlı Ocak olayları sırasında, Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan belediye başkanlığı ofisleri ve eski Cumhurbaşkanlığı Konutu, protestocular tarafından yağmalanmış, binalar ateşe verilmiş ve büyük ölçüde hasar görmüştür. Belediye başkanlığı ofisi ve Cumhurbaşkanlığı Konutu'nun onarılması yerine yıkılıp yerine sırasıyla bir eğlence parkı ve bir halk parkı yapılacağı duyurulmuştur.

Aralık 2022'de, şiddetin kurbanları olan 227 sivil ve 18 güvenlik gücü mensubunun yanı sıra yüzlerce yaralının anısına Tagzym Anıtı açıldı. Anıt, kompleksin doğu tarafında, Satpaev Caddesi'nin hemen güneyinde, devasa Bağımsızlık Meşesi'nin yakınında yer almaktadır. Siyah, gri ve beyaz taştan yapılmış, üzerinde olay ve kurbanları hakkında altın yaldızlı harflerle bilgi bulunan bir dizi dikdörtgen monolitden oluşmaktadır. Anıt, Cumhurbaşkanı Kassym-Jomart Tokayev tarafından açılmıştır.

[Cumhuriyet Meydanındaki toprak ana heykeli \(2016\)](#)

Almati Merkez Camisi

Almati Merkez Camisi (Kazakça: Almaty ortalyq meshiti) Almati'nin en büyük camilerinden biridir. Merkez Camisi, 1890 yılından beri faaliyet gösteren eski Tatar Camisi'nin yerine inşa edilmiştir. Caminin temeli 1993 yılında atılmış, ancak inşaat 2000 yılında tamamlanmıştır. Projenin mimarları Baimagambetov, Sharapiev ve Zharylgapov'dur.

2000 yılında, büyük kubbe Türk hattatlar tarafından yazılan Kur'an ayetleri ile süslenmiştir. Mihrabın çevresini

[Almati Merkez Camisi \(2016\)](#)

süsleyen Seramik üstü yazıların hattatı Türk hattat Hasan Çelebi'dir. Caminin kubbesi 20 m çapında ve 36 m yüksekliğindedir.

Dikdörtgen yapıda yapılan caminin, girişi kapısının sol tarafında 57 m boyunda bir minare vardır. Binanın dört köşesinde minareyi andıran minarecik diyebileceğimiz yapılar bulunmaktadır. Binanın ana girişi peştak (Türk-İslam ve Orta Asya mimarisinde cami, medrese veya kervansaray gibi yapıların genellikle taçkapılarını çevreleyen, ana cepheden daha yüksekte tutulan, anıtsal taç kapı veya cephe portaline verilen isimdir) şeklinde tasarlanmıştır. Kubbe, kemerli pencere açıklıklarına sahip, silindire doğru uzanan ve mavi çinilerle kaplı iki katlı bir tambur üzerine yerleştirilmiştir.

Ana kubbenin motifi, dört köşe guldastasında tekrarlanmıştır. Duvarlar beyaz mermerle kaplanmıştır. Ana kubbenin tamburu renkli mozaikle süslenmiştir. Portalda oyma mermer bloklar yer almaktadır. Meşe giriş kapılarının kanvası da ulusal süsleme motifleri üzerine oymalarla kaplıdır.

[Almaty Merkez Camisi'nin kubbesi \(2016\)](#)

Caminin sade mavi bir kubbesi vardı ancak 2006 yılında ana kubbe, çiçek motifli seramik karolarla süslendi. 2010-2011 yıllarında ise seramik karolar altın kaplama ile değiştirildi.

Cami, 3000 kişinin aynı anda ibadet edebileceği biçimde tasarlanmıştır. Kiblesinde beşgen mihrap bulunur.

22 Aralık 2006'da Kazakistan Ulusal Bankası, Kazakistan kültürünün daha geniş bir şekilde tanınmasını sağlamak ve dini, bireyin manevi ve ahlaki öz gelişiminin barışçıl bir öğretisi olarak sunmak amacıyla, sınırlı sayıda üretilen gümüş 500 tenge üzerinde Merez Camiyi betimlemiştir.

Baiken Camisi

Almaty'da bulunan Bayken Camisi, İslam mimarisinin güzel bir örneği olarak durmakta ve önde gelen Sovyet kamu figürü ve Kazakistan SSC Bakanlar Kurulu eski Başkanı Bayken Aşimov'un anısını yaşatmaktadır. 2014 yılında inşa edilen görece yeni olan cami hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Cami'nin dış cephesi, altın kubbesi ve dört minaresiyle bembeyaz yapısıyla görölmeye değerdir. İçeriye adım attığınızda, İslam kurallarına uygun olarak titizlikle tasarlanmış bir iç mekanla karşılaşsınız. Geniş salonlar erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Duvarlar, Kur'an'dan ayetlerin hat sanatıyla süslenmiştir. Abdest alma alanları ve ayakkabı dolapları bulunmaktadır. Özellikle, iç dekorasyonda Kazak ulusal süslemelerinin unsurları yer almaktadır.

Geleneksel cami düzenlerinden farklı olarak, Baiken Camisi, sokaklarla çevrili olduğu için dört tarafından da girişleri vardır. Caminin avlusu olmamasına karşın, çok sayıda pencere ve vitray sayesinde doğal ışığı en üst düzeye çıkararak bu eksiklik giderilmiştir. Bu da yıl boyunca caminin aydınlık ve ferah olmasını sağlamaktadır.

[Baiken Camisi \(2016\)](#)

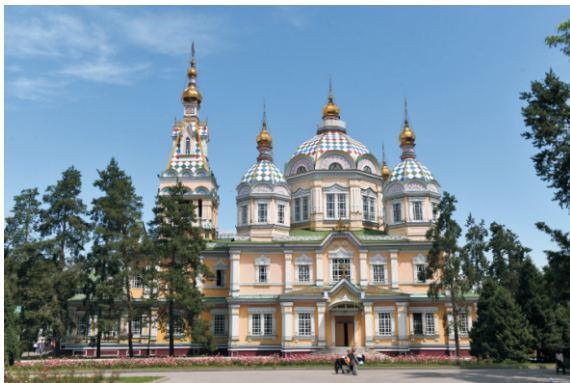
Ascension Katedrali

Yükseliş Katedrali (Kazakça: Voznesensk kafedraly shirkeyi) y ada Zenkov Katedrali olarak da bilinen, bu katedral Almati şehrindeki Panfilov Parkı'nda yer almaktadır ve bir Rus Ortodoks katedralidir. 1907 yılında tamamlanan bu ahşap katedral hiç çivi kullanılmadan yapılmıştır. 56 m yüksekliğindedir ve dünyanın en yüksek ikinci ahşap kilisesi olduğu iddia edilmektedir.

Tarihçe

XIX. yüzyılın sonlarında, Türkistan piskoposluğunun ilk piskoposları Almati'de bir Rus Ortodoks Kilisesi'ne duyulan gereksinimi dile getirmişlerdir. 26 Eylül 1903'te Türkistan ve Taşkent Piskoposu Paisii (Vinogradov), kilisenin temelini kutsamıştır. İnşaat 1904 ile 1907 yılları arasında gerçekleşmiştir.

Çan kulesi 14 Eylül 1906'da inşa edildi. Katedral, çivi kullanılmadan inşa edilmiş olmasına karşın, 1911 depreminden çok

[Zenkov Katedrali \(2016\)](#)

az hasarla kurtuldu; bazı piskoposlar bunu ilahi müdahaleye bağladılar. Bazıları, çivi kullanılmaması kararının, çivilerin İsa'nın çarmıha gerilişinde çivi kullanılmasına bağlamaktadırlar.

Katedralin iç kısmı Moskova ve Kiev'deki sanat atölyelerinde yapıldı. İkonostasis N. Khludov tarafından boyandı. Rus Devrimi'nden sonra katedral, Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Merkez Devlet Müzesi'ne ev sahipliği yaptı. 1930'dan 1940'a kadar önemli kamu kuruluşları tarafından kullanıldı. Almatı'deki ilk radyo vericileri katedralin çan kulesinde bulunuyordu.

Katedralin restorasyon çalışmaları 1973'te başladı ve 1976'ya kadar sürdü. Mayıs 1995'te katedralin kontrolü Rus Ortodoks Kilisesi'ne geri verildi. 1997'de ek restorasyon çalışmalarından sonra, dini hizmetler için yeniden açıldı.

[Zenkov Katedrali \(2016\)](#)

Temmuz 2017'den başlayarak katedralde büyük ölçekli yeniden yapılanma süreci başladı ve bu süreç 28 Ekim 2020'de sona erdi. Katedral şu anda halka açıktır ve hizmete devam etmektedir.

Kazakistan Merkez Devlet Müzesi

Kazakistan Merkez Devlet Müzesi (Kazakça: Qazaqstan Respublikasy Memleketтік ortalıq muzeii) Kazakistan'ın en büyük müzelerinden biridir. Müze ilk olarak 1931'de kurulduğunda Almatı Katedrali'nde yer aldı. 1985'te yeni yerine taşındı ve Almatı'de bir simge yapı haline geldi.

Tarihçe

Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Devlet Müzesi, yalnız Kazakistan'da değil, tüm Orta Asya bölgesinin de en eski ve en büyük müzelerden biridir. Müzenin dermeleri yaklaşık 300.000 nesne içermektedir. Şu anda müzede altı ana sürekli salon bulunmaktadır. Çeşitli dermeler,

[Kazakistan Merkez Devlet Müzesi \(2016\)](#)

Kazakistan'ın paleontolojik geçmişi, antik, ortaçağ, modern ve çağdaş tarihi ve kültürel geleneği hakkında iyi bir tablo sunmaktadır.

Müze dermelerinin oluşturulmasına, 1930'lu yıllarında Orenburg'da, Neplyuev Askeri Okulu "Orenburg Bölgesi Müzesi"nde başlanmıştır. Müzenin dermeleri, farklı zamanlarda Orenburg Bölgesi, Zhetysy (Semirechye) Bölge Müzesi ve Alma-Ata şehrindeki Voznesenski Katedrali binasında bulunan Ulusal Din Karşısı Müzesi'nden oluşturulmuştur. Müze binası Verny mimarı A.P. Zenkov tarafından tasarlanmış ve 1904-1907 yılları arasında inşa edilmiştir. Müze binasının toplam alanı 17.557 m²'dir. 1944 yılında müze 1. kategoriye yükseltildi ve bugünkü adını aldı: Kazakistan Merkez Devlet Müzesi.

Sergilenen eserler arasında eşsiz başyapıtlar bulunmaktadır:

- Kazakistan'ın erken dönem göçebe kabilelerinin kültürel geleneğini yansıtan altın eşyalar;
- Zhalauly, Pokrovka, Kargaly köyleri ve Shilikty kurganında yapılan kazılarda bulunan eserler;
- İskit-Saka bronz kazanları ve sunakları dermesi (ateş ve atalar kültüyle bağlantılı, Sakların hayvan motifli üslubunda yapılmış);
- S. Toraigyrov'un kişisel mührü, S. Altynsarin tarafından imzalanmış liyakat belgesi, Turagul'un Abai'nin babası hakkındaki el yazması, "Aikap" dergisinin ilk sayısı, Imanuly'nin tüfeği, Shokan Valihanov, Zhayu Musa, Amre Kashaubayev, Alibi Zhangildin, Saken Seifullin, Kulyash Baiseitova ve diğerlerinin kişisel eşyaları.

Son yıllarda, müzenin ortaklarının desteğiyle, "Açık Fon Kazakistan'ın Arkeolojik Altını", "Antropoloji Müzesi" gibi iddialı müze projeleri hayata geçirildi. Kazakistan müze uygulamalarında ilk kez, antik arketipik figürlerin kostüm ve aksesuarlarının bilimsel rekonstrüksiyonlarını içeren projeler hayata geçirildi:

- Bronz Çağı Andronovo Kadını;
- MÖ I. yüzyıl - MS IV. yüzyıl Kangui Kadını;
- IX-XI. Yüzyıl Kıpçak Savaşçısı;
- II. - III. yüzyıl Hun Savaşçısı;
- MÖ V. - III. yüzyıl Hun Savaşçısı.

2008 yılından bu yana, Nursan Alimbay'ın girişimi ve doğrudan katılımıyla kurulan Bilimsel Kütüphane müzede faaliyet göstermektedir. Bu yıllar içinde, UNESCO tarafından başlatılan ve Orta Asya müze uygulamalarında bir yenilik olan "Museolog" elektronik kataloglama ve dermelerin sertifikalandırılması programı uygulamaya konmuştur.

Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Devlet Müzesi, uzun zamandır ülkenin müzecilik alanındaki ana kurumu olarak işlev görmekte, halkın en değerli ve ender tarihi ve kültürel anıtlarını dermelerinde saklamakta ve sergilemektedir. Merkez Devlet Müzesi, yılda 250 bine kadar ziyaretçi ağırlayan, 200'den fazla konferans düzenleyen, yılda 50'den fazla sergi oluşturan, halk arasında çeşitli kültürel ve eğitim programları düzenleyen ülkenin en çok ziyaret edilen müzesidir.

Müze de bulunan sergi salonlarının adları aşağıda sıralanmış ve ardından her salon ile ilgili açıklamalar verilmiştir:

- Kazakistan Doğa Tarihi Dermesi
- Antropoloji Dermesi
- Arkeoloji Dermesi
- Etnografik Dermesi
- Fotoğraf Belgesel Dermesi
- Ender Kitaplar ve El Yazmaları Dermesi
- Para Dermesi
- Porselen ve Seramik Dermesi
- Sanat Dermesi
- Diğer Özel Dermeler

Kazakistan Doğa Tarihi Dermesi

Kazakistan doğa tarihi dermesi yaklaşık 8000 depolama biriminden oluşmaktadır ve flora (ağaç kesitleri, herbaryum örnekleri, suluboya eskizleri içeren herbaryum), fauna (doldurulmuş hayvanlar ve kuşlar, balık ve amfibilerin ıslak preparatları, toynaklı hayvanların boynuzları, yumurtalı kuş yuvaları, böcekli entomoloji kutuları), jeoloji (mineraller) ve Kazakistan doğasına ait fotoğraflar gibi eserleri barındırmaktadır. Doğa tarihi sergilerinin ilk dermesi, Orenburg Müzesi dermelerinden ve ayrıca Kazakistan SSC Bilimler Akademisi, araştırma enstitüleri, Cumhuriyet rezervleri ve bireylerin bağışlarından oluşmaktadır.

Paleontoloji

Paleontoloji salonu, zengin osteolojik (osteoloji, kemik bilimi) materyal, fosilleşmiş ağaç parçaları, böcek ve balık izleri, mikroskobik sporlar ve bitki polenleri ile temsil edilmektedir. Serginin büyük bir kısmı milyonlarca yıl öncesine aittir. Arkeolojik sergi, Taş Devri, Bronz Devri, Erken Demir Devri, Hun-Sarmat dönemleri ve Orta Çağ olmak üzere bölümlerden oluşmaktadır.

Sergiler, odanın iki katında tematik ve kronolojik bir sırayla sergilenmektedir. Serginin başlangıcı, insanın kökeni ve gelişimiyle ilgili sorulara ayrılmıştır. Hominidlerin evrim ağacının, daha önce düşünüldüğünden daha kapsamlı olduğu ortaya konmuştur. Hominidlerin evriminin doğrusal olmadığı, daha çok dallı bir model izlediği artık bilinmektedir. Birçok durumda aynı anda üç, dört tür hominid var olmuş ve hatta aynı bölgede daha fazla tür bulunabilmiştir.

Serginin bir sonraki bölümünde, çok sayıda arkeolojik keşif gezisi sonucunda Kazakistan topraklarında bulunan Kazakistan'ın Paleolitik Çağ'dan başlayan tarihini yansıtan arkeolojik eserler yer alıyor. Issık höyüğünden "Altın Adam", Kargalı ve Zhalauli hazinelerinden eşsiz antik altın eşyalar, antik mezar yapıları ve tarım yapılarının rekonstrüksiyonları, ortaçağ mimarisi modelleri ve Dünya tarihinin renkli dioramaları (gerçek veya kurgu bir olayın, ışık oyunlarının da yardımıyla üç boyutlu olarak modellenmesidir) da dahil olmak üzere en değerli arkeolojik buluntuların kopyaları sergileniyor.

[Altın Adam \(2016\)](#)

Arkeolojik Derme

Şu anda dermede yaklaşık 29.000 eser bulunmaktadır.

Taş Devri

Paleolitik (yaklaşık 2,7 milyon yıl önce – MÖ 10 bin yıl) Arkeolojik derme, Hazar ve Karatau sıradağlarındaki antik insan yerleşim yerlerinden eserler barındırmaktadır. Derme, hayvan kemikleri, av aletleri: bolas (avcılık için kullanılan fırlatma cisimleri), taş ok uçları, oklar, baltalar; hayvan omuz kemiklerinden yapılmış silahlar: hilal şeklinde yumuşak bıçaklar, hayvan derilerini işlemek için tırtıklı kenarlı kazıyıcılar, zımbalar, seramik kaplar içermektedir.

Tunç Çağı (MÖ XIX-IX. yüzyıllar).

Bu dönemde insanlar, bakır ve kalay veya arsenik alaşımı olan bronz elde etme teknolojisine hakim olmuşlardır. Bu dönemin parlak kültürü Andronov (MÖ XVIII-XII. yüzyıllar) olarak adlandırılır. Andronov kültürünün taşıyıcıları, bozkır nehirlerinin kıyıları boyunca köylere yerleşmiş, hayvancılık, tarım, metalurji, bronz ve seramik üretimiyle uğraşmışlardır.

Erken Göçebelerin Kültürü

Sakalar dönemi (MÖ VIII. yüzyıl – MS III. yüzyıl), demirin yaygın kullanımının başlangıcı ve başlangıcı ile karakterize edilir. O dönemde Kazakistan toprakları Saka ve Sauromat kabileleri tarafından iskan ediliyordu. Sosyal ekonominin temeli göçebe ve yarı göçebe hayvancılıktı. Sakalar, seküler ve dini işlevleri birleştiren liderler tarafından yönetilen kabile birliklerinde birleşmişti. Devletin ortaya çıkışı ve yazının ortaya çıkışı dönemi değildi. Saka ideolojisinin ikonik sembolü, gerçekçi bir şekilde işlenmiş ve mitolojik içerikli İskit-Sibirya "hayvan" stili oldu. Maddi ve manevi kültür bu gelenekle süslenmiştir. Erken göçebelerin arkeolojik dermesinde yaklaşık 10 bin eser bulunmaktadır.

Orta Çağ

Orta Çağ (VI – XV yüzyılın ilk yarısı). Arkeoloji fonu, Orta Çağ'a ait zengin ve çeşitli arkeolojik nesneler biriktirmiştir. Bunun sonucu olarak yalnız Kazakistan'ın etnik ve sosyo-politik tarihinin ve kültürünün gelişimindeki ana aşamaları değil, aynı zamanda Wusun devletinden (Wusun-go), ilk Türk kağanlıklarından – Kazak hanlığından (VI-XV yüzyıllar) önce – bölgedeki çeşitli devlet biçimlerinin kökenini, oluşumunu ve gelişimini de anlatmayı mümkün kılmaktadır. Kazakistan'ın VI-VIII. yüzyıllara ait eski Türk kabilelerinin kültürü, anıtsal heykeller, silahlar, mücevherler, eyerler ve runik yazıt anıtları gibi kült eserleriyle temsil edilmektedir.

XIV-XV. yüzyıllarda yeni bir mimari tarz gelişmiştir. XIV ve XV. yüzyıllarda inşaat makinelerinin gelişmesi, özellikle kemerli kubbe sisteminin iyileştirilmesinde ve yeni kaplama malzemelerinin ortaya çıkmasında kendini göstermiş olup, bu durum Türkistan'daki Hoca Ahmet Yesevi türbesinin mimarisine de yansımıştır. Bu döneme ait maddi kültür, Türkistan'daki Hoca Ahmet Yaşavi türbesinin sırlı seramikleri ve çinileriyle temsil edilmektedir.

Ayrıca, İpek Yolu güzergahları boyunca farklı dinler ve inançlar yayılmıştır: Zerdüştlük, Budizm, Maniheizm, İslam ve Hristiyanlık (Nestoryanlık). Dermede Arapça, eski Hint (Sanskritçe) dillerinde yazıtlı mezar taşları, haçlı kahirekter ve Türk-Suriye yazıtları bulunmaktadır. Zerdüştlüğün varlığı, Taraz şehrinden gelen kil kemik sandıklarıyla gösterilmektedir.

[İlkel dokuma tezgahı](#)

Etnografik Derme

Müze, 24 binden fazla nesneden oluşan eşsiz bir etnografik dermeye sahiptir. Derme, müzenin kuruluşundan bu yana evrim geçirmiştir. Dermenin büyük bir kısmı XIX. ve XX. yüzyıllara ait olmakla birlikte, XVIII. yüzyılın ikinci yarısından kalma eserler de bulunmaktadır. Derme, Kazak halkının yaşamını ve kültürünü sunmaya olanak tanır ve nesnelerin çoğu tarihi ve kültürel merak konusu olarak kabul edilir.

Halı ve Keçe Ürünleri Dermesi

Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Devlet Müzesi, geniş bir halı ve keçe ürünleri dermesine sahiptir. Koleksiyon şu gruplardan oluşmaktadır: syrmak, tekemet, halılar, alasha, tusklem, korzhyn, ayakkap, bau-baskur, yurt dekorasyonu, duvar halıları, resimler, hasır kilimler.

Giyim Dermesi

Müze, 3 binden fazla parçadan oluşan geniş bir Kazak giyim dermesine ev sahipliği yapmaktadır. Derme, Orenburg ve Zhetysu müzelerinden elde edilen eşyaların yanı sıra, 1958'de Moskova'da Kazakistan SSC'nin onuncu yılına hazırlık amacıyla toplanan eşyalardan oluşmaktadır.

Derme, geleneksel Kazak kostümleri, tiyatro kostümleri, Kazakistan'da yaşayan diğer milletlerin kıyafetleri, tekstil ürünleri ve nakışlardan oluşmaktadır. Kazak kıyafeti erkek, kadın ve çocuk giyimi olarak ayrılır; başlıklar: borik, takiya, kalpak, kasaba, saukele, tymak; dış giyim: palto, shekpen, beshmet; iç giyim: elbiseler, gömlekler, ceketler, pantolonlar; ayakkabılar: kışlık botlar, saptama, hafif, içliği, ayakkabılar, galoşlar. Kullanılan malzemeler kürk, deri, kumaş (ipek, kadife, pelüş, pamuk) şeklindedir. Süslemelerde zincir dikiş, örgüler, mercanlar, inciler vb. kullanılmıştır. Sergilenen eserler Kazakistan'ın tüm bölgelerinden, ayrıca BDT ülkelerinden ve yabancı ülkelere (Türkmenistan, Karakalpakistan, Moğolistan ve Çin) toplanmıştır.

Tiyatro kostümleri çoğunlukla geleneksel Kazak tarzında dikilmiştir; örneğin, eski kuşak sanatçıların (Zhamal Omarova, Kulyash Baiseitova, Shara Zhienkulova) tiyatro kostümleri ve daha modern tarzda giyinmiş genç oyuncuların (Rosa Rymbaeva, Makpal Zhunusova, Leila Alpieva) kostümleri. Ayrıca Kazakistan'da yaşayan etnik grupların (Rus, Ukraynalı, Alman, Polonyalı, Uygur, Dungan, Türk, Çeçen ve

[Giyisi örnekleri](#)

diğerleri) kıyafetleri de bulunmaktadır. Müzede nadir eserler bulunmaktadır: Han Zhangir'in eşi Fatıma'nın beşmeti (oryantal kapitone manto), Şokan Valihanov ve Hacı Mukan'ın başlıkları, Tazhibay Cengizovna Valihanova'nın kuğu kürkü mantosu, İsa Şormanov'un şapanı (ceket).

Mücevher Dermesi

Ulusal kültür tarihinde, antik çağlara dayanan Kazak mücevher sanatı özel bir yere sahiptir. Müze dermesinde, Kazakistan'ın tüm bölgelerini temsil eden XVIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar uzanan çok sayıda mücevher bulunmaktadır. Derme 10.000'den fazla eser içermektedir.

Ev aletleri ve gereçleri

Derme, yaklaşık 1000 çeşit alet, gereç ve ekipman içermektedir. Bu eşyaların tamamı etnografik keşif gezileri sonucunda toplanmış olup, bireyler tarafından müzeye devredilen sergilerle sürekli olarak zenginleştirilmektedir. Müze dermesindeki aletler ve ekipmanlar, üretim malzemesine ve kullanım amacına göre çeşitli bölümlerde saklanmaktadır. Tüm müze eşyaları, geleneksel çevre ve konumdaki kullanımlarına ilişkin ayırt edici özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.

[Yayık](#)

Koşum takımları

Bu dermedeki eşyalar, XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başlarına ait çok çeşitli ve zengin bir dekora sahiptir. Eyerler seri üretime dahil değildir ve genellikle sipariş üzerine üretilir. Kazak eyerleri, bölgesel özelliklere ve kabile bağlarına göre farklılık gösterir; örneğin kokaner, kazakyer (naimaner), şoşakbas, uirekbaser vb.

Silah ve Koruyucu Zırh Dermesi

Silah ve Koruyucu Zırh Dermesi, Doğu ve Batı'nın eski soğuk çelik ve ateşli silahlarının yanı sıra XX. yüzyılın ilk yarısına ait küçük silah örneklerini içermektedir. Kazak koruyucu zırhının ender bir örneği olan Küçük Orda Sultanı Arystan Aishuvakov'un ayna zinciri, XVIII. yüzyıla tarihlenmektedir.

Mutfak Eşyaları ve Mobilyalar

Mutfak eşyaları ve mobilyalar dermesi, etnografik keşif gezileri ve bireylerin bağışları sonucunda toplanmıştır. Eşyalar ve mobilyalar, malzeme ve kullanım amacına göre çeşitli

bölümlerde saklanmaktadır. Mutfak eşyaları iki tipe ayrılır: yemek pişirme ve ev kullanımı için olanlar. Örneğin, yemek pişirme eşyaları arasında küçük ve derin ahşap kaseler (tostagan), ahşap veya metalden yapılmış yuvarlak ve düz tabaklar, ahşap ve metal kaşıklar, kevgirler, kepçeler, kazanlar ve taba (fırıncılık için) ve Kur'an ayetleri ve yazıları bulunan metal ritüel kaplar bulunmaktadır.

Belgesel Fotoğraf Dermesi

Müze, A.L. Melkov, S.I. Rudenko, A.M. Zhirenchin önderliğindeki 20. yüzyılın ilk yarısındaki etnografik keşif gezilerinde çekilen fotoğrafların yanı sıra N.N. Pantusov, D.P. Bagayev ve diğerlerinin fotoğraflarını sergilemektedir. Ülkenin sosyal ve siyasi yaşam tarihi, etnografi, Kazakların ve cumhuriyet halklarının kültürü ve yaşamı hakkında 108 binden fazla sergiden oluşan bir dermedir.

Ender Kitaplar ve El Yazmaları Dermesi

Dermede bulunan nadir el yazmaları, kitaplar ve yazılı kaynakların toplam sayısı 410'dan fazladır. Bunların arasında Kazakistan tarihi ve kültürüyle ilgili 220 adet materyal bulunmaktadır. Dini içerikli nadir kitaplar ve el yazmaları arasında, 1770-1925 yılları arasında Kazan, St. Petersburg, Omsk, Orenburg, Taşkent ve Semerkant şehirlerinde basılmış 30'dan fazla Kur'an-ı Kerim ve dini kitap bulunmaktadır. Müzenin dermesinde bulunan en eski eser, 1643 yılında yazılmış el yazması Kur'an'dır.

Para Dermesi

Para dermesinde 8000'den fazla eser bulunmaktadır. Bunlar zamana göre 3 döneme ayrılmıştır:

- I. **Antik dönem sikkeleri:** Bu dönem, Yunan, Kuşan, Sasani ve Bizans sikkelerinin (MÖ IV. yüzyıl - MS I.- VI. yüzyıllar) 38 adet örneği içermektedir.
- II. **Ortaçağ sikkeleri:** Ortaçağ sikkelerinin temelini Turgeş (VI.- IX. yüzyıl), Samanî (IX.- X. yüzyıllar), Karahanî (X.- XII. yüzyıllar), Cuhid (XIII.-XIV. yüzyıllar), Çağatay (XIII.-XIV. yüzyıllar), Timurid (XIV. yüzyıl), İlhanî (Hulaguidler) (XIII.-XIV. yüzyıllar), Czhanid (XVI.-XVIII. yüzyıllar), Kırım Hanlığı ve diğer devlet ve hanedanlıkların sikkeleri oluşturmaktadır.
- III. **Çağdaş Sikkeler:** Bu döneme Batı ve Doğu ülkelerinin yaklaşık 5000 sikkesi ile Çarlık Rusyası (XIX.-XX. yüzyıllar) ve SSCB (1917-1991) sikkeleri atfedilebilir. Bunlar arasında özellikle Osmanlı İmparatorluğu (XVIII.-XIX. yüzyıllar), Çin (XVIII. yüzyıl), Kaçar Hanedanlığı (XIX. yüzyıl), Kokand (XIX.-XX. yüzyıllar), Buhara Hanlığı (XIX. yüzyıl) ve Japonya (XIX.-XX. yüzyıllar) sikkeleri dikkat çekmektedir.

Porselen ve Seramik Dermesi

Müze de porselen ve seramik sanat eserleri dermesine özel bir yer ayrılmıştır. Kazakistan Merkez Bu derme içinde Çin porseleninden (seladon) yapılmış kaseler (XII. yüzyıl) ve Almatı kenti yakınlarındaki antik Talkhir (Talgar) kentinde yapılan kazılarda bulunan bir Japon porselen kase parçası (XII. yüzyıl sonu - XIII. yüzyıl) yer almaktadır.

Açık Derme: Arkeolojik Altın Salonu

Kazakistan müzesi tarihinde ilk kez Açık Derme sergi kompleksi düzenlenmiştir. Bu sayede ziyaretçiler, müze dermelerinin daha önce bilinmeyen hazineleriyle tanışma fırsatı bulmaktadır. Sergide, Kazakistan'daki erken göçebeler döneminden kalma kabilelerin kültürel geleneklerini yansıtan altın eşya dermeleri önemli bir yer tutmaktadır. Sunulan hazineler arasında Zhalauly, Pokrovka ve Kargaly bulunmaktadır. Altın, insanlar tarafından işlenen ilk metallerden biridir. Yüksek esnekliği, doğal asaleti ve güzel rengi, onu mücevher sanatının temel malzemelerinden biri haline getirmiştir. Tarihin en eski dönemlerinden kalma olsalar bile, bugün gördüğümüz sanatsal kuyumculuk eserleri, ilk yapıldıkları zamanki gibi görünmektedir.

Seramik örneği

Zhalauly hazinesi, MÖ V-III yüzyıllara ait, Zhetysay'daki Saka halkının mücevher işçiliğinin eşsiz bir örneğidir. 1988 baharında Almatı ili, Kegen bölgesindeki Zhalauly köyünden okul öğrencileri tarafından keşfedilmiştir. 600'den fazla altın eser, bir keçe çuvalın içinde bulunmuştur. Hazinedeki birçok eser arasında, İskit-Sibirya "vahşi hayvan" tarzında işlenmiş süs eşyaları özellikle ilgi çekicidir.

İkinci Pokrovka kurganından (kazılan: 1911) çıkan altın süs eşyaları, Aral Denizi yakınlarındaki eski Sauromat halkının mücevher sanatının örnekleridir ve Aktobe bölgesinde kazılmıştır. MÖ V. yüzyıla ait zengin bir kadının mezarında 20'den fazla altın süs eşyası keşfedilmiştir.

Serginin önemli bir bölümünü, XIX. yüzyıl ve XX. yüzyıl başlarındaki Hiveli zanaatkarların mücevher dermesini oluşturuyor. Bunlar arasında at koşum takımları, gösteri silahları ve kadın mücevherleri yer alıyor. Kolyeler ve kadın süs eşyaları, zengin süslemeleriyle dikkat çekiyor.

Tarihsel Etnografya Salonu

Sergi salonu, Kazakların geleneksel kültürüne, geçim sistemine, ekonomik ve sosyal yaşam tarzına ve manevi kültürüne adanmıştır. Salon, Kazak halkının geleneksel kültürünün etnografik özelliklerini görselleştirmeye olanak tanıyan sergi komplekslerinin yerleştirildiği küçük ve büyük olmak üzere iki daireye ayrılmıştır. Sergi kompleksleri, ilk Kazak hanlığının oluşumunu, devletin oluşumunu ve gelişimini, Kazak kabilelerinin Yahudiliğe karşı mücadelesini göstermektedir.

Bağımsız Kazakistan Sergi Salonu

Bu salon 1991 yılında Kazakistan'ın bağımsızlığının ilanının ardından 1992 yılında açıldı. Bu sergi, Kazakistan müzelerinde egemen devletin oluşum tarihine adanan ilk sergi oldu. Serginin kronolojik çerçevesi, Kazakistan'ın bağımsızlığını ilan ettiği 1991 yılından günümüze kadar olan dönemi kapsıyor ve devlet inşası ve ulusal kalkınmadaki önemli aşamaları yansıtıyor. Sergi, Kazakistan'ın egemenliğini pekiştiren önemli tarihi belgelerle başlıyor.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin devlet sembollerine büyük önem verilmektedir. Bu bölümde Devlet Amblemi, Devlet Bayrağı ve İstiklal Marşı yer almaktadır. Marşın yazarlarının fotoğrafları, yasal statülerini ve kullanım düzenlemelerini tanımlayan yasal düzenlemelerin yanı sıra devlet sembollerinin ulusal kalkınmadaki rolünü gösteren diğer materyaller de yer alıyor.

[Çadır içi](#)

Ülkenin ekonomik egemenliğinin önemli bir unsuru, 15 Kasım 1993'te ulusal para birimi tenge'nin kullanılmaya başlanmasıydı. 1997 yılında bu tarih resmi olarak Ulusal Para Günü olarak ilan edildi. Sergide, Darphane'nin hazırladığı banknot, hatıra parası ve bilgilendirme materyallerinden örnekler yer alıyor.

Sergi salonunda Ulusal Muhafız "Ulan"a ayrılmış, onun tarihini, yapısını ve ana işlevlerini gösteren bir bölüm yer alıyor. Sergide askeri üniforma örnekleri, teçhizat unsurları, nişanlar ve birimin gelişim aşamalarını gösteren fotoğraf malzemeleri sunuluyor.

Serginin önemli bir bölümü, Semipalatinsk nükleer deneme sahasının kapatılmasına ayrılmıştır. Bu bölümde, nükleer denemelere ilişkin protestolar çevresel ve sağlık üzerindeki sonuçlarını vurgulayan belgeler yer almaktadır.

Kazakistan Doğa Tarihi Dermesi

Kazakistan doğa tarihi dermesi yaklaşık 8000 parçadan oluşmaktadır ve flora (ağaç kesitleri, herbaryum örnekleri, suluboya eskizli herbaryum), fauna (doldurulmuş hayvanlar ve kuşlar, balık ve amfibilerin ıslak preparatları, toynaklı hayvanların boynuzları, yumurtalı kuş yuvaları, böcekli entomoloji kutuları), jeoloji (mineraller) ve Kazakistan doğasına ait fotoğraflar gibi müze değerinde eserler içermektedir.

Paleontoloji

Paleontoloji dermesinin ilk parçaları Orenburg Müzesi'nden gelmiştir. Derme, müze çalışmaları boyunca oluşturulmuştur. Çoğu, XX. yüzyılın sonlarında serginin inşası sırasında tamamlanmıştır. Bu dönemde, keşif gezisi Kostanai, Karaganda, Almaty, Pavlodar ve daha sonra Şımkent bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Dermenin bir kısmı Kazakistan SSC Bilimler Akademisi ve Kazak Devlet Üniversitesi'nden (şimdiki Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi) devredilmiştir.

Şu anda derme, paleobotanik ve paleozoolojiyi temsil eden 6.000'den fazla depolama birimini içermektedir; bunlar, Kambriyen (570 milyon yıl) ile Holosen (günümüz) arasındaki zaman dilimini kapsayan ve müze fonlarında bulunan 12 jeolojik döneme ait Kazakistan'ın soyu tükenmiş flora ve faunasına ait örneklerdir.

En ilgi çekici sergiler arasında şunlar yer almaktadır:

- Bitki baskıları dermesi;
- Paleontolojik rezerv "Aulie"de toplanan şeyl tabakalarında böcek, bitki ve balık izleri;
- 420 milyon yıl önce yaşamış bir trilobit (Ollentella) kalıntısı;
- 300 milyon yıl önce yaşamış ilk karasal omurgalıların (Stegocephala) izleri;
- 250 milyon yıl önce yaşamış yedi kertenkele türünün (su ve kara) osteolojik kalıntıları;
- Beş hortumlu hayvan türünün iskelet kalıntıları

Dermenin değerleri arasında, doldurulmuş hayvanlar ve kuşlar yer almaktadır. Üretim tekniği ve doğası, ziyaretçilerin dikkatini günümüzde bile çekmektedir. Özellikle değerli olanlar arasında Kazakistan ve Uluslararası Kırmızı Kitap'ta yer alan 100'den fazla

66 - Almati

doldurulmuş hayvan ve kuş bulunmaktadır (Kar Leoparı, desman, Şahin, kasuari, leylek, Sir Darya mersin balığı, Orta Asya semenderi, renkli agama vb.).

XX. yüzyıl dermesi 1920-1950 yılları arasında oluşturulmuştur. Nadir sergiler arasında 170 yaşında Tien Shan ladini, saksafon ağacı, Kazakistan Kırmızı Kitabı'nda yer alan bitkiler (Schrenk lalesi, Kolpakovsky lalesi, Regel lalesi, Türkistan lalesi vb.) sayılabilir.

Kazakistan Doğasının Fotoğrafları

Kazakistan doğasının fotoğrafları, Kazakistan'daki tarihi ve koruma faaliyetlerini, ünlü bahçıvanların seçimi üzerine yapılan çalışmaları, doğanın dönüşümü sorununu ve sanayi komplekslerinin doğa üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

Paleoantropoloji Dermesi

Müze'nin Paleoantropoloji dermesi, Bronz Çağı'ndan günümüze kadar uzanan, kronolojik olarak kesintisiz bir insan iskeleti kalıntıları serisine sahiptir. Bunlar arasında, 1999 yılında Doğu Kazakistan bölgesinin Katon-karagai ilçesinde bulunan 18. kurgan Berel mezarlığındaki arkeolojik kazılar sırasında bulunan iki bireye ait iskelet kalıntıları büyük önem taşımaktadır. Berel mezarlığı, erken Demir Çağı'na ait çok eşsiz bir anıttır; büyük kurganlardan birinde, 4 m derinlikte, donmuş toprak tabakasında zengin bir kraliyet mezarı bulunmuştur.

Kök Tebe (Mavi Tepe)

Deniz seviyesinden 1.100 m yükseklikte yer alan tepe, şehrin başlıca simgelerinden biri ve Almati'nin sembolüdür. Tepenin zirvesinde, eğlence parkı, restoranlar ve seyir terasları bulunan Kök Töbe Rekreasyon Alanı yer almaktadır. Tepeye karayoluyla veya Köktöbe teleferiğiyle ulaşılabilir.

Tarihçe

1960'lara kadar Köktöbe tepesi Verigina olarak biliniyordu. Sovyet döneminden önce, tepe şehir sakinleri için önde gelen bir buluşma yeri idi. Yaz aylarında burada 1 Mayıs kutlamaları düzenlenir, kış aylarında ise kayak ve kızakla kaymak için seçilen bir yerdi. Verny tüccarları tepeye "Mavi Tepe" adını vermişlerdi; bu ismin Orta Çağ'a kadar uzandığına inanılıyor.

[Kök Tebe \(2016\)](#)

1960'ların başlarında, Kazakistan SSC İletişim Bakanlığı, tüm ülkeye hizmet verecek bir televizyon yayın kulesi inşa etme projesini başlattı. 1975 yılına gelindiğinde, yeni Almati Kulesi'nin planları tamamlanmıştı. Amaç, tüm Kazakistan'ı kapsayabilecek ve aynı zamanda önemli bir şehir simgesi haline gelebilecek bir yayın yapısı oluşturmaktı.

Mühendisler, Köktöbe tepesini yüksek rakımı (deniz seviyesinden 1130 metre, şehirden yaklaşık 200 metre yüksekte) nedeniyle seçtiler. Bu yükseklik, kule için en uygun kapsama alanı sağladı. Tasarım, Moskova Merkezi Kriyojenik Araştırma Enstitüsü ile işbirliği içinde oluşturuldu ve projenin mimarları NG Terziev, AN Savchenko ve NK Akimov oldu.

İnşaat sırasında karşılaşılan en büyük zorluklardan biri, bölgedeki gevşek toprak yapısıydı. Bu sorunu çözmek için kule, kütlesini azaltmak amacıyla metal kirişler ve alüminyum kaplama ile inşa edildi. Kulenin beton tabanı 60 m yüksekliğinde ve 45.000 ton ağırlığındadır (toplam tasarım ağırlığı 50.000 ton). Kulenin iç kısmında, alüminyum levhalarla kaplanmış metal kirişlerden oluşan bir kafes yapı bulunmakta ve asansör boşluğuna iki asansör yerleştirilmiştir.

Kulenin inşası 1978 yılında toprak sıkıştırma ve tesviye çalışmalarıyla başladı. Ardından 19 metrelik bir temel hendeği kazıldı ve su yalıtımı için tabanın altına asfalt döşendi. Tamamlandığında, kule 372 m yüksekliğe ulaştı ve anten direği ek olarak 114 m daha uzandı. Kule başlangıçta 199 yerleşim yerini kapsayan altı televizyon kanalı ve dört radyo kanalı yayımladı.

2001 yılında kule yeniden inşa edildi ve iyileştirmelerin ardından 14 televizyon ve 14 radyo kanalından yayım yapmaya başladı. 2004 baharında, şiddetli yağmurlar yüzeyde çatlaklara ve toprak erozyonuna neden olarak yakındaki yerleşim alanlarında heyelan tehdidi oluşturdu. Dönemin belediye başkanı Zamanbek Nurkadilov, bölgeyi halka kapattı.

2004 yazında Köktöbe yamacının güçlendirilmesi çalışmalarına başlandı. Zirveden, çoğunlukla kafeler olmak üzere, yasa dışı olarak inşa edilmiş binalar kaldırıldı. İnşaat ekipleri, toprağı stabilize etmek için 24 metreye kadar derinlikte 395 kuyu açtı ve beton döktü. Teleferik ve seyir platformları da restore edildi.

2006 yılında, Kök Töbe Parkı adlı bir rekreasyon ve eğlence merkezinin eklenmesiyle tepe yeniden açıldı. Parkta elma şeklinde bir Dilek Çeşmesi, oyun

[Almati'nin sembolü elma \(2016\)](#)

alanları, tırmanma duvarı, dönme dolap, halat parkı ve ziyaretçiler için çeşitli diğer cazibe merkezleri bulunmaktadır.

Panfilov'un 28 Muhafızı

Panfilov Tümeni'nin Yirmi Sekiz Muhafızı ya da kısaca Panfilov'un Yirmi Sekiz Muhafızı olarak anılan tümen 1941'de Moskova'yı Nazilere karşı savunan askerleri tanımlar. Sovyet basını, orduyu yüreklendirmek amacıyla onlar hakkında kahramanca bir hikaye uydurmuştur. Sovyet döneminde zaten içten çürütülmüş olan kahramanca efsane, rejim tarafından ilgili belgelerin sınıflandırılmasıyla canlı tutulmuştur. Glasnost döneminde gizliliği kaldırılan ve kamuoyuna açıklanan bu efsane, 2016 yılında hükümet destekli bir filmle Başkan Putin döneminde yeniden gündeme getirilmiştir.

Efsane, II. Dünya Savaşı sırasında 1941-1942 Moskova Muharebesi'ne katılan Kızıl Ordu'nun 316. Piyade Tümeni'nden bir grup askere dayanmaktadır. O dönemin resmi Sovyet ordu gazetesinde yayınlanan bir makaleye göre, 18 Alman tankını imha edip düşman saldırısını durdurduktan sonra 16 Kasım 1941'de hepsi çatışmada hayatını kaybetmiştir. Yirmi Sekiz asker topluca Sovyetler Birliği Kahramanı unvanıyla onurlandırılmıştır. Ancak, 1948'de Sovyet yetkilileri tarafından yapılan ve daha sonra gizliliği kaldırılan savaş sonrası soruşturma, hikayenin uydurma olduğunu ortaya koymuştur. Ne Alman ne de Sovyet

[Panfilov'un 28 Muhafızı, Görkem Anıtı \(2016\)](#)

belgeleri, iddia edilen Alman kayıplarını doğrulamamıştır ve Almanlar günün hedeflerini günün bitiminden çok önce tamamlamışlardır. Sözde ölü adamlardan birinin düşmanla işbirliği şüphesiyle tutuklanıp Alman birliklerine "gönüllü olarak" teslim olduğunu ve daha sonra bir Alman polis gücüne katıldığını itiraf etmesinin ardından, yirmi sekizinin tamamının öldürülmediği, altı askerin hayatta kaldığı ve hala yaşadığı keşfedildi. Muhafızlardan bir diğeri de NKVD tarafından "düşmana teslim olduğu" iddiasıyla tutuklandı ve bir ceza taburuna gönderildi. Bulgular gizli tutuldu ve Yirmi Sekiz Muhafız ulusal kahraman olarak kaldı. 1990 yılında dosyalar gizlilikten çıkarıldı ve ertesi yıl araştırmacılar gerçeği yayınladı. Efsane, 2015 yılında hükümet destekli bir film projesinin sahte anlatıyı tarihsel gerçek olarak yeniden başlatmasıyla kitleler arasında büyük beğeniyle geri döndü.

Çoğunluğu Kazak ve Kırgız Sovyet Cumhuriyetlerinden gelen askerlerden oluşan ve General Ivan Panfilov komutasındaki Kızıl Ordu'nun 316. Tüfek Tümeni, Konstantin Rokossovsky'nin 16. Ordusu'nun (Batı Cephesi) bir parçasıydı. Tümen, Ekim 1941'de Volokolamsk'ın batısında şiddetli çatışmalara girerek Almanların Moskova'ya yönelik taarruzunu durdurdu. Tümen ağır kayıplar verdi ancak yüksek moral ve iyi savaş nitelikleri gösterdi. Batı cephesi komutanı General Zhukov, 20-27 Ekim savaşlarındaki performansı nedeniyle tümenin Muhafız Tümeni unvanı ve Kızıl Bayrak Nişanı ile ödüllendirilmesini tavsiye etti.

16 Kasım sabahı, 1075. Alayın küçük Dubosekovo demiryolu istasyonunun yakınındaki mevzileri, 2. Panzer Tümeni birlikleri tarafından saldırıya uğradı. Ardından gelen çatışmada, Kampfgruppen daha kuzeye doğru ilerledi, 1075. Alay bunaldı ve mevzilerinden geri çekilmek zorunda kaldı.

24 Kasım 1941'de, Kızıl Ordu'nun Krasnaya Zvezda gazetesinin savaş muhabiri Vasili Koroteev, Rokossovsky ile röportaj yapmak üzere 16. Ordu karargahına gitti. Komuta merkezindeyken, 18 Kasım'da çatışmada öldürülen komutan generalinin anısına verilen 316. Tümenin yeni adı olan 8. Muhafız Panfilov Tümeni'nin baş siyasi subayı Komiser Sergei Egorov ile görüştü. Egorov, muhabire, 54 Alman tankıyla karşı karşıya kaldıklarında sonuna kadar savaştan ve teslim olmak isteyen kendi aralarından iki kişiyi vuran bir grup askerden bahsetti. Komiser, olaya bizzat şahit olmadığını ve bunu başka bir siyasi subaydan duyduğunu ekledi. Koroteev'e bunu gazetede yazmasını tavsiye etti.

[Panfilov'un 28 Muhafızı, Anıtının bir parçası \(2016\)](#)

Krivitsky, 22 Ocak tarihli bir makalesine göre, Muhafızlar tanksavar tüfekleri, el bombaları ve Molotov kokteylleri kullanarak 70 düşman "makineli tüfekçisini" öldürdüler ve 18 tankı imha ettiler. Makale, grubun hayatta kalan son askeri Ivan Natarov'un, bir sahra hastanesinde yaralarından ölmeden kısa bir süre önce kahramanlıklarını anlattığını iddia etti. Ölenlerin isimleri de ayrıca listelendi.

Böylece Yirmi Sekiz'in öyküsü geniş yankı uyandırdı. Mart 1942'de Nikolai Tikhonov, "Yirmi Sekiz Muhafıza Bir Dize" başlıklı bir şiir yazdı. Diğer yazarlar da aynı yolu izledi ve Dubosekovo'daki savaşla ilgili çeşitli edebi eserler yayınlandı. Sonuç olarak, Muhafızlar Sovyetler Birliği genelinde kutlanan kahramanlar oldular.

70 - Almati

Daha sonra hikayenin uydurma olduğu ortaya çıktı ve sorgulanan Krivitsky, makalelerinde yayınlanan ayrıntıların çoğunu, Klochkov'un ünlü son sözleri ve ölmekte olan Natarov'un hikayesi de dahil olmak üzere uydurduğunu itiraf etti.

Almati'daki Yirmi Sekiz Muhafız Anıtı

Hikaye düzmece olmasına karşın gerçek gibi kabul edilip savaş alanının yakınına beş adet 12 m boyunda heykel ve Alma Ata'da Yirmi Sekiz Muhafız Parkında anıtlar yapıldı.

28 Panfilov Muhafızı Parkında bulunan anıtlar şunlardır:

- Muhafızlar Anıtı, Dubosekovo – 10 metrelik altı figürlü heykeller.
- Moskova'daki Panfilov Muhafızları Anıtının diğer parçaları

Aynı alanda Afganistan ve diğer ülkelerde ölen Kazak askerlerine adanan bir heykel de bulunmaktadır.

[Afganistan ve Diğer Ülkelerde Ölen Kazakistanlı Askerler Anıtı \(2016\)](#)

İle-Alatau Ulusal Parkı

İle-Alatau Devlet Ulusal Doğa Parkı, 1996 yılında kurulmuştur. Yaklaşık 200.000 hektarlık bir alanı kapsayan park, Almati'nin güneyindeki Trans-İli Alatau dağlarında yer almakta olup doğuda Turgen geçidi ile batıda Chemolgan nehri arasında uzanmaktadır. Pik Talgar çevresindeki alanı kapsayan Almati Doğa Rezervi ile sınır komşusudur.

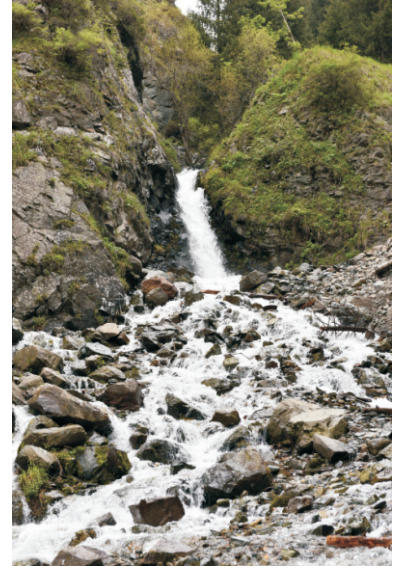
Parkın manzarası ormanlık alanlar, alpin çayırlar, buzullar ve Büyük Almati Gölü gibi gölleri içermektedir. Parkın bitki örtüsü çeşitlidir ve kayısı, akçaağaç ve elma ağaçları gibi ağaç türlerini barındırmaktadır. Park ayrıca 300'den

[İle-Alatau Ulusal Parkında çadır \(2016\)](#)

fazla kayıtlı kuş ve hayvan türüyle çeşitli bir yaban hayatına da ev sahipliği yapmaktadır.

İle-Alatau Milli Parkı, kar leoparları, Orta Asya vaşığı, Tian Shan boz ayıları, Orta Asya taş sansarları, Sibirya dağ keçileri, sakallı akbabalar ve altın kartallar gibi önemli türleri içeren biyolojik çeşitliliğiyle bilinir. Ayrıca Himalaya kar tavuğu, ibis gagalı kuş, Avrasya cüce baykuşu ve Avrasya üç parmaklı ağaçkakanı gibi çeşitli benzersiz kuş türlerine de yaşam alanı sağlar. Dahası, park, boynuzlarının tıbbi özelliklere sahip olduğuna inanılan geyik türlerine de ev sahipliği yapmaktadır.

[İle-Alatau Ulusal Parkında çağlayan \(2016\)](#)

Tarihçe

Parkın tarihi, 1931 yılında Zailiisky Alatau'da Almaty Devlet Rezervi'nin kurulmasıyla başlar. Başlangıçta Malaya Almatinka nehri vadisinde 15.000 hektarlık bir alanı kaplıyordu; 1935 yılında alan 40.000 hektara, daha sonra da 856.700 hektara çıkarıldıktan sonra, tüm Zailiisky Alatau sırtını kapsayan Alma-Ata olarak anılmaya başlandı. Bu bölgede bitki örtüsü, orman tipolojisi, kuşlar ve memeliler üzerine düzenli bilimsel araştırmalar yapılmaya başlandı.

1987 yılında, Kazakistan SSC Bilimler Akademisi'ndeki UNESCO "İnsan ve Biyosfer" programı için Kazakistan Komitesi Biyosfer ve Ekoloji Bölümü, "Kazakistan'da Koruma Alanlarının Geliştirilmesi" programı kapsamında "Kazakistan SSC Doğal Rezerv Fonunun 2005'e Kadar Geliştirilmesi ve Yerleştirilmesi Genel Şeması" için bilimsel bir gerekçe hazırladı. Bu belge, 280 bin hektarlık bir alanda Zailiyskiy Devlet Milli Doğa Parkı'nın kurulmasını önerdi. Bu şemaya göre, parkın kurulması 1995 yılı için planlanmıştı. 1990 yılında, parkın organizasyonu için bir fizibilite çalışması geliştirildi.

İklim

Ulusal parktaki iklim, rakım iklim bölgelerine göre çeşitlilik gösterir ve farklılık gösterir. Yazlar ılık, kışlar ise belirgin bir hava sıcaklığı tersine dönmesi nedeniyle ılımandır. Dağ eteklerinde ortalama Ocak sıcaklığı -7,4°C, Temmuz sıcaklığı ise 23°C'dir. Don olayının yaşanmadığı dönem 181 gün sürer ve yıllık yağış miktarı 560 mm'dir. 1530 m rakımdaki Maloalmatinsky geçidinde (Medeu bölgesi), Ocak sıcaklığı -4,3°C, Temmuz sıcaklığı ise 18,1°C'dir. Don olayının yaşanmadığı dönem 145 gün sürer ve yıllık yağış miktarı 843 mm'dir. 3035 m rakımdaki Mynzhilki bölgesinde, sürekli kar ve buzulların olduğu

koşullarda, ortalama Ocak sıcaklığı -11,3°C, Temmuz sıcaklığı ise 7°C'dir. Don olayının yaşanmadığı dönem 53 gün sürer ve yıllık yağış miktarı 734 mm'dir. Zailiyskiy Alatau'nun 3750 m rakımdaki yüksek dağlık kesiminde iklim serttir ve bol miktarda yağış görülür; 800-1300 mm, çoğunlukla kar şeklinde. Sıcak dönem çok kısadır.

Bitki Örtüsü

Doğal parkın florası 1000'den fazla tür içermektedir ve bunların büyük çoğunluğu orta dağ orman kuşağının florasını oluşturmaktadır. 500'den fazla yaprak döken orman türü ve ladin ormanlarında 400'den fazla yüksek bitki türü bulunmaktadır.

Ovalarda Ostrovskiy lalesi, Mushketov'un kıvrımlı otu, Alberta iris, Sivers elma ağacı, Altai holosemianus; orta dağlarda turuncu sarılık, Semenov'un tüylü köpekbalı, Alma mater, Semenova cortuza; yüksek dağlarda ise Şahin karaciğer otu, Tianshan Sibirya otu, Kumbel şahini, Schmangauzia asteriata, Sossurea sarılı otu bulunmaktadır. Kırmızı Kitap'ta yer alan Pachyphysisidens largeifolia ve Orthotrichum smoothened gibi yosunlar özel koruma altındadır.

Büyük ilgi gören faydalı bitkiler arasında, yem bitkileri grubu (80'den fazla tür) yer almaktadır: tüylü kobresia, dar sık saz, Krylov çayır otu, dağ çayırı ve çayır çayır otu, Tianshan çayır otu, kirpi otu, kısa bacaklı pinnat, tür yenilenmesi, yonca, bezelye, chinna.

Tannik bitkiler arasında en değerli olanlar, çeşitli kuzukulağı türleri, dağ bezelyesi ve raventtir. Esansiyel yağ içeren bitkilerden ise melek otu, ardıç, pelin otu sayılabilir. Doğal boyalar olarak manşetler, boyalar, makrotonya vb. kullanılabilir.

Yaygın tıbbi bitkiler: köknar, civanperçemi, ana ve üvey ana, kuşburnu, joester, kediotu, ardıç, karahindiba, muz otu vb.

Özellikle değerli olan gıda bitkileri: kayısı, elma ağacı, ahududu, kuş üzümü, çilek, böğürtlen, berberis, deniz topalak, üvez, alıç, kuşburnu.

Çok sayıda süs bitkisi: çuha çiçeği, su çiçeği, lale, iris, küçük yapraklı çiçekler, çan çiçeği, gentian, menekşe, çeşitli ağaç ve çalı türleri.[12]

Hayvanlar

Omurgalı canlılar 245 türle temsil edilmektedir. Dağ nehirlerinde ve derelerinde 8 balık türü vardır: çıplak ve pullu ottoman balığı, marinka, küçük balık ve Turgen nehrinde - uyum sağlamış gökkuşağı alabalığı.

Dört amfibi türü vardır, bunlardan ikisi (Danatin kurbağası ve Orta Asya kurbağası) Kazakistan Kırmızı Kitabı'nda yer almaktadır.

Sekiz sürüngen türünden kertenkeleler yaygındır (Alai'nin googly kertenkelesi ve çok renkli kertenkele), ayrıca yılanlar da yaygındır. Daha nadir olanlar zehirli yılanlardır.

Doğal koşulların çeşitliliği, kuş türlerinin zenginliğini belirler. Milli parkta toplam 178 tür bulunmaktadır. Kalış şekillerine göre üç gruba ayrılırlar: yuva yapanlar - 105 tür, kışlamak için gelenler - 18 tür, göç edenler - 55 tür.

Memeliler 48 türdür. Tipik dağ memelileri arasında Tianshan kemirgeni, kaya sincabı, kırmızı pika, gri marmot, Tianshan faresi, gümüş tarla faresi, taş sansarı, kar leoparı ve dağ keçisi bulunur.

Parkta dağlara özgü türlerin yanı sıra, diğer ekosistemlere özgü türler de bulunmaktadır: kurt, tilki, ayı, karaca, kızıl geyik, yaban domuzu, tolai tavşanı vb. Kırmızı listedeki türler grubu 7 türden oluşmaktadır: kahverengi Tianshan ayısı, kar leoparı, taş sansarı, Orta Asya su samuru, Pallas kedisi, Türkistan vaşağı ve Hint kirpisi.

Önemli Yerler

Parkin topraklarında, Asy platosunda ve Turgen Boğazı yakınlarında erken Demir Çağı'na ait mezar höyükleri, Issık Nehri kıyılarında Sak mezarları bulunmaktadır.

Turgen Nehri'nin sağ kıyısında, 10.000 yıldan fazla önce burada meydana gelen güçlü bir depremin izleri bulunmuştur. Tuhaf şekillerde ve çeşitli renklerdeki kayalar biçimindeki bu moloz tabakası, doğanın gerçek bir anıtıdır.

Kalıntı halindeki yosunlu Chinturgen ladin ormanları da doğal bir anıttır; burada 2-3 m buz kalınlığına sahip donmuş toprak adaları, 30-40 cm derinlikte yosun örtüsü altında korunmuştur. Bu kadar düşük rakımda bulunan donmuş toprak kütleleri, Trans-İli Alatau'nun başka hiçbir yerinde bulunmamaktadır. "Prokhnodnoy" Geçidi'ndeki sırtın aksinel kısmı boyunca yer alan, İç Tien Shan'ın soğuk çölüne benzeyen yüksek rakımlı manzara eşsizdir.

Gezi Anısı

Fotoğrafta gördüğünüz çadırı insanların 20 dakika içinde kurduklarına ve ardından etlerini pişirmeye başladıklarına tanık oldum.

[İle-Alatau Ulusal Parkında çadır kurup kamp kuranlar \(2016\)](#)

Büyük Almati Gölü ( lken Almaty K li)

Almati  ehrinin 15 km güneyinde, Trans- li Aladağ dağlarında yer alan, deniz seviyesinden 2.511 m yükseklikte bir g ld r.

[Büyük Almati Gölü \(2016\)](#)

G l buzul sularından oluşmaktadır ve 1,6 Km uzunluğunda, 1 km genişliğinde ve yaklaşık 40 m derinliğindedir. 3.681 m yüksekliğindeki bir piramit olan Tourist, Bolşoy Almati Dağı'nın zirvesidir ve  ehir merkezinden görülebilir. Gölün yüksek rakımlı konumu alanı yıl boyunca serin sıcaklıklarda tutar. Kıyı  eridi 3 Km, derinliği 30–40 m, su hacmi yaklaşık 14 milyon m³t r. Su seviyesindeki değişiklik 20 m'ye ulaşabilmektedir. Ağustos ayında en yüksek ve  ubat en düşüktür. G l kıyıları keskin ve diktir. Gölün havzası, karmaşık şekli ve kuzeye eğimi ile tektonik kökenlidir. Yılın zamanına bağlı olarak, g l n rengi açık yeşilden turkuaz mavisine değişmektedir.

Tanrı Dağları  zerindeki g llerin büyük çoğunluğu gibi, Büyük Almati Gölü de depremlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Gölün yukarısında, g l n kuzey ucundan görülebilen    ana tepe vardır: güneydoğuda Councils (4.317 m), güneyde Ozerny (4.110 m) ve güneybatıda Tourist (3.954 m). Büyük Almati Gölü, Almati Kanyonu'nun üst tarafında 2.511 m yükseklikte yer almaktadır. Almati Nehri kanyon içinden geçmektedir.

Medeu ve Çimbulak

 imbulak ya da  imbulak, Almati'deki kayak merkezidir. Orta Asya bölgesinin en b y    olan kayak merkezi, Trans- li Ala Dağları'ndaki Medeu Vadisi'nin üst kısmında, deniz seviyesinden 2.200 m yükseklikte yer alır. Medeu yolu ile Almati'nın yaklaşık 25 Km güneyindedir. ılıman iklimi, bol güneşli günleri ve kasımdan mayıs ayına kadar kar ya ar.

[Medeu ve buz pisti \(2016\)](#)

Medeu'da dünyanın en büyük açık hava yüksek irtifa buz peteni pisti bulunmaktadır.

Tarihçe

Çimbulak, 1940'larda amatör kayakçılar tarafından keşfedildi ve kısa süre sonra, kayakçıların kayış rotası haline geldi. Başlangıçta kayakçıların dağların tepelerine yürüyerek tırmanmaları gerekiyordu (yaklaşık 3 saat). Bu nedenle, 1954 yılında Medeu'dan yukarı 1500 m uzunlunda bir telesiyej hattı inşa edildi.

1961'den itibaren Çimbulak, birçok SSCB Şampiyonasına ve Gümüş Edelweisse ödüllü kayak yarışmalarına ev sahipliği yaptı. 1983 yılında SSCB'nin Olimpiyat kayak eğitim merkezi oldu. Bu süre içinde bölgeye restoranlar ve oteller de dahil olmak üzere çeşitli yapılar inşa edildi.

1985 yılında, Çimbulak yarış alanı üzerinde kapsamlı bir çalışma yapıldı ve Uluslararası Kayak Federasyonu (FIS) üç yerel pisti onayladı: yokuş aşağı Çimbulak-Talgar, slalom ve büyük slalom Çimbulak.

1995 yılında Alp disiplini kayak ve snowboard okulu "Çimbulak" açıldı. Okul, Uluslararası Kayak Eğitmenleri Birliği (ISIA) üyesidir.

Her yıl düzenlenen "Artyemenko" Ödülü yarışması 2011 yılından bu yana Çimbulak'ta düzenlenmektedir. Almati 2011 Asya Kış Oyunları'na ev sahipliği yapmasının yanı sıra, 2014 Kış Olimpiyatları için teklif verdi, 2018 Kış Olimpiyatları için teklif olarak kabul edildi, ancak daha sonra 2022 Kış Olimpiyatları için teklif vermeye karar verdi.

Hava yazın 20 °C ile kışın -7 °C arasında değişir ve kar kalınlığı yaklaşık 1,5 - 1,8 metredir. Kayak alanları 920 m'nin üzerindedir ve yaklaşık 12 Km'lik bir pisti kapsamaktadır. Kayak merkezinin en yüksek noktası olan Talgar Geçidi'ne (deniz seviyesinden 3.200 m yüksekte) toplam olarak ulaşan üç kayak teleferiği bulunmaktadır. Teleferiklerin toplam uzunluğu 3.620 metredir. 3 istasyon bulunmaktadır: ilki Kavşak İstasyonu (deniz seviyesinden 2.260 metre yüksekte) (9 dakikalık yolculuk), ardından 20. Prop İstasyonu (deniz seviyesinden 2.630 m yükseklikte) (16,5 dakika) ve Talgar Geçiş İstasyonu deniz seviyesinden yüksekte 3.200 metre yükseklikte). Snowboard tutkunları için bir Snow-Park da bölgede bulunmaktadır.

Gezi Anısı

Medeu'da kayak merkezine eskiden arabayla ulaşmaya izin veriliyormuş ancak artık arabalara izin verilmiyor. Bunun nedeni, çevrenin kirlilikten korunması ve park yeri sıkıntısıdır. Ancak tüm turistler teleferikle dağlara çıkmaya alışık olmayabilecekleri düşünüldükçe çevreyi kirliletmeyen otobüsler ile zirveye ulaşım sağlanıyor.

76 - Almati

Medeu'ya ulaştığınızda aracınızı parka bırakmanız isteniyor. Ulusal parkı genel olarak görmek istiyorsanız bölgenin üst kısmındaki terasa çıkmanız gerekiyor. Terasa çıkabilmek için özel araçlardan yararlanabileceğiniz gibi "sağlık "erdivenleri"ni de kullanabilirsiniz. Sağlık merdivenleri Kök Tobe dağının güney yamacına doğru 842 basamak ve düz. Terastan Almati'nin silüetinin ve çevredeki dağların muhteşem manzaralarını izleyebiliyorsunuz. Ayrıca merdivenler eşsiz bir açık hava egzersiz deneyimi sunmaktadır. Tırmanışı zorlayıcı bulanlar olsa da, diğerleri sunduğu manzaralı yolculuğu ve huzuru takdir etmektedir. 842 basamak sizi yaklaşık 168 m yüksekliğe çıkarıyor bu yaklaşık 55 katlı bir binaya tırmanmak demek. 2016 yılında bu merdivenleri sırtımda fotoğraf çantam (yaklaşık 6 Kg) olarak çıktım.

Sağlık merdivenleri, Başlangıç noktası işaretli (2016)

Sunkar

Ülkedeki tek şahin Rusça'da "şahin" anlamına gelen "Sunkar", 1989 yılında kurulmuş olup Almati'ye yaklaşık 10 Km uzaklıktaki Büyük Almati vadisinde yer almaktadır. Bölgedeki tek şahin yetiştirme merkezi olup kartallar, puhular ve şahinler gibi yırtıcı kuşları koruma altına almaktadır. Gösteriler düzenlenir ve dinlenme tesisi konseptinde yüzme havuzları ile saunalar yer alır.

Merkezin ana hedefi, kırmızı listede yer alan kuşların yetiştirilmesi ve adaptasyon sonrasında doğaya salınmasıdır. Çiftliğin tüm çalışmaları için 850'den fazla şahin yetiştirilip serbest bırakıldı. Kuşlar, 450 yırtıcı kuş türüyle temsil edilir: çeşitli şahin, altın kartal, kara akbaba, kartal baykuş ve şahin-kurgannik türleri şeklinde. Çiftliğin benzersizliği, böyle bir safkan şahin koleksiyonunun dünyadaki başka hiçbir çiftlikte bulunmamasıdır.

Butakovka (Butakovskiy) Şelalesi (Aşağı Butakova Şelalesi) - 77

Merkezi ziyaret ederek, şahinle beslenen bir ornitologun rehberliğinde küçük hayvanları avlamanın çeşitli yollarını gösteren kuşların gösterdiği muhteşem bir performansa katılmak için eşsiz bir fırsata sahip olacaksınız. Beyaz kuyruklu Orlan'ın nasıl balık yakaladığını, Kar Akbabasının nasıl dans ettiğini ve daha fazlasını yalnızca Almati'daki Şahin Merkezi'nde görebilirsiniz. Şahin dünyanın en hızlı kuşudur, hızı saatte 320 kilometreye kadar ulaşır. Uzun zamandır Kazak halkının avlanmak için köpek alma geleneği vardı. Rusça'da "temiz" anlamına gelen Tazy, bunu da burada görebilirsiniz. Burası aynı zamanda bir kara kurt kulübesidir.

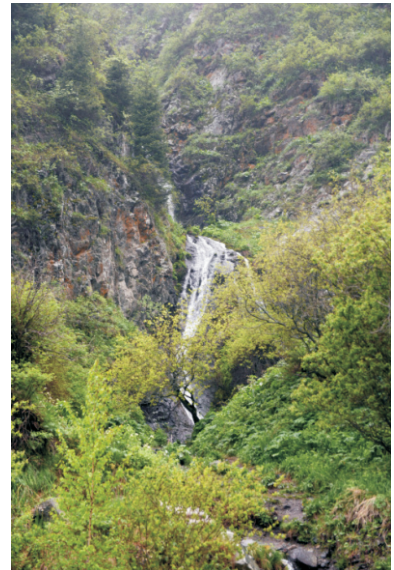
[Sunkar \(2024\)](#)

Ayrıca yaklaşık 100 yıl önce tek bir kişi tarafından dikilen ve yok olan ceviz korusunun restore edilmesi için çalışmalar sürüyor. Buraya dünyanın her yerinden farklı ceviz türleri ekildi. Ancak yıllar sonra ağaçlar ölmeye başladı. Şahin merkezinde fındık meyvelerinden fidan yetiştirilip mayıs ayında dikilmektedir. Her zaman 300'den fazla nadir ceviz türü ekildi.

Çiftliğin yanında bir restoran ve ısıtmalı yüzme havuzu, çardaklar ve yurtlar, sauna, bilardo, yaz terası ve kutlama evinin bulunduğu bir otel bulunmaktadır. Fidanlık, ziyaretçilerine şelaleye gidebileceğiniz atları kiralama, merkez bölgesinde geziler yapma, kaya resimlerini (petroglifler) inceleme ve çok daha fazlasını sunuyor.

Butakovka (Butakovskiy) Şelalesi (Aşağı Butakova Şelalesi)

Butakovka Şelalesi, Almati merkezine en yakın ve ulaşımı en kolay olan şelaledir. Butakov Boğazı'nda yer alan bu şelale, sarp kayalıkların arasından yaklaşık 20-30 metre yükseklikten dökülür ve çevresi sık Tien Shan ladin ağaçları ile kaplıdır. Şehir merkezine yakınlığı nedeniyle hafta sonları doğa yürüyüşçülerinin en popüler uğrak noktalarından biridir.

[Aşağı Butakova Şelalesi \(2024\)](#)

3

Türkistan

Türkistan, Kazakistan'ın Türkistan Bölgesi'nin Sir Derya nehri yakınında bir kenttir. Çimkent'in 160 Km kuzeybatısında, kuzeyde Kızılorda ile güneyde Taşkent arasındaki Trans-Aral Demiryolu üzerinde yer almaktadır.

Türkistan'ın en önemli tarihi ve kültürel varlığı UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Hoca Ahmet Yesevi Türbesi'dir.

Bu kente 2014 yılında Hoca Ahmet Yesevi türbesini ve çevresindekileri görmek üzere gittim. O dönemde Astana'dan Türkistan'a uçuş olmadığı için Çimkent üzerinden gittim. Günümüzde kentte Hazrat Sultan Uluslararası Havaalanı bulunmaktadır.

80 - Türkistan

Türkistan, 2021 yılında Türk Devletleri Teşkilatı tarafından "Türk Dünyasının Manevi Başkenti" ilan edildi. Aynı yıl Türkistan, Kazakistan'ın en iyi on turistik bölgelerinden biri seçildi.

Kentin adı XI. yüzyılın önde gelen şairi ve Sufisi Ahmet Yesevi'ye atıfta bulunan ve bu şehirle ilişkilendirilen Türkçe-Farsça Hazrat-i-Türkistan (Çagatayca ve Farsça: "Türkistan'ın Azizi" anlamına gelir) ifadesinden türemiştir. Ahmet Yesevi döneminden önce ve orta çağdan erken modern döneme kadar önemli bir bölümünde şehir, Lasy veya Shavgar olarak anılıyordu.

[Türkistan \(2014\)](#)

Tarihçe

Kazakistan'ın tarihi şehirlerinden biri olan Türkistan'a ilişkin arkeolojik kayıtlar IV. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Şehir, Sir Derya yakınlarında, kentin güneydoğuda bulunan antik kent Otrar'ın gerilemesinin ardından ticari bir merkez olarak ortaya çıkmıştır. Ahmet Yesevi'nin etkisi ve mirasının onuruna, şehir Kazak bozkırlarının sakinleri için manevi gelişim ve İslami eğitim açısından önemli bir merkez haline gelmiştir. 1390'larda, Türk-Moğol lideri ve Timurid hanedanlığının kurucusu Timur, Yesevi'nin mezarının üzerine kubbeli bir türbe inşa ettirmiştir. Bu yapı, Kazakistan'ın en önemli mimari yapılarından biridir. 2006 yılına kadar, görüntüsü ülkenin banknotlarının arka yüzünde yer almıştır.

Şehirde, Ahmet Yesevi'nin türbesinin yanında orta çağ hamamı ve dört türbe yer almaktadır. Bunlardan biri Timur'un büyük torunu Rabiya Sultan Begim'e adanmışken, diğer üçü Kazak hanlarını için yapılmıştır.

XIX. yüzyılda, bölgeye Rusların gelişinden önce Türkistan, güneyde Pers-İslam vaha medeniyeti Transoksanya ile kuzeyde geniş Kazak bozkırları arasında konumlanmıştı.

XVI. ve XVIII. yüzyıllar arasında Türkistan, Kazak Hanlığı'nın başkenti olarak öne çıktı ve Kazak bozkırının siyasi merkezi haline geldi. Ancak Rus istilaları arttığı ve Kazak Hanlığı zayıflattıkça, küçük güney devletleri Ruslar tarafından ele geçirildi. 1864'te Rus General Vergyovkin, Türkistan'ı Kokand Hanlığı için ele geçirdi. Daha sonra, Rus yönetimi altında, Rus Türkistan'ı Genel Valiliği'nde Sir-Derya Oblastı'nın bir parçası oldu. 1917-18 yılları arasında Çarlık rejiminin çöküşünün ardından, kısa bir süre Türkistan Özerk Sovyet Sosyalist

Cumhuriyeti'ne katıldı. 1924'te ise Sovyet Rusya içindeki Kazak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin bir parçası oldu.

19 Haziran 2018'de Şimkent, Güney Kazakistan Bölgesi'nden çıkarılarak doğrudan Kazakistan'ın yönetimine verildi. Eş zamanlı olarak Türkistan, bölgesel idari merkez haline geldi ve bölgenin adı Türkistan Bölgesi olarak değiştirildi.

[Ahmet Yesevi Türbesi \(2014\)](#)

Şehir binlerce hacıyı kendine çekmektedir. Yerel geleneğe göre, Türkistan'ı üç kez ziyaret etmek, Mekke'ye tek bir hac ziyaretiyle eşdeğerdir. Bu duygu, Müslüman dünyasındaki diğer kutsal yerlerinde de benimsenmektedir. Azize duyulan bu yüksek saygı, Türkistan'ın Doğu'nun İkinci Mekkesi olarak anılmasına ve Kazakistan'daki Müslüman topluluğunun manevi özüne derinden işlemiştir.

Türkistan'ın 2019 nüfus sayımına göre nüfusu 165.000'di. Nüfus 1989'dan 1999'a kadar %10 artarak, yeni başkent Astana'dan sonra Kazakistan'ın en hızlı büyüyen ikinci şehri oldu.

Bu gezim sırasında;

- Ahmet Yesevi Külliyesi
- Aristan bab
- Ukasha ata
- Türkistan Müzesini

görme fırsatım oldu. Gördüğüm yerler ile ilgili bilgileri aşağıda okuyabilirsiniz ve harita üzerinde görebilirsiniz.

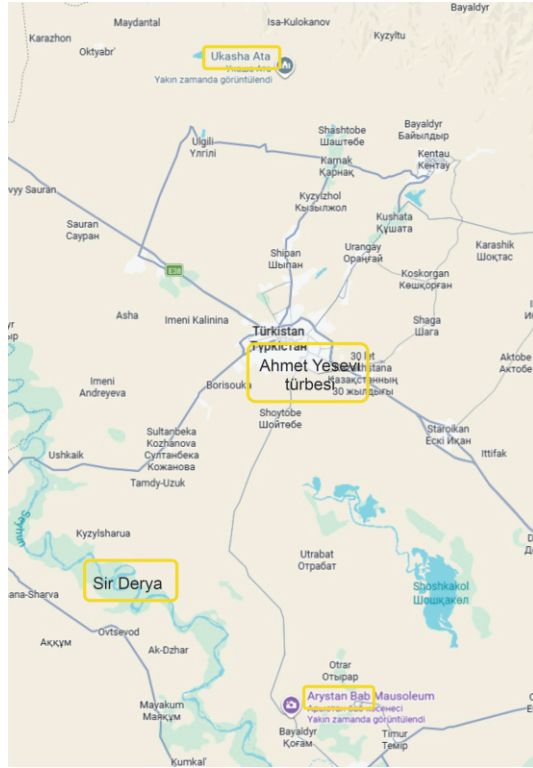
Ahmet Yesevi

Ahmet Yesevi, Türklerin manevi hayatına en önemli etkiyi yapmış, Türk halk sufilik geleneğinin kurucusudur. Arslan Baba'dan teslim aldığı görevi insanlara Horasan Erenleriyle birlikte dünyanın dört bir bucağına ulaştıran kişidir. Türkçe yazdığı hikmetleriyle Türkçenin gelişmesi ve zenginleşmesine büyük katkısı olmuştur.

Ahmet Yesevi'nin yaşamı hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Olanların da çoğu kesin değildir. Yesevi'nin, Çimkent'in doğusunda bulunan Sayram kasabasında doğduğu bilinmektedir. Eskiden beri önemli bir yerleşim yeri olan Sayram, İspicâb veya Akşehir adlarıyla da anılmaktadır. Yesevi'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte XI. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş olduğu konusunda görüş birliği vardır.

Babası, Sayram'ın tanınmış kişilerinden ve Hz. Ali soyundan geldiği kabul edilen Şeyh İbrahim'dir. Annesi, Şeyh İbrahim'in halifelerinden Musa Şeyh'in kızı Ayşe Hatun'dur. İmam Muhammed bin Ali neslinden gelenler Sayram'da hâce olarak adlandırıldığı için Ahmet Yesevi de Hâce Ahmet, Hâce Ahmet Yesevi ya da Kul Hâce Ahmet adıyla anılır. Yesevi, önce annesini, ardından da babasını kaybetti. Ardından ablası Gevher Şehnaz onu yanına alıp Yesi şehrine gittiler ve oraya yerleştiler.

Yesevi Arslan Baba'dan ders görmeye başladı. Bu arada Arslan Baba'nın Yesi'ye gelerek Ahmet Yesevi'yi bulduğu ve Hz. Peygamber'in kendisine teslim ettiği emanet hurmayı ona verdiği söylenir. Arslan Baba'nın yanında Yesevi, kısa zamanda tanınır. Arslan Baba'nın ölümü üzerine Yesevi, dönemin önemli kültür merkezlerinden biri olan Buhara'ya gitti. Orada Şeyh Yusuf el-Hemedani'ye bağlandı, onun yanında eğitim gördü. Bu dönemde 20 yaşında olduğu söylenmektedir.

Türkistan'da gördüğüm yerler (2014)

Yusuf el-Hemedani'nin ölümü üzerine irşat (aydınlatma) makamına önce Abdullah-ı Berki, sonra Şeyh Hasan-ı Endeki ardından Ahmet Yesevi geçti ancak yerini Şeyh Abdülhalik-ı Gücdüvani'ye bırakarak Yesi'ye döndü ve ölümüne kadar (1166) burada aydınlatma grevine devam etti

Öldükten sonra da kerametlerinin devam ettiğine inanılan Yesevi'nin, kendisinden yaklaşık iki asır sonra gelen Timur'un (1336-1405) rüyasına girdiği ve kendisini zaferle müjdelediği; Timur'un da şükran ifadesi olarak ona anıt-mezar şeklindeki türbeyi yaptırdığı rivayet edilir. İki sene içinde tamamlanan türbe, cami ve dergahı ile bir külliye halini almıştır. Zamanla harap olan türbenin, Özbek Hanı Abdullah Han ya da Şeybani Han tarafından tamir ettirilmeye çalışılmıştır ancak bu tamirat tamamlanamamıştır.

Yesevi Türbesinin duvarlarındaki yazılar (2014)

Ahmet Yesevi'nin türbesi Zilhicce ayında (Hicri takvimin 12. ve sonuncu ayı, içerisinde Kurban Bayramı barındırır.) Türkmen, Özbek, Kazak ve Kırgız Türkleri tarafından ziyaret edilmekte ve görkemli törenler düzenlenmektedir. Yakınına gömülenlere Yesevi'nin şefaet edeceğine inanan Kırgız ve Kazaklar buraya gömülmeyi istiyorlar.

Yesevi'nin başlıca eserleri aşağıda tanıtılmıştır:

Divan-ı Hikmet

Divan-ı Hikmet, Yesevi'nin Türkçe şiirlerini içine alan derlemenin adıdır. Divan-ı Hikmet nüshaları, içerik açısından bakımından olduğu kadar dil bakımından da farklılıklar gösterir. Bu durum, hikmetlerin farklı kişiler tarafından yazıldığını veya derlendiğini göstermektedir. Bir kısmı kaybolan veya zamanla değişikliğe uğrayan hikmetler derlenirken bazı yeni hikmetler eklenmiş, böylece ana metin aslından belli ölçüde uzaklaşmıştır. Bununla birlikte, bütün hikmetlerin temelinde Yesevi'nin inanç ve düşünceleri ile tarikatının esasları bulunur. Hikmetler, Türkler arasında bir düşünce birliğinin oluşması bakımından çok önemlidir.

Yesevi Türbesinin duvarlarındaki yazılar (2014)

Fakr-name

Yesevi'nin eseri olduğu söylenen Çağatay Türkçesi ile yazılmış olan Fakr-name, Divan-ı Hikmet'in Taşkent ve bazı Kazan baskılarında yer alır. Bağımsız bir kitapçıktan çok Divan-ı Hikmet'in sunuş kısmı olarak kabul edilir.

Risale der Adab-ı Tarikat

Taşkent'te yazma nüshaları bulunan bu küçük Farsça eser, tarikat adabı ve makamları, mürid mürid ilişkileri, dervişlik, Allah'ı tanımak ve ilahi aşk gibi konular hakkındadır.

Risale der Makamat-ı Erba'in

Yesevi ile ilişkilendirilen bu küçük kitap Farsça yazılmıştır. Kitapçık şariat, tarikat, marifet ve hakikattir anlatır ve her biri hakkında onar makam olmak üzere toplam kırk makam ve kuralı tanıtır.

Ahmet Yesevi Külliyesi

Hoca Ahmet Yesevi'nin, 1166 yılında öldüğünde kendisine çilehanesinden yaklaşık 100 m öteye basit bir türbe yapılmıştır. Bu türbe Moğol istilasında yıkılmıştır. XIV. yüzyılın sonlarında Altınorda devletini yıkıp bu bölgeyi ele geçiren Emir Timur, Moğolistan hanının kızı Tükel Hanım'ı eş olarak seçip gelin alayını karşılamak üzere yola çıkmış, yolda Yesi şehrine uğrayıp Hoca Ahmet Yesevi'nin kabrini ziyaret etmiştir. Bu ziyareti sırasında, rüyasında kendisini zaferle müjdeleyen Yesevi'nin türbesinin yerine bir külliye inşa edilmesini emretmiştir. Külliye'nin mimarı olarak Hüseyin Şirazi görevlendirmiştir.

Yapı düzeni dikdörtgendir, ölçüleri 45,8 x 62,7 m ve 38,7 m yüksekliğindedir. Güney-doğu'dan kuzey-batı doğrultusundadır. Duvarlar pişmiş kare tuğla ve ganç harç (bir alçı türü) kullanımı ile inşa edilmiştir. Özgün esas temel, suyun içine işlemesini önlemek için 1,5 m derinliğe ulaşan kil katmanı ile çevrilidir. Ziyaretçilerin girdiği 18,2 x 18,2 m boyutlu türbenin ana girişi binanın güneydoğusundadır.

Ana bölüm Kazandık ("bakır oda") olarak bilinir. Bu bölüm, 18,2 m çapında, Orta Asya'nın en büyük tuğla kubbesi ile örtülüdür. Kazandık bölümünün ortasında, dini amaçlar için kullanılan bir

[Ahmet Yesevi'nin mezarının kubbesi \(2014\)](#)

tunç Kazan vardır. Yedi ayrı metalin alaşımından dökülmüş olan kazan, yaklaşık iki ton ağırlığında, 2,4 metrelik ağız çapında ve üç bin litre su alma kapasitesine sahiptir. Kazanın etrafında bazı dualar ve kazanı yapan usta hakkında bilgiler yazılıdır. Taykazan adı verilen bu kazana hafif tatlandırılmış su koyularak Cuma namazlarından sonra ziyaretçilere ikram edildiği söylenmektedir. 1399 yılında Karnak şehrinde (Türkistan şehrinin yaklaşık 25 Km kuzeybatısında, Karadağ (Karataş) eteklerinde yer alan bu antik kent) Emir Timur Han tarafından Abdülaziz bin Servereddin Tebrizi'ye yaptırılan kazanın üzerindeki yazıda, kazanın Emir Timur tarafından şeyhlerin sultanı Ahmet Yesevi'nin ruhunu şad etmek için insanların su ve şerbet içmeleri amacıyla yaptırıldığı anlatılmaktadır. Ayrıca kazanın üzerinde ayet ve hadislerle nilüfer çiçeği formunda on adet kulp yer almaktadır. Taykazan'ın üzerinde Et-Tevbe suresinin on dokuzuncu ayetinin başlangıç bölümünden *"hacılara su dağıtma işi, hacı sakallığı..."* sözleri yazılmıştır. Bu ayetin seçilmesi kazanın su ile ilişkine yorumlanmaktadır.

UNESCO Dünya Miras listesinde yer alan Hoca Ahmet Yesevi Türbesinde bulunan Taykazan, türbenin ve Türk maden sanatının en önemli eserlerinden biri sayılmaktadır.

Kazan 1934'te Stalin'in emriyle Leningrad'daki Hermitage müzesine gönderilmiştir. Kazan 1989'da geri getirilmiştir.

Yesevi'nin mezarı merkezi ekseninde binanın sonundaki lahit bölümünün tam olarak ortasında yer almaktadır. Mezar odasının iç kubbesi 17 m ve dış kubbe 28 m yükseklikte çift kubbeli yivli çatısı vardır. Kubbenin dışı, altın desenli altıgen yeşil sırlı çinilerle kaplıdır.

Türbenin merkezi bölümün çevresinde mutfak, mescid, kütüphane, derviş odaları, su kuyusu odası gibi çeşitli bölümler vardır.

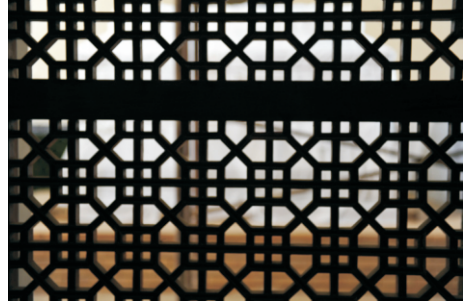
Merkezi bölümün bitişiğinde Orta Asya kültüründe evliya türbelerinin sembolü olan bir tuğ ve bir kapı yer alır. Bu kapı Ahmet Yesevi'nin üstü kubbeli mezarının bulunduğu odaya açılmaktadır. Ahşap kapının iç tarafındaki halkalardan birinde, yapılış tarihi olarak 1395 yazılıdır. Yesevi'nin sandukası, açık yeşil renkte bir taştan yapılmıştır. Yanlarındaki odalarda XVI. yüzyıldan sonraki Kazak yöneticilerin mezarları bulunmaktadır.

Külliyenin etrafı ve üzeri çinilerle süslenmişken, giriş kapısının bulunduğu cephesi çinisizdir. Bu durum, Timur'un vefatı üzerine külliye inşaatının

[Ana salondaki Taykazan \(2014\)](#)

bitirilemediği ve çini süslemelerinin eksik kaldığı şeklinde açıklanmaktadır. Girişin üstündeki kemerde (1591-92) yılında Buhara emiri Abdullah Han'ın emri ve desteği ile bu kemerin tamamlandığı yazılıdır. Abdullah Han zamanında kurulan iskeleden kalan iskele tahtalarının bir kısmı günümüzde görünmektedir.

[Ahmet Yesevi'nin kabri \(2014\)](#)

Türbenin dışını çevreleyen üç cephesinde üst kenarı takip eden kuşak şeklinde çinilerle süslü Kur'an ayetleri yazılıdır. Bunlar En'am suresinin 59-63 ayetleri arasındadır. Ayrıca dış cephede çinilerle ve Kufi yazıyla "Allah, Muhammed, el-Hamdü lillah, Allahü Ekber, La ilahe illallah" gibi yazılar işlenmiştir. Hoca Ahmet Yesevi Türbesi'nin beden duvarlarında çıkıntı kuşağın hemen alt kısmında, batı cephesinin sağ köşesinden başlayıp, kuzey ve doğu cephesinin sonuna kadar bir yazı kuşağında, Kur'an'ının En'am Suresinin 59. - 63. ayetlerinden, hadislerden ve ulu sözlerden seçilen iri sülüs hatlarla yazılmış yazıları bulunmaktadır.

Ana kubbenin sekizgen kasnağında, büyük kufi hatla çepeçevre "el-Inâyetü lillâh, el-Ata lillâh" (iyilik Allah içindir, bağış Allah içindir.) sözleri tekrarlanmaktadır. Yine aynı kubbenin kare gövdesinin doğu ve batı yüzlerinde orta üst kısımlarda, görece küçük sülüs harflerle "Kale'n-nebiyyü aleyhi's-selâm: ed-Dünyâ cifetün ve tâlibühâ kilâbün." (Peygamber aleyhisselam buyurdu: "Dünya bir leştir ve onun isteklisi köpeklerdir.") anlatımı yer alır.

Ahmet Yesevi'nin kabrinin bulunduğu bölümün üstüne denk gelen küçük kubbenin gövdesinde çepeçevre, iri kufi hatla, "el-Mülkü lillâh" (Mülk Allah'ındır) yazıları tekrarlanmaktadır.

Gezi Anısı

Hemen hemen her türbede gördüğüm uygulamayı Hoca Ahmet Yesevi'nin türbesinde de gördüm. Birkaç kısa sure ezberlemiş kişiler para ya da hediye karşılığında, çevresine oturan bu sureleri okuyorlar ve hediyeleri kabul ediyorlardı.

Bu bölgelerde, özellikle Sovyet döneminde dinler unutturulmaya çalışıldığından, insanları henüz İslamın ilkelerini öğrenemediklerini düşünüyorum. Bu durumdan yararlanmaya çalışanları kınıyorum.

[Su kuyusu \(2014\)](#)

onu dış etkenlerden koruyacak ve uzun süreler boyunca sıcak tutacak şekilde tasarlanmıştır.

Hamam, yarı yeraltı ve çok kubbeli bir tasarıma sahiptir. Düz tuğla cepheleri, çok sayıda kubbesi ve geleneksel açık eyvanı (verandası) ile geleneksel bir Orta Asya görünümündedir.

Hamam, farklı büyüklüklerde, farklı amaçlarda ve farklı inşa dönemlerinde yapılmış dokuz odadan oluşmaktadır. En eski bölüm yedi odadan oluşmaktadır: "Balkh" tonozlu bir ön oda, sekizgen havuzlu ana yıkama salonu, sıcak ve soğuk su depoları olan odalar ve diğer işlevsel alanlar.

"Sıcak odada" geniş bir göbek taşı masaj masası olarak hizmet veriyor. Su, açık menfezlerden rezervuarlara çekiliyor. İç mekan özgün sıvalı tuğla işçiliğiyle süslenmiştir. Göbek taşı ve zeminler, kubbeli kemerler, "Balkh" tonozları ve koridorlar için varil tonozlar gibi geleneksel Orta Asya mimari teknikleri kullanılarak 1,5 x 0,8 m ölçülerinde mermerlerle kaplanmıştır.

Zeminlerin altında bir ısıtma sistemi yer alır ve külhandan gelen ısıyı ana salonun altındaki sekizgen bir kubbeye yönlendirir ve radyal kanallar aracılığıyla diğer odalara dağıtır. Bu kanallarda ısıyı tutmak için ısıl cepler ve havayı boşaltmak için tahliye şaftları bulunur. Zeminlerin hafif eğimi atık suyu bir fosseptik tankına yönlendirir. Bu tarihi hamam 1979'da restore edilerek mimari mirası nesiller boyu deneyimlenebilecek şekilde korunmuştur.

[Hamam \(2014\)](#)

[Halvet Camisi \(2014\)](#)

[Çilehane \(2014\)](#)

Hamam külliye bütününde yer alır ve günümüzde UNESCO Dünya Mirası listesindeki yerleşkenin bir parçası olarak korunmaktadır.

Abdulhayr Kadı Medresesi ve Halvet Camisi

Hoca Ahmet Yesevi Türbesi etrafında XIX. yüzyılda Hokand Hanlığı döneminden kalma medreseler bulunmaktadır. Bunların içinde Abdulhayr Kadı Medresesi Yeraltı Medreseleri (Çilehaneler) ziyaretine açıktır.

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi yerleşkesine ve anıt mezara sadece 150 m uzaklıkta, yarı yeraltı inşa edilen ve medrese/tekke benzeri ilim-irfan faaliyetlerinin yürütüldüğü tarihi Yeraltı Halvet Camisi bulunmaktadır.

Bölgedeki tarihi medreselerin pek çoğu günümüze kalıntı olarak ulaşmış olsa da, Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Azret Sultan Devlet Tarih ve Kültür Müzesi tarafından bu tarihi mirasın korunmasına ve sergilenmesine devam edilmektedir. Külliye'nin hemen yanı başındaki yarı yeraltı eğitim ve ibadet alanlarını (Hilvet) ve çevredeki eski yerleşimlerin (Kültobe) arkeolojik kalıntıları bulunmaktadır.

Aristan Bab Türbesi

Aristan Bab Türbesi (Kazakça: Aristan bab kesenesi), Kazakistan'da Kogam ve Otrartobe köylerine yakın bir yer knumlanmıştır.

Tarihçe

Efsaneye göre, Timur, Hoca Ahmet Yesevi Türbesi'nin bulunduğu yere bir türbe inşa edilmesini emretmiş, ancak tüm girişimler sonuçsuz kalmıştır.

Bunun üzerine Timur'a rüyasında (Yesevi tarafından) başarılı olmak için önce Aristan Bab'ın mezarı üzerine bir türbe inşa etmesi gerektiği söylenmiştir.

[Aristan Bab Türbesi \(2014\)](#)

Türbe XIV. yüzyıla tarihlenmektedir ve Aristan Bab'ın XII. yüzyıldan kalma mezarı üzerine inşa edilmiştir, ancak XVIII. yüzyıla kadar birkaç kez yenilenmiştir. XVIII. yüzyılda, depremle yıkılan önceki türbenin yerine, iki oyma ahşap sütunla desteklenen çift kubbeli bir yapı inşa edilmiştir. Mevcut yapının büyük kısmı XX. yüzyılın ilk on yılında inşa edilmiş olup, asıl binadan geriye sadece oyma ahşap sütunlar kalmıştır.

Türbe, büyük bir merkezi kemere ve uçlarında minareler bulunan geniş bir ön cepheye ve ana kemerin solunda iki büyük kubbeye sahiptir. Arystan Bab ve üç öğrencisi Hermet-Azyra, Karga-Baba ve Lashyn-Baba'nın iki odalı türbesinin (gurkhana) yanı sıra, türbenin diğer odalarında bir cami, yardımcı bölümler ve müze bulunmaktadır. Yüksek yeraltı suyu seviyelerinin etkisiyle cami yıkılmış ve 1971'de yeniden inşa edilmiştir. Burada camekanda ortaçağ hat sanatı gösteren bir Kur'an sergilenmektedir.

[Arystan Bab Türbesi'nin kabir odası \(2014\)](#)

Arystan Bab / Arslan Baba'nın Efsanevi Kökeni

Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Bazı kaynaklar adını "Baba Arslan", "Arslan Baba" veya "Arap Arslan Baba" olarak kaydetmektedir. Yesevi Menkıbesi'ne (yani Saga'ya) göre, siyahi bir soydan gelen Arslan Baba, Peygamberin Sahabelerinden biriydi ve dört yüz ila yedi yüz yıl yaşamıştı. İki ayrı rivayete göre, Sahabeler bir savaş sırasında veya Arslan Baba'nın evindeki bir toplantıda acıkmışlardı. Bu sırada, Hz. Muhammed'in duası üzerine Cibril gökten bir tabak hurma getirmişti. Hurmalardan biri yere düştüğünde, Cibril bunun Ahmet Yesevi'nin (gelecekte doğacak olan) kaderi olduğunu söylemişti. Bunun üzerine Peygamber, Sahabelerine "Bu hurmaları Yesevi'ye kim götürecekt?" diye sormuştu. Arslan Baba bu görevi üstlenmiş ve Peygamber hurmayı ağzına koymuştu. Yüzyıllar sonra, Arslan Baba, Türkistan'ın Sayram şehrinde yetim kalmış yedi yaşındaki Ahmet'i bulmuş ve hurmayı ona teslim etmişti. Bazı rivayetlere göre, Peygamberin verdiği hırkayı da giymişti. Ayrıca Yesevi'ye "bin bir zikir" yapmasını emreder ve yakında öleceğini söyleyerek cenaze namazını kılmasını söyler. Huriler Yesevi'ye yardım etmek için gelir, Arslan Baba için ipek bir kefen keser ve onu cennete götürürler. Arslan Baba'nın son emrine uyarak Yesevi Buhara'ya gider ve Yusuf Hamadani'nin takipçisi ve bir suluk olmaya devam eder.

Bu bilgiler tamamen efsane olmakla birlikte Arslan Baba'nın gerçekten yaşamış tarihi biri olması da olasıdır. Fuad Köprülü, Arslan Baba'nın Ahmet Yesevi'nin babası Şeyh İbrahim'in kardeşi olabileceğini söyler. Ahmet Yesevi'nin başhalifesi Mansûr Ata'nın Arslan Baba'nın oğlu olduğu konusunda ise bütün kaynaklar birleşmektedir. Onun Yesevi'den başka bir de Sufi Muhammed Danişmend adlı birini yetiştirdiği kaydedilmektedir.

Arslan Baba'nın nerede gömülü olduğu kesin olarak belli değildir. Bazı kaynaklarda Otrar'da, bazılarında ise Ahmet Yesevi'nin Yesi'deki (Türkistan) türbesinde olduğu

söylenmektedir. Başka bir rivayete göre Kırgızistan'ın Oş şehrine yakın Bazar Kurgan bölgesindeki Arslan Baba Türbesi onundur. 1964'te Kazak Komünist Partisi'nin emriyle yıktırılan bu türbenin yeri bugün de halk tarafından ziyaret edilmektedir.

Ukasha ata

Ukasha ata (Ukaşa Ata) , İslamiyet'i Orta Asya'da yaymak için bölgeye gelen ve burada şehit düşen, Hz. Muhammed'in sahabelerinden Ukaşe bin Mihsan el-Esedî'nin adıdır. Günümüzde Kazakistan'ın Türkistan eyaletinde bulunan türbesi ve gizemli kuyusu, her yıl binlerce yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir.

[Ukaşa Ata'nın mezarı \(2014\)](#)

İslam tarihinde Hz. Muhammed'in peygamberlik mührünü gören ve hayattayken cennetle müjdelenen az sayıdaki sahabeden biridir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra İslamiyet'i Orta Asya'daki Türk halklarına anlatmak ve yaymak amacıyla Türkistan coğrafyasına göç etmiştir. Bölgede büyük mücadeleler vermiş; efsaneye göre savaşlarda kurşun ve kılıç işlemeyen bu güçlü savaşçı, namaz kıldığı sırada uğradığı bir hile ve ihanet sonucu başı kesilerek şehit edilmiştir.

Ukaşa Ata'nın türbesi Kazakistan'ın Türkistan eyaletine bağlı Babaykorgan ilçesi yakınlarında, Karatau dağlarının eteklerinde yer alır. Ulusal miras alanı olarak korunan türbe, iki odadan oluşur. Ana salonu yaklaşık 22,2 m uzunluğunda, 4 m yüksekliğinde ve 4,6 m genişliğindedir. İçeride Ukaşa Ata'nın upuzun sembolik bir mezarı bulunur.

Ukaşa Ata Hz. Muhammad'den 20 yaş küçük ancak onunla birlikte savaşa gidip cesurluğunu göstermiş. Arapların içinde en iyi binici olduğunu belirtilen hadisler bile var. Rivayete göre Ukaşa Ata'nın kesilen başı, Allah'ın emriyle yarılıp yere

[Ukaşa Ata'daki hacılar \(2014\)](#)

girer. Başın girdiği yerden su fışkırmaya başlar. Su, başı sürükleyerek götürür ve Mekke'den çıkar.

Ukaşa Ata'nın Mekke'de gömülü olan başının gövdesi Türkistan eyaleti Babaykurgan köyünde defnedilir.

Türbeye birkaç yüz metre uzaklıktaki Gayyp-Bergen (Ukaşa Ata) Kuyusu, yurt (çadır) benzeri küçük bir kubbe ile korunan, yaklaşık 25 m derinliğinde dar ve taş kaplı bir kuyudur. Bölgeye gelen hacılar ve ziyaretçiler, manevi edep gereği ritüele önce türbede dua ederek başlar, ardından kuyu alanına geçerler. Her ziyaretçiye sırayla boş kova verilir ve kuyuya sarkıtması istenir. Kuyunun dibindeki su sürekli yer değiştirdiği için kovanın suyla dolması tümüyle bir "nasip" meselesi olarak görülür. Kova tamamen dolu çıkarsa, kişinin kalbinin temiz olduğuna, günahlarından arındığına ve büyük bir berekete ereceğine inanılır. Kova boş veya birkaç damlayla çıkarsa, kişinin manevi eksiklikleri olduğuna yorulur. Boş kova çekenlerin üzülmemesi, aksine ruhsal arınma amacıyla tövbe edip bölgeye tekrar gelmesi tavsiye edilir.

Suyun şifalı olduğuna inanılır. Bazı çok şanslı ziyaretçilerin kovasından suyun yanı sıra küçük taşlar, çiçekler veya muskalar çıktığı, bunun da muazzam bir manevi ödül olduğu efsaneler arasında anlatılır.

Bazı yerel ziyaretçiler dualarının kabulü, şifa bulmak veya manevi rüyalar görmek amacıyla kuyu etrafındaki çadır ve barınaklarda gecelerler. Bölgede adak kesmek için ayrılmış alanlar da mevcuttur.

[Ukaşa Ata'daki kuyu \(2014\)](#)

Gezi Anısı

Ukasha ata'nın mezarı etrafında çok sayıda insan gördüm. Bir kilimin üzerinde oturmuşlar, sohbet ediyor ve çay içiyorlardı. Beni de davet ettiler. Biraz sohbet ettik. Buraya hac niyetine geldiklerini öğrendim. Kuyudan su çekebilmeyi umut ediyorlardı.

Kuyunun olduğu tepeye çıktım. İnsanlar aynı kovayı kuyuya atıp sonucu öğrenmeye çalışıyorlardı. Buna gönülden inandıkları belliydi. Bence bu insanlar inancı çok basite indiriyorlardı.

Kuyunun olduğu tepeye doğru yürürken sağda solda ağaçlara bağlanmış çaput parçaları dikkatimi çekti. Bir dilekte bulunmak için çaput ya da kağıt bağlama geleneğini, en doğudan başlayarak Japonya, Kore, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Gürcistan ve Türkiye'de gördüm. Bence tek tanrılı dinlerden önce başlayan bir görenek ve inanç.

[Ukaşa Ata'daki dilek çaputları \(2014\)](#)

Kazakistan'da bir başka uygulama taş üstüne taş koyma. Otoyolların kenarında bu örnekler çokça var. Ev dilemek için yapılmış. Marifet çok sayıda taşı üst üste durdurabilmekmiş.

[Ukaşa Ata'daki ev dileği \(2014\)](#)

Türkistan Müzesini

Kazakistan'ın Türkistan şehrinde yer alan Türkistan Tarih Müzesi, sanırım artık hizmet dışı. Belki eserler başka müzelere taşınmış olabilir.

Müzedede Kazak çadır örnekleri, Kazakların kullandıkları çalgı aletleri ve çeşitli ev eşyaları sergileniyordu.

[Kazak çadırı \(2014\)](#)

94 - Türkistan

Kobiz (2014)

Çıkrık (2014)

4

Borabay

Burabay Ulusal Parkı (Kazakça: "Byrabai" memlekettik ulttyq tabii parki), Kazakistan'ın Akmola Eyaleti, Burabay Bölgesi'nde bulunan bir tabiat parkıdır. Ulusal parkı korumak amacıyla çevresinde ekonomik faaliyetler ve sosyal etkinlikler yasaklanmıştır.

Doğal alanın korunmasına yönelik ilk adım 1898'de Devlet Ormanı'nın kurulması ile atılmıştır. 1920 yılında, Burabay ulusallaştırılmış ve ulusal öneme sahip bir kaplıca kenti ilan edilmiştir. 1935 yılında, "Burabay Ulusal Tabiatı Koruma Alanı" düzenlenmiştir. 1951'de doğa koruma alanı kapatılmış onun yerine Burabay Ormanı kurulmuştur.

Burabay iklimi Nemli karasal iklim, sıcak yaz (Köppen iklim sınıflandırması (Dfb)) iklim özellikleri sergiler. Bu iklim, büyük mevsimsel sıcaklık farkları ve ılık bir yaz ile karakterize edilir (en az dört ay ortalama 10 °C ancak 22 °C üzerinde ortalama ay görülmez.) Ocak ayında parkta ortalama sıcaklık -16 °C ve Temmuz ayında +19 °C'dir. Yağış ortalaması yıllık 300 mm civarındadır. Kışın kar örtüsü yaklaşık 25–35 cm kalınlığındadır ve kar Kasım ortasından Nisan ayına kadar toprakta kalır.

[Burabay \(2016\)](#)

Burabay Gölü

Kazakistan'ın kuzeyindeki Kokshetau Gölleri grubunun önemli bir gölüdür ve Akmol Bölgesi'nin Burabay İlçesi'nde, Kokshetau Tepeleri'nin doğu kesiminde yer almaktadır.

Gölün adı, "çam ormanı" anlamına gelen bor kelimesinden türemiştir. Tarihi adı ise "kutsal göl" anlamına gelen Auliekol'dur.

Göl, kuzeydeki yakınlardaki Ulken Shabakty Gölü'nden dar bir kara şeridiyle ayrılmıştır. Kishi Shabakty Gölü 5 km kuzeybatıda ve Shchuchye Gölü 12 km güneybatıda yer almaktadır. Gölün kıyıları çam ormanlarıyla kaplıdır. Gölün suyu berraktır ve dibi net bir şekilde görülebilir. Gölün su yüzeyi neredeyse açık, sadece batı ve kuzeybatı kıyıları sazlıklarla kaplı; güney kıyıları kayalık, doğu kıyıları ise kumlu. Dibi düzdür.

Gölün birkaç burnu var. Kuzeybatı burnunun yakınında, su seviyesinden 20 m yüksekliğe ulaşan, mantar şeklinde kayalık bir ada olan Jumbaqtas ("Sfenks") bulunuyor. Burabay, en yakın göllerden dağ sıralarıyla ayrılıyor. Kuzeybatı ve güney kıyılarının uçurumları ve burunları eşsiz bir manzara oluşturuyor.

[Jumbaqtas, Burabay \(2016\)](#)

Göl suyu şifalıdır. Doğu kıyısında Burabay kaplıca kasabası ve Doğa Müzesi bulunmaktadır. Çevredeki alan Burabay Milli Parkı içinde yer almaktadır.

Bitki Örtüsü ve Hayvanlar

Parkta 119 tanesi koruma altında olan ve 12 tanesi Kırmızı Kitap'ta kayıtlı 757 çeşit bitki bulunmaktadır. Ormanda %65 çam, %31 huş, %3 titrek kavak bulunurken geri kalan %1'lik alan çalılıklardan oluşmaktadır. Parkta birçok yenilebilir mantar türü bulunabilir.

Bitki örtüsünün çeşitliliği nedeniyle çok sayıda hayvan yaşamaktadır. Parkta Kazakistan'ın fauna çeşitliliğinin %36'sını temsil eden 305 hayvan türü görülmektedir. Bu hayvanların %40'ı yaşam alanlarının sınırında yaşamaktadır ve 13 tür Kırmızı Kitap'ta yer almaktadır.

Burabay'ın vahşi yaşamı çevredeki bozkırlardan çok daha zengindir. Bozkır, orman ve dağlardan türler bu bölgede bir arada yaşamaktadır. Parkta bazı Avrupa türlerinin yanı sıra Sibirya, Güney ve Kuzey türleri de görülür.

Burabay ormanları karaca, geyik, yaban domuzu, sincap, kakım, çakal, sansar ve çeşitli geyik türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Yırtıcılar arasında kurtlar ve vaşaklar ile karşılaşılabilir. Bozkırlarda ve ormanlık alanlarda, ormanlardaki porsukların yanı sıra tilki türleri, gelincikler ve Avrupa ve dağ tavşanlarıyla da karşılaşılabilir.

Parkta görülen kuşlar arasında bayağı altıngöz, yaban ördeği, boz ördek, kılıkuyruk, al yanaklı angut, yağmur kuşu, kuzey kız kuşu, dere düdükçünü, yeşil düdükçün gibi kuşlar listelenebilir. Ördek sayısı sonbaharda ve göç dönemlerinde büyük artış gösterir.

Kuru taşlı çam ormanlarında ve ormanlar arasında, huş ağacı bozkırlarında gri keklik ve büyük orman tavukları bulunabilir.

Kazakistan'da "Kırmızı Kitap" (veya Kızıl Kitap), ülkede nesli tükenmekte olan ya da koruma altına alınması gereken ender bitki ve hayvan türlerinin listelendiği resmi veri tabanıdır. Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) standartlarına dayanır.

[Burabay \(2016\)](#)

Efsane

Burabay kaynaklı birçok efsane bulunmaktadır. Bunlardan biri, Yaratıcı'nın Kazakistan göçebelerine sadece kurak bozkırlar bıraktığını anlatır. Mağdur hisseden Kazak halkı, tüm dağları, ormanları, gölleri ve nehirleri tutan ve kendilerini bozkırlara atan Tanrı'ya dua eder. Bu şekilde Burabay doğar ve günümüze kadar "Kazakistan'ın incisi" olarak anılır.

Gezi Anısı

Astana'nın sıkıcı havasından kurtulmak ve güzel bir doğa görmek için Burabay'a gittik. Aslında bu gidişin bir başka nedeni danışmanı olduğum Kazak öğrencimin doktora sınavını başarıyla geçirmiş olmasıydı.

Burabay Astanan'ın 256 Km kuzeybatısında bir yer ve doğa harikası. Bu gezi sırasında Burabay gölünü gördük, Jumbaqtas adasına kayıkla gidip üzerine çıktık. Bunlara ek olarak göle yakın bir yerde güzel bir yemek yedik.